

vrede

verschijnt tweemaandelijks | 45e jaargang | nr.353 | januari-februari 2002
afgifftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29, 9000 Gent
T. 09 233 46 88 F. 09 233 56 78 e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

De vredesbeweging in de betoging van 14 december 2001

BELGIË:

Lumumba in het Belgisch parlement: Brussel kijkt in een besmeurde spiegel

BAGDAD IN HET VISIER:

Twee ex-chefs van de inspectieteams aan het woord

ECOLOGISCHE SCHULD:

De rijke landen leven van geleend goed

EDITORIAAL	Op de rand van de nucleaire oorlog?	3
UITKIJK	Elk terrorisme is een misdaad	4
BELGIË	Lumumba in het Belgisch parlement: Brussel.....	5
ANTI-TERREUR	Afghanistan: waar zijn de vrouwen?	9
	Terrorismebestrijding en democratie	11
	De nationale veiligheidsstaat: The USA Patriot Act	12
	Bagdad in het visier	14
	Een rechtvaardige wereldorde	16
DUURZAME ONTWIKKELING	Ecologische schuld	19
U.S.A.	De executie van de Rozenbergs was een moord met	21
PALESTINA	De grens van het toelaatbare is overschreden	22
	Voor een billijke vrede in het Midden-Oosten	23
RACISME	VN-conferenties over racisme, een maat voor niets?	24
DOSSIER	Europees voorzitterschap: veel geblaat,	27
	Een dam opwerpen tegen een militair Europa	30
EERLIJKHEIDSHALVE	33
LATIJS-AMERIKA	In Argentinië schijnt de neo-liberale zon niet meer	34
	De WTO veroordeelt de VS in de zaak van de Cubaanse Rum ...	35
VERKIEZINGEN	36
MONDIALISERING	Privatiseringen en speculatie	38
	'Le Monde diplomatique' en ATTAC	40
	Italië wil cultureel patrimonium privatiseren	41
	Neo-liberale globalisering	42
	Globalisering en conflict	44
	Rentevrij?	42
W.T.O.	W.T.O.-top in doha: een dode mus	47
DE TWINTIGSTE EEUW	In naam van de winst: Guatemala 1954	48
CULTUUR	Boekbespreking: Ik wist niet dat de wereld zo klein was ...	50
	Websitebespreking	51
VARIA	Agenda	53
PUBLICITEIT	54
VOOR DE VUIST	Jongerenwerking van vrede vzw: een presentatie	55

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum internationale
politiek, vredes- en ontwikkelingsproblematiek

REDACTIE-BEHEER-PUBLICITEIT

Galgenberg 29 9000 Gent
prk 000-0956015 80
tel 09 233 46 88
fax 09 233 56 78
e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

LEESGELD:

3,47 euro: los nummer
19,83 euro: 6 nummers/jaar
22,31 euro: instellingen met factuur
24,79 euro: Nederland en E.U.
29,75 euro: rest vd wereld
Nederland:
22,31 euro op postbankgiro nr 5267830 van
Ad Wouderberg/VREDE
postbus 923111 1090 AH Amsterdam
steunabonnement: 29,75 euro
combinatie-abonnement met vredeschaiers:
37,71 euro

ABONNEMENTENDIENST: L. Verwest

wordt gedrukt op kringlooppapier
OFFSET DRUK: Nevelland, B.W. 9850 Nevele
LAYOUT-CONCEPT: Filip Coopman
FOTO OMSLAG: Peter Jochems

HOOFDREDACTEUR: André De Smet

KERNREDACTIE:

Ludo De Brabander, André De Smet, Jan Olsen,
Georges Spriet, Marie-Jeanne Vanmol, Antoine
Uytterhaeghe

REDACTIELEDEN:

Lucien Bollaert, Tim Bracke, Paula Burghgraeve,
Merel De Smet, Tienke Holvoet, Mohamed
Kabbar, Yordi Lesaffer, Karin Eievens, Francine
Mestrum, Marleen Renders, Victor Stuyck, Peter
Schepens, Jennic Van Lerberghe, Paul Vanden
Bavière, Wouter De Vriendt

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Michel Vanderborght Beukendreef 15
9401 Pollare Ninove

De ondertekende artikels beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan ons standpunt.
Overname van artikels is slechts toegelaten
mits bronvermelding en toezending van een
presentexemplaar.

Werkten mee aan dit nummer:

Georges Spriet, Willy Courteaux, Ludo De Witte, Marie Jeanne Vanmol, André De Smet, Hans von Sponneck & Denis Haliday, Prof. Dr. Georg Grasnick, Andrew Simms, Jaak Perquy, Ludo De Brabander, Antoine Uytterhaeghe, Jakke Schelfhout, Hugo Wanner, Jan Dumolyn, Pascal Versavel, Merel De Smet, Michel Billiau, Pieter Teirlinck en Roel De Coninck, Jozef Van Dromme.

EDITORIAAL

| Georges Spriet |

OP DE RAND VAN DE NUCLEAIRE OORLOG?

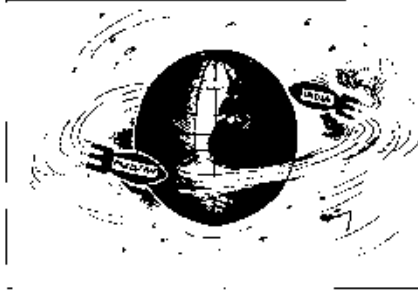
De wereld balanceert op de slappe koord van de nucleaire dreiging. India en Pakistan, twee nucleaire machten, staan bijzonder dicht bij een oorlog om Kasjmir. Er zijn grote troepenconcentraties aan de grenzen, er wordt regelmatig heen en weer geschoten. Ondertussen blijven de Verenigde Staten volop doorbombarderen in het naburige Afghanistan.

Na de terreuraanslagen van 11 september 2001 was India er als de kippen bij om haar steun aan de antiterreurcoalitie te betuigen. New Dehli bood Washington terstond haar militaire vliegvelden aan. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Colin Powell, zag de kans schoon om India nog wat intenser te omarmen, kwestie van een tegenstander van China in te palmen. Hij was ook gediend met de goede contacten die India al jaren onderhoudt met de zogenaamde Noordelijke Alliantie in Afghanistan. Die krijgt met name militaire steun uit Dehli om de eenvoudige reden dat ze tegen de Pathaanse vrienden van Pakistan vecht. India probeert zoveel mogelijk politieke en strategische winst te halen uit de oorlog tegen de Taliban: Pakistan verzwakken en zelf de druk kwijt raken die ze nog altijd moest ondervinden na de nucleaire proefnemingen van 1998.

India heeft volop gekozen om een plaats te vinden in de gemonialiseerde wereld economie en heeft haar grenzen al een tijdje open gezet voor directe buitenlandse investeringen. Deze politiek kon ze nu extra onderbouwen door zich een enthousiast lid van de antiterreurcoalitie te tonen. Bovendien bood dit de mogelijkheid om erfvijand Pakistan in diskrediet te brengen. In de redenering "ieder zijn terroristische vijand" die Poetin en Bush korter bij mekaar bracht, had India ook "haar Pakistaanse moslimterroristen".

Dat is slechts ten dele gelukt, omdat Colin Powell inschatte dat president Musharraf van Pakistan van essentieel belang was om het land volop in te kunnen schakelen in de anti-Taliban oorlog. Maar daarom moest Musharraf het leger en de veiligheidsdiensten uitzuiveren van die "elementen" die totnogtoe de Taliban hadden helpen groot maken. Enkele generaals werden de laan uitgestuurd. Deze groep die sterk vertegenwoordigd is in de Pakistaanse maatschappelijke structuren zou onmiddellijk op weerwraak. Die was gauw gevonden: de zaak Kasjmir.

Door de spanning rond Kasjmir te verhogen wilde ze een dubbel doel bereiken. Enerzijds wil ze de president in Amerikaanse

ogen discreditieren door hem te verplichten tot militaire actie in Kasjmir tegen Washingtons nieuwe vriend India. De zaak Kasjmir is zowat het enige punt in de Pakistaanse politiek waarover alle partijen, groepen en tendensen het eens zijn. Musharraf zou zich dus wel verplicht zien hier op te treden. Anderzijds, zo hoopten sommige weggezuiverden, zou dergelijke evolutie ook de druk op de

Taliban kunnen verminderen, aangezien Pakistan troepen uit de grensgebieden met Afghanistan weg zou moeten trekken om naar Kasjmir te sturen.

Kennelijk moet het voor een aantal fundamentalistische groepen niet vlot genoeg hebben gelopen, want op 13 december komt er een gewapende aanval op het parlement in New Dehli. Premier Vajpajee beschuldigt onmiddellijk de Pakistaanse groep Lashkar-I-Toiba en meteen ook het Pakistaans regime als haar beschermheer, zonder echter veel concrete bewijzen aan te voeren. De escalatie krijgt een nieuwe zwier.

Intussen neemt de oorlogsdreiging zeker niet af. Op de Zuid-Oost-Aziatische top gaven de respectieve regeringsleiders mekaar wel de hand, maar van een opening naar een politieke oplossing is zeker geen sprake. Musharraf zal wel gedwongen worden om in eigen land nog strenger op te treden tegen de ultra fundamentalistische groepen. Maar zoals reeds gezegd kan hij niet inbinden op de zaak Kasjmir. In de huidige omstandigheden moet Musharraf iets doen om zijn gefrustreerde Pathaanse landgenoten (bakermat van de Afghaanse Taliban) niet nog meer voor het hoofd te stoten, want dan zou de idee van 'n zelfstandige Pathaanse staat weer naar boven kunnen komen. Zijn houding rond Kasjmir dreigt wel 's de toekomst van het land kunnen bepalen. De Indische premier Vajpajee ziet de kans te mooi om volop schoon schip te maken in die regio, in de hoop het ooit afgesproken referendum over zelfbeschikking voor Kasjmir definitief te kunnen begraven.

De oorlog van de VS tegen Afghanistan heeft dus rechtstreeks de huidige escalatie in het oude Kasjmirconflict veroorzaakt. Aangezien het Pakistaanse leger veel kleiner is dan het Indische, is het niet denkbeeldig dat men naar grove middelen zou willen grijpen, mocht het tot een echte oorlog evolueren. De vrees leeft dat de nucleaire dreiging wel 's in praktijk zou kunnen worden gebracht. En daar is maar een antwoord: een wereldwijde eliminatie van het atoomwapen. ■

ELK TERRORISME IS EEN MISDAAD

| Willy Courteaux |

Zoals een PSC-parlementariër onlangs verklaarde in een artikel in de *Libre Belgique*, heeft Amerika het concept van de "schurkenstaten" vervangen door het idee van een "oorlog tegen het terrorisme".

Aanleiding daartoe was de aanslag van 11 september. Om te weten waarom en hoe de "oorlog tegen het terrorisme" gevoerd wordt, is het nuttig de term te analyseren. De term wordt gebruikt om gewelddaden aan te duiden, gepleegd door individuen of groepjes tegen de staat. In een democratische rechtsstaat heeft de overheid het monopolie van het geweld. Dat is een goede zaak die niemand zal betwisten. Er is echter een tweede, zeer belangrijk aspect. Bij terroristische aanslagen wordt steeds de nadruk gelegd op het feit dat de slachtoffers van het geweld voor het merendeel of uitsluitend onschuldige burgers zijn. Dit aspect werd na de aanslag van 11 september zwaar beklemtoond, en terecht. Het was een afschuwelijke misdaad. Punt uit.

Maar het beklemtonen van het begrip "onschuldige burgers" stopt daarmee niet. Want als we dat begrip als inherent zien aan "terrorisme", dan kan ook staatsgeweld in een of andere vorm als terrorisme betiteld worden. De Tweede Wereldoorlog was, voor het eerst in de geschiedenis, het terrein van massaal staatsterrorisme. En dan bedoel ik de bombardementen op steden zonder enig militair belang, bombardementen die alleen bedoeld waren de bevolking te terroriseren en te demoraliseren. Dergelijke oorlogsmisdaden werden aan beide kanten bedreven.

Maar nu naar het heden. Ik noem twee voorbeelden van staatsgeweld dat zo vernietigend is dat er nog nauwelijks een onderscheid gemaakt kan worden tussen "onschuldige burgers" en vijandelijk leger.

Een eerste voorbeeld is het gebruik in Afghanistan van clusterbommen. Dit is een bom die samengesteld is uit "subminities". In één zo'n bom zitten ongeveer 200 blikjes

die bij de ontloffing op geprogrammeerde hoogte aan kleine parachutes uiteendrijven en naar omlaag komen. Stel je voor dat ergens 100 van die bommen worden uitgegooid, dan dalen 20.000 van die projectielen naar omlaag over een grote oppervlakte met een maximale kans op massaslachting onder "onschuldige burgers". Want elk van die 20.000 projectielen ontploft op zijn beurt in ongeveer 300 scherven die zelfs lichte pantsers kunnen doorboren. Dat is niet alles. Niet al die bommen ontploffen. Die liggen dan ergens langs de weg of op een veld, en bij de minste trilling ontploffen ze dan toch. Is er nog een beschrijven van nodig?

De Amerikanen beweren dat "slechts" 5 van die bommen niet ontploffen. Plaatselijke waarneming (door bommenruimers) wijzen echter uit dat tussen 14 en 19 procent van die tuigen niet ontploffen. Er bestaan dan ook sterke verdenkingen, dat een bepaald percentage van die bommen zo gebouwd is dat ze niet ontploffen en dat het de bedoeling is dat die dan als landmijnen gaan fungeren.

Aangezien deze clusterbommen geen onderscheid maken tussen gewapende troepen en burgers, is het gebruik van die projectielen een vorm van terrorisme: in het wilde weg dood en verderf zaaien zonder onderscheid tussen militairen en burgers. Diezelfde bommen werden ook in Kosovo gebruikt.

Met het gebruik van deze bommen overtreedt Amerika de protocollen van Genève uit 1980 die het gebruik van "excessief verwondende en geen onderscheid makende wapens" verbieden. Daartoe behoort dus zeker de clusterbom. Protesten van mensenrechtenorganisaties tegen dat soort wapens lokt bij de Amerikaanse delegatie de opmerking "dat ze dan meteen vijftendertig wapensystemen in de mottenballen kunnen leggen".

Een tweede voorbeeld. Het embargo tegen Irak. Sinds dat embargo zijn in Irak sinds 1991 als gevolg van het ontbreken van

medicamenten meer dan 500.000 (een half miljoen) kinderen gestorven. Dit cijfer is niet afkomstig van een obscure organisatie die verdacht kan worden van sympathie voor Saddam Hoessein. Het cijfer is afkomstig van UNICEF.

Clusterbommen doden onschuldige burgers

Om die meer dan 500.000 slachtoffers te halen, is er niet één geweerkogel afgeschoten, is er niet één bom gevallen. Als er al ter wereld ergens onschuldige slachtoffers zijn, dan zijn het wel dat half miljoen kinderen. Het is dus dringend nodig dat het begrip "terrorisme" wordt uitgebreid tot een optreden, dat door het hanteren van militaire en economische macht honderdduizenden onschuldigen ter dood te veroordelen.

Men kan de voorbeelden verder uitbreiden. De laatste decennia is er nauwelijks een Latijns-Amerikaans land geweest dat geen staatsterrorisme heeft beoefend (Chili, Argentinië, Brazilië, Guatemala en noem maar op). Hoe kan men het met tanks beschieten en vernietigen van huizen van Palestijnen door het leger van Sharon iets anders noemen dan "terrorisme"?

Misschien moeten we de term "terrorisme" voor een tijd uit het vocabularium schrappen. Het zou een zuiverder taalgebruik zijn als we gewelddaden zoals het uitwerpen van clusterbommen, het laten doodgaan van honderdduizenden kinderen, het gebruik van vliegtuigen om in één slag 5.000 mensen af te slachten, het beschieten van kinderen die met stenen gooien, het laten ontploffen van een bom in 'n grootwarenhuis en nog veel andere stuitende inbreuken op de menselijkheid, met één enkel woord zouden betitelen: **misdaden**. ■

LUMUMBA IN HET BELGISCH PARLEMENT: BRUSSEL KIJKT IN EEN BESMEURDE SPIEGEL¹

| Ludo De Witte |

Medio januari 2002 buigt de Kamer van Volksvertegenwoordigers zich over het verslag van haar onderzoekscommissie over de moord op Patrice Lumumba. Zal het parlamentsdebat eindelijk recht doen aan de vermoorde premier en het volle licht werpen op die scharnierperiode waarin op het puin van het kolonialisme een nekoloniaaal bewind werd opgetrokken? Een kritische lezing van het verslag van de onderzoekscommissie toont aan dat vele politieke hinderpalen een analyse tot op het bot nog steeds in de weg staan.

DE EINDCONCLUSIES VAN DE ONDERZOEKSCOMMISSIE

De eindconclusies van de commissie zijn gekend. Kort na de onafhankelijkheid van Congo probeert de Belgische regering, die 'weinig respect voor de soevereiniteit van Congo' opbrengt, de Congolese regering omver te werpen. De steun aan de secessie van de rijke koperprovincie Katanga is 'een belangrijke hoeksteen' van dit beleid, want zo bloedt het centrale gezag financieel dood. Zijdclings wordt in de tekst opgemerkt dat het beleid van de secretaris-generaal van de VN Hammarskjöld en de steun van de Union Minière aan de Katangese secessie de val van Lumumba zullen verhaasten. De Congolese regering wordt in september 1960 omvergeworpen door Kasa Vubu en Mobutu. Brussel steunt de initiatiefnemers. Lumumba blijft echter een politiek gevaar, en er zijn 'voornemens', 'plannen' en 'niet-voldragen projecten' om hem te vermoorden. Een van die initiatieven is 'actie 58316' (in mijn boek, naar een codewoord in het telexverkeer, operatie-Barracuda genoemd), waarbij medewerkers van de minister van Afrikaanse Zaken zijn betrokken en 'waarin een aanslag op Lumumba zijn plaats kan vinden'. Bij die acties is er meestal sprake van 'medewerking van Belgische ambtenaren', en, zo stelt de commissie vast, 'er is geen

enkel spoor gevonden van enig bevel of actie om deze plannen te verijdelen' en evenmin zijn er 'tuchtprocedures' opgestart. Deze acties lopen op niets uit, maar Lumumba wordt politiek geneutraliseerd: eerst feitelijk gevangengezet in zijn residentie; nadien opgepakt en opgesloten in een legerkamp van Mobutu. Begin januari 1961, als Lumumba's terugkeer aan de macht dreigt, sturen de ministers Wigny en d'Aspremont Lynden aan op zijn transfer naar Katanga. Ze wisten nochtans 'dat er in Katanga mogelijk gevaar was voor het leven van Lumumba.' De transfer was 'in hoofde van de Belgische autoriteiten' geen voorbedachte zet om Lumumba te laten vermoorden; evenwel is het overduidelijk dat de fysieke integriteit van Lumumba geen zorg was voor de Belgische regering.' Na de overbrenging van Lumumba op 17 januari nemen de Belgen in Katanga 'een zeer afwachtende houding' aan. Lumumba wordt vermoord 'op bevel van de Katangese autoriteiten (...) al kan men niet precies duiden op welk ogenblik en hoe de besluitvorming tot stand kwam.' Lumumba en zijn medestanders Mpolo en

Okito zijn geëxecuteerd 'in aanwezigheid van een politiecommissaris en drie officieren van Belgische nationaliteit die evenwel onder het gezag, leiding en toezicht stonden van de Katangese overheid.' In de eindconclusie staat dat 'met de normen inzake publieke moraal van vandaag (...) sommige Belgische regeringsleden en andere Belgische actoren

Patrice Lumumba

een morele verantwoordelijkheid dragen in de omstandigheden die tot de dood van Lumumba hebben geleid.' Deze tekst is een moeizaam bedongen politiek compromis. Op de ontwerp tekst waren tientallen amendementen ingediend, en na lang vergaderen is de aangepaste tekst goedgekeurd met 10 tegen 2

¹ Dit is een ingekorte versie aan het artikel dat op www.uit.pers.be januari 2002 is verschenen. De schrappingen zijn voor rekening van de redactie (red.)

stemmen. Het is weinig waarschijnlijk dat die tijdens het parlementair debat nog in vraag wordt gesteld.

VIJF GROTE TEKORTKOMINGEN

1

Als Belgen ter sprake komen, wordt alleen rekening gehouden met wat echt niet over het hoofd kan worden gezien; met wat ze zelf in het vuur van de actie op papier hebben gezet. Wat nadien is neergeschreven of gezegd - in verslagen, memoires of interviews - wordt overboord gegooid, want door de advocaten à décharge afgedaan als vertekend of voor interpretatie vatbaar. Zo creëerden commissievoorzitter Versnick en zijn experts een minimumraamwerk waar zelfs de Bacquelaines (PRL) niet omheen konden, en waaruit een breed gedragen eindrapport kon groeien. Dit tekstfetichisme stond Versnick toe een consensus te smeden. De tekortkomingen ervan vielen niet echt op, want het geeft het onderzoek een zweem van objectiviteit. Bovendien leverde het onderzoek van tot dusver (en wellicht voor lange tijd opnieuw) gesloten archieven enkele spectaculaire documenten op die de indruk wekken dat baanbrekend werk is verricht, zoals de brief van majoor Weber aan het palcis over een Congolees moordplan tegen Lumumba of het dagboek van politiecommissaris Verscheure. Dat uit politieke overwegingen opgelegd tekstfetichisme is vanuit geschiedkundig oogpunt onaanvaardbaar. De criteria voor de selectie van documenten kennen we niet. Er is geen hypothese kader over de Congocrisis, en evenmin wordt een historische kritiek gemaakt van de belangen van de actoren, de netwerken waarin ze functioneren en de kwaliteit van het bronnenmateriaal. Mondelinge getuigenissen en indirecte bronnen worden terzijde geschoven. Zo verwordt het verhaal tot een defilé van documenten, geselecteerd in functie van de onuitgesproken visies, interesses en belangen van de betrokken experts. Met betwistbare conclusies als resultaat.

Enkele voorbeelden. De verklaring van kolonel Vandewalle dat de telex waarin minister d'Aspremont Lynden de 'definitieve

eliminatie' van Lumumba vooropstelt een fysieke en geen politieke eliminatie betekent, wordt over het hoofd gezien. Evenmin wordt bij de interpretatie van de telex rekening gehouden met de getuigenis van kolonel Marlière dat in die periode de gezant van de minister hem een huurdoeder kwam aanbieden. En er wordt evenmin rekening gehouden met de moordplannen waarvan de minister op de hoogte was of op de hoogte moest zijn. Wat de laatste uren van Lumumba, Mpolo en Okito betreft, wordt geen rekening gehouden met de voor de Belgen bezwarende verklaringen die Belgische ambtenaren en officieren aan onderzoekers, journalisten of in hun memoires hebben afgelegd dat de gevangenen zijn mishandeld. Evenmin wordt rekening gehouden met de verklaringen van majoor Weber dat de Belgen in Katanga geprobeerd hebben om na de aankomst van Lumumba vooral 'geen bloed aan de handen' te krijgen en dat de Belgische officieren zoals Gat de executie van Lumumba hadden kunnen verhinderen als ze dat hadden gewild, en met de verklaring van Brassinne dat de Belgen ter plaatse zeker waren dat Lumumba zou worden vermoord maar dat ze niets hebben gedaan om dat te verhinderen. De experts wijden amper 1 bladzijde van de 988 bladzijden van het verslag (!) aan de twee bijeenkomsten van de Belgen in Katanga na de aankomst van Lumumba, die 17de januari 's avonds. Gebrek aan 'documenten' weerhoudt hen conclusies te formuleren. Ze stellen alleen maar vragen. Archiefonderzoek leert dat Belgische ministers een rol hebben gespeeld in de transfer van Lumumba naar Katanga; dat die transfer zeer waarschijnlijk zou leiden tot de dood van Lumumba (de experts schrijven, eufemistisch, dat de moord 'tot de mogelijkheden' behoorde), dat Brussel geen enkele voorzorg nam om de moord te verhinderen. De experts erkennen dit, maar voegen er in een adem aan toe: 'Welke voorstelling zij [de autoriteiten in Leopoldstad en de Belgische autoriteiten] zich maakten van het lot van Lumumba in Katanga weten we niet. Om die reden

kunnen we niets zeggen over een eventuele medeplichtigheid van deze autoriteiten aan de moord van 17 januari.' Zo eenvoudig is dat: de Belgische ministers wisten dat de Katangezen plannen hadden om Lumumba om te brengen, maar er staat niets op papier over de ministeriële bedoelingen met de

Moïse Tshombe, premier van Katanga

transfer, dus we kunnen niets besluiten over hun verantwoordelijkheid!

2

De VN en vooral de VS blijven buiten het onderzoeksvizier. Geen enkel nieuw element over hun rol stoffeert het onderzoek. Uit het verslag komt een onwezenlijk verhaal naar voor waarin Belgen en Congolezen, maar geen Amerikanen voorkomen. Dit rapport is de tegenhanger van het rapport van de Amerikaanse Senaat waarin Amerikanen en Congolezen, maar geen Belgen voorkomen. Zoals toen Washington Brussel niet voor het hoofd wou stoten, zo wil de Belgische Lumumba-commissie de grote NAVO-bondgenoot niet schofferen. Een analyse van de VS-rol levert echter een beter inzicht op in de Belgische actie. Zo krijgen de Belgische wapenleveringen voor antilumumbist Joseph Ileo hun betekenis als men weet dat de CIA Ileo tot een moordaanslag op Lumumba wou bewegen. Verklaringen van CIA-agent Lawrence Devlin en de Belgische kolonel Marlière wijzen ondubbelzinnig op een intense samenwerking van Belgen en Amerikanen in de strijd tegen Lumumba, en het archief-Pilaet geeft bijkomende indicaties in die zin.

Die samenwerking was **alleen al** omwille van de efficiëntie en de veiligheid een **must**: het doelwit was hetzelfde, de Congolese handlangers waren dezelfde en in geval van een mislukking waren de politieke repercussies voor beide partijen dezelfde. De Amerikanen zijn ongemoeid gelaten, en dat is niet met rationele argumenten te verklaren.

3

De Belgische civiele en militaire veiligheidsdiensten blijven buiten schot, hoewel enkele documenten die op de bureaus van de ministers Wigny en Gilson belandden, laten vermoeden dat hun rol erg groot was. We vernemen niets over de covert actions die generaal Detige vanop het kabinet van de minister van Defensie coördineerde. We krijgen geen inzicht in de informele (para)militaire netwerken, die niet onmiddellijk zichtbaar maar daarom niet minder belangrijk waren. Het is bijvoorbeeld geen toeval dat de Belgische regering in juli 1960 Harold d'Aspremont Lynden en Jean del Marmol naar Katanga stuurt om er de secessie te helpen uitbouwen: beide mannen van de Belgische *haute finance* hadden tijdens de tweede wereldoorlog in het anticommunistische Geheim Leger hun militaire sporen verdient, en d'Aspremont Lynden was een van de chefs van het occulte anticommunistische Gladio-netwerk. Vertelde Jacques Brassinne de commissie niet dat d'Aspremont Lynden voor de militaire inlichtingendienst werkte en dat d'Aspremont Lynden, hoewel officieel adjunct-kabinetschef van premier Eyskens, op militair vlak bevelen gaf aan de opperbevelhebber van het Belgisch leger, luitenant-generaal Cumont? Maar hierover heeft het onderzoek ons niets (bij) geleerd. Meer zelfs: de experts hebben nog voor het onderzoek was afgerond in hun 'Nota van de experts' aangekondigd dat men van het archief van de Staatsveiligheid 'niet teveel moet verwachten'. En in het eindverslag schrijven de experts dat er in het archief van de Staatsveiligheid materiaal 'is verloren gegaan' of dossiers 'niet werden bewaard'. Zoals ten tijde van de Gladio-commissie stellen we opnieuw vast dat het parlement de veiligheidsdiensten, en dan vooral de militaire diensten, niet wil, kan of mag doorlichten.

4

De rol van de financiële groepen is evenmin uitgeklaard. Deze kwestie is nochtans essentieel, want ze levert de sleutel tot een antwoord op de vraag naar het 'waarom' van de oorlog tegen Lumumba. De Congocrisis was geen slag in de Koude Oorlog, hoewel het voor propagandadoeleinden uitermate nuttig was om de Congolese nationalisten als werktuigen van Moskou af te schilderen, en evenmin ging het om een poging van het Westen om orde te scheppen in de chaos die de 'onervaren' en 'lichtzinnig' optredende Congolezen veroorzaakten. In werkelijkheid ging het om een poging om de nationalistische regering te vervangen door een neokoloniaal bewind dat het land voor de kapitalistische exploitatie moest vrijwaren. De Belgische regering, de legertop en het paleis waren de in het oog springende actoren, maar de holdings waren de echte regisseurs van de crisis. Er is weliswaar een hoofdstuk aan de Union Minière gewijd, maar de financiële netwerken die de ministers, hun topmedewerkers, de entourage van de koning en de complotteurs op het terrein verbonden in de strijd voor het behoud van de koloniale kroonjuwelen blijven uit het blikveld. Het verhaal verliest daardoor zijn samenhang. De politieke klasse houdt uit de aard der zaak zichzelf geen zuivere spiegel voor. Want erkennen dat de winsthonger van de holdings 'de brandstof' van de crisis vormt, is tegelijkertijd erkennen dat het probleem verder reikt dan het beleid van een minister of het optreden van enkele ondergeschikten. Dan moet men ook erkennen dat het probleem voortspruit uit het wezen van het bestel zelf en dat de voedingsbodem voor dat soort van misdaden nog steeds aanwezig is. Winstmaximalisatie is nog steeds de drijfveer van de wereldeconomie - en bepaalt bijgevolg in laatste instantie de diplomatieke manoeuvres, de uitbouw van invloedssferen en de politiek-militaire interventies, ook in het Centraal-Afrika van vandaag.

5

De rapporten van de experts bevatten mankementen en interpretaties die vooral

moeten verklaard worden als toegevingen aan 'het conservatieve kamp' en de decennia-bude heersende ideologie van België's onschuld. De voorgeschiedenis van de crisis ontbreekt. Hierover zeggen de experts niets. Hun verhaal begint op 10 juli, op het ogenblik van de Belgische militaire interventie. Het is doorspekt met een lange reeks betwistbare besluiten. Volgens de experts was de Belgische interventie een 'humanitaire noodzaak' - een stelling waarvoor ze geen argumenten geven (in mijn boek *Crisis in Kongo* leg ik uit dat de interventie, zoals was voorspeld, anti-humanitaire gevolgen had: Congolese woede-uitbarstingen leidden tot geweld tegen blanken). De oorzaken van het conflict tussen Brussel en Leopoldstad herleiden ze tot 'een spiraal van wederzijdse beschuldigingen, die uitmondten in een complete breuk' in de periode 10 tot 14 juli, hoewel in feite de verantwoordelijkheid bij Brussel alleen lag (in het rapport wordt erkend dat Lumumba de acties van de Belgische regering moeilijk anders kon interpreteren dan als daden van agressie). Als Belgen in documenten termen gebruiken als 'manoeuvre', 'opération', 'action' of 'coup de main', dan wordt volgens de experts geen aanslag tegen Lumumba bedoeld, of was dat alleszins weinig waarschijnlijk. Volgens hen gaat het steeds om een 'politieke eliminatie', om een 'arrestatie' of om het 'disciplineren' van het leger. Geheime diensten gebruiken voor de interne communicatie over commando-acties steeds een verhullend taalgebruik, maar daar wordt geen rekening mee gehouden. Er worden geen conclusies getrokken uit het Belgisch plan om Lumumba naar Brazzaville te ontvoeren, hoewel het wellicht niet de bedoeling was om de Congolese premier voor de thee uit te nodigen... Er wordt geen melding gemaakt van het voor koning Boudewijn erg bezwarende aide-mémoire van minister Wigny, waarin hij onthult dat de uitnodiging aan Tshombe voor een bezoek aan Brussel - een politiek nefaste zaak - er enkel is gekomen omdat Boudewijn dat zo wou.

EEN GENUANCEERD OORDEEL

Het werk van de experts is dus zeker niet

perfect. Maar dat betekent niet dat er geen vooruitgang in het onderzoek is geboekt. De getuigenissen van de officieren Dedeken en Heureux en het archief van Pilaet leren meer over de Belgische moordplannen - sommige van private, andere dan weer van officiële oorsprong, en meestal gecoördineerd door het kabinet van Afrikaanse Zaken. Er is informatie vrijgekomen over geheime regeringsfondsen (die tot in 1989 zijn blijven bestaan!). De decodering van een reeks versleutelde documenten verschaft opheldering over de rol van Brussel in de transfer van Lumumba naar Katanga. We leren ook dat koning Boudewijn zijn grondwettelijk boekje te buiten is gegaan door een Congolees moordplan tegen Lumumba niet te melden aan de regering, en sterker nog, Tshombe in een brief zelfs impliciet heeft aangemoedigd. Gedreven en onderlegde parlementsleden als Leen Laevens (Agalev) en Daan Schalk (SPA) hebben op het werk van de experts verdergebouwd en de politieke besluiten van de commissie in positieve zin beïnvloed. En de media-aandacht voor het dossier heeft een onherstelbare bres geslagen in de officiële geschiedschrijving die eigenlijk niet meer was dan de ideologie van de overwinnaars. Het commissierapport is een klap voor Brussel dat moet erkennen dat een van haar regeringen medeplichtig is aan een politieke moord. En het is ook een klap voor haar neokoloniale ambities: in de toekomst zal elke bemoeienis en interventie in Centraal-Afrika de associatie oproepen met de moord op Lumumba, en dus kritischer worden bekeken dan tot vandaag het geval was. De manoeuvreerruimte van het establishment is op dat vlak ongetwijfeld een beetje ingeperkt. De eindconclusie van de commissie is echter ondermaats - in die mate zelfs dat ze de positieve aspecten dreigt te overschaduwen. Het besluit van de Lumumba-commissie luidt voluit: 'In het licht van wat voorafgaat, met de normen inzake publieke moraal van vandaag en zonder te treden in toenmalige persoonlijke morele afwegingen komt de commissie tot de conclusie dat sommige Belgische regeringsleden en andere Belgische actoren een morele verantwoordelijkheid dragen in de omstandigheden die tot de dood van

Lumumba hebben geleid.' De logica achter deze conclusie ligt voor de hand: men doet een knieval voor de historische waarheid door de Belgische verantwoordelijkheid te erkennen, maar men houdt een slag om de arm door de verantwoordelijkheid te reduceren tot een 'morele', om elke concrete verantwoordelijkheid (en alle juridische en financiële consequenties) van zich af te schuiven.

WAT NU?

Zal de politieke klasse lering trekken uit dit dossier? Het is niet onmogelijk dat tijdens het parlementair debat over het rapport twee contradictorische evoluties aan het licht zullen komen. Een groep parlementsleden is gaandeweg overtuigd geraakt van de ernst van de misdaad en van de grote gevolgen voor Centraal-Afrika, van de grote rol van de Belgische regering in dit drama en bijgevolg van de noodzaak om structurele maatregelen te treffen. De pers was al enige tijd die mening toegedaan. Tegenover deze vooruitgang staat de vaststelling dat de interesse van de Belgische regering voor het dossier is afgenomen. De moord op Laurent Kabila (januari 2001) heeft de weg vrijgemaakt voor een erg zwak, van het Westen afhankelijk regime in Kinshasa. Het initiële enthousiasme over de omverwerping van de Mobutu-dictatuur heeft plaatsgemaakt voor een sluipende desintegratie van Congo, onder het gewicht van de oorlog, de plunderingen en een gebrek aan politiek perspectief. In die omstandigheden is opheldering in het dossier-Lumumba niet echt een must meer voor minister Michel. Verder beseft de regering dat een erkenning van schuld verreikende implicaties kan hebben: om Lumumba omver te kunnen werpen, werd een afzichtelijke dictatuur geïnstalleerd waarvoor Centraal-Afrika tot vandaag een hoge prijs betaalt. En de publieke opinie is maar matig geïnteresseerd in een dossier dat allijd het exclusieve terrein van de uitvoerende macht is geweest, en is omgeven door het negatieve aura van de cynische, decennialange unanieme steun voor Mobutu, en nadien, door het gecultiveerde afro-pessimisme. Dat is allemaal niet van aard om de regering-Verhofstadt tot

verregaande conclusies te dwingen.

De toetssteen of het de politieke klasse menens is, zijn niet symbolische maatregelen zoals excuses, eenmalige maatregelen zoals een schadevergoeding voor de nabestaanden, of langetermijnkeuzen over de plaats van de monarchie in het bestel. De toetssteen zijn structurele maatregelen, zoals:

- 1) de integratie van Afrikaanse wetenschappers in de Belgische academische wereld;
- 2) de oprichting van een fonds dat jonge Afrikaanse en Belgische wetenschappers de kans biedt het 'onverwerkt verleden' te bestuderen;
- 3) een nieuwe archiefwet die de toegankelijkheid van Belgische archieven voor onderzoekers verbetert;
- 4) onvoorwaardelijk respect voor de Congolese territoriale integriteit en soevereiniteit, die niet ondergeschikt mag worden aan interne hervormingen;
- 5) de kwijtschelding van de schulden van Congo;
- 6) een politiek gebaar door een belangrijke plaats of belangrijk gebouw naar Patrice Lumumba te noemen; en 7) de erkenning dat België een politieke verantwoordelijkheid draagt voor de moord op Lumumba. Er is nog een lange weg af te leggen. De commissie-Lumumba is, misschien meer nog dan een deel van de oplossing, vooral een spiegel die Brussel zichzelf voorhoudt. Het establishment dat in 1961 de Congolese regering ten gronde richtte, is hetzelfde dat vandaag zijn aandeel in de moord op Lumumba onderzoekt en evalueert. Tussen 1961 en 2002 is het politieke personeel wel vernieuwd, maar het gaat nog steeds om dezelfde instellingen (regering, paleis, holdings) die - gezien de politieke continuïteit - hun politieke verantwoordelikheden voor wat in het verleden is gebeurd niet kunnen afwentelen. Verder zijn de neokoloniale ambities van Brussel in Centraal-Afrika zeker niet opgeborgen: wie daaraan twijfelt, moet maar de bijna opgeluchte commentaren hertezen van Belgische en andere westerse politici en 'afrikanisten' bij de dood van Laurent Kabila in januari 2000, 40 jaar na de moord op Patrice Lumumba. ■

AFGHANISTAN: WAAR ZIJN DE VROUWEN ?

| Marie-Jeanne Vanmol |

Begin december ging in Brussel een internationale top van Afghaanse vrouwen door.

Vijftig Afghaanse vrouwenactivisten bekleemtoonden de rol van de vrouw in het Afghaanse vredesproces.

Feministen uit het Westen, officiële afgevaardigden van de Verenigde Naties en Europa en vrouwen vredesactivisten afkomstig uit conflictgebieden over heel de wereld waren aanwezig.

De stem van de Afghaanse vrouw is geen monolithisch blok. Deze vrouwen verspreid over heel de wereld brachten heel verschillende achtergronden en standpunten naar de onderhandelingstafel mee.

Toen de top in Brussel op 4 december startte kwamen de vredesonderhandelingen in Bonn op gang. De afloop van de vredesconferentie kennen we ondertussen: op de dertig ministerposten van de interimregering zijn twee vrouwen benoemd. Suharta Siddiqi, onafhankelijk en chirurg in Kaboel bezet de ministerpost voor gezondheid en Suma Samir een vrouwenactiviste, afkomstig uit de entourage van de koning en verdediger van de rechten van de Hazara minderheidsgroep wordt minister voor vrouwenzaken. Hamid Karzai, de president van de interimregering beloofde in de Loya Jirga, de nationale raad, 100 zetels op een totaal van 700 zetels te voorzien voor vrouwen.

STEM VAN DE AFGHAANSE VROUWEN

De dikwijks in de pers aangehaalde "Stem van de Afghaanse Vrouw" veronderstelt een eensgezindheid onder de Afghaanse vrouwen die niet overeenstemt met de realiteit. De laatste vijf jaar onder het Talibanregime nam de polarisatie tussen de etnische groepen toe. Het type van genderbewustheid tussen de Westerse feministen is onbestaande in Afghanistan. De vrouwen spreken verschillende talen, zijn onderhevig aan etnische en religieuze spanningen en volgen radicaal verschillende tradities afhankelijk of zij in de steden (zoals Kaboel) of op het platteland wonen. Vanaf de militaire tussenkomst van de Sovjet-Unie in Afghanistan op aanvraag van de wettelijk verkozen

NA DE TALIBAN: EEN ONDERWERP VOOR DISCUSSIE

"...Laten we onszelf niets wijsmaken. De Bush-administratie trekt niet ten strijde om de Afghaanse vrouwen te bevrijden van de burka, om meisjes van onderwijs te verzekeren of om het afschuwelijk hoog aantal sterfgevallen van moeders in het kraambed te verminderen (17 per 1000 geboorten, het tweede hoogste aantal in de wereld). Maar indien de rechten van vrouwen en hun welzijn het doel waren van de buitenlandse politiek van de VS dan zouden de Carter-, de Reagan- en de Bushsenior administratie de mujahedien niet hebben gefinancierd. Sinds lang was men toen al op de hoogte van het feit dat deze gewapende groepen zuur gooiden in het gelaat van ongesluierde vrouwen. De Clintonadministratie zou de Taliban niet hebben gesteund toen zij in Herat de school voor meisjes sloten en indien de huidige Bushadministratie bekommerd zou geweest zijn om het lot van de Afghaanse vrouwen, zoals mevrouw Laura Bush begin november in een toespraak heeft laten uitschijnen, dan zou ze de vluchtelingenkampen hebben voorzien van leraars en dokters en voedsel. Neen, de Amerikaanse buitenlandse politiek trapt de vrouwenrechten met de voeten. Het Talibantijdperk in Afghanistan is voorbij en dat is een goede zaak. Een internationale gemeenschap die vrouwenrechten ter harte neemt zou hen nooit aan de macht hebben laten komen."

Katha Pollit in The Nation, 17 december 2001

president Najibullah kwam er een diaspora op gang die onder de Taliban zijn hoogtepunt kende.

Deze vrouwen verspreid over heel de wereld brachten heel wat verschillende achtergronden en standpunten aan de onderhandelingstafel in Brussel. De Afghaanse vrouwen afkomstig uit Canada, de VS en Europa kwamen samen met hun zusters die in Iran, Rusland en de Centraal Aziatische republieken wonen en met de vrouwen die in de sloppenwijken en de vluchtelingenkampen in Afghanistan zelf of in Pakistan werkzaam bleven. Hean Efat, 25 jaar en Sahar Saba, 28 jaar riskeerden dagelijks hun leven omdat zij in het geheim aan vrouwen en kinderen onderricht gaven. In tegenstelling tot hun Afgaanse zusters uit de Westerse landen droegen zij in Brussel de zwarte hoofdoek en bedekten ze op publieke plaatsen hun gelaat uit angst voor politieke represailles.

"Al deze vrouwen behoren toch tot een beperkte elite: opgeleide en/of rijke vrouwen hebben de mogelijkheid zichzelf uit te drukken, hun rechten op te eisen", zegt Habiba Serabi van de Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (RAWA) in Brussel: "Ik wil ook de rechten van de plattelandsvrouwen verdedigen. Niemand vraagt zich hier af hoe een grondwet de rechten van deze bevolkingsgroep zal garanderen. De plattelandsvrouwen zijn verstoken van de meest elementaire rechten en zij kunnen het zelf niet verwoorden".

HEROPBOUW

De culturele verschillen vertalen zich in sterk verschillende standpunten voor de heropbouw van Afghanistan en vooral in het debat over de toekomstige grondwet: een democratie met scheiding tussen religie en staat of een Islamitische republiek naar Iraans model of iets er tussenin, gebaseerd op de Afghaanse grondwet van 1964? Iedereen was het wel eens over de noodzaak om een internationale vredesmacht toe te laten: de Noordelijke Alliantie maakte zich immers in de jaren '90 schuldig aan grove schending van mensenrechten (zie kader RAWA). Voor de internationale hulpverlening werden de strategieën en prioriteiten besproken: wie verdeelt de fondsen en welke noden moeten het eerst gelenigd worden?

VROUWENRECHTEN

Hoe moeten de Afghaanse vrouwen werken om hun rechten te promoten in een conservatief en patriarchaal land? RAWA en de Women's Alliance for Peace and Human Rights in Afghanistan (WAPHA) dat vanuit Washington opereert, oefenden in Brussel grote druk uit om een manifest over vrouwenrechten gebaseerd op internationaal recht op te stellen. Andere groepen vonden dit een riskante en te ambitieuze onderneming. De discussies over de opvoeding van jongens en meisjes, over de burka of andere moslimkledij, het toekennen aan de vrouwen van het recht op echtscheiding, erfenis en reproductieve rechten en het recht om een gearrangeerd huwelijk te weigeren waren hete hangijzers op de conferentie. De sluier wordt door het westen als het symbool van de onderdrukking van de Afghaanse vrouw gezien. En alhoewel de meeste Afghaanse vrouwen de burka verafschuwen hebben ze toch schrik van nieuwe wetten die het dragen van moslimkledij zou verbieden zoals in Turkije. De Afghaanse Leila Enaqat-Seray uit Canada zegt: "Onze cultuur schrijft voor dat vrouwen bescheiden moeten zijn en in publiek niet mogen provoceren. Als de Islam zegt hoe een vrouw zich moet gedragen kan de regering die voorschriften niet

REVOLUTIONARY ASSOCIATION OF WOMEN OF AFGHANISTAN

In een oproep van 13 november 2001 gericht aan de VN en de internationale gemeenschap wijst RAWA op de schending van mensenrechten door de Noordelijke Alliantie. Hun wreedheden werden uitvoerig gedocumenteerd in een rapport van Amnesty International en Human Right Watch. In 1995 schreef AI in zijn rapport: "Duizenden vrouwen werden bewust vermoord. Zij werden opgeblazen of door raketten en kogels getroffen terwijl zij in de straten wandelden, op de bus wachtten of in huis aan het werk waren of zich verschuilden in gebouwen. Vele vrouwen werden gekwetst tijdens aanslagen op moskeeën, scholen en hospitalen." De Mujahedin, gewapend en getraind door de VS en nu deel uitmakend van de Taliban en de Noordelijke Alliantie vochten een brutale oorlog tegen vrouwen door middel van verkrachting, marteling, ontvoering en gedwongen huwelijken. In deze periode pleegden vele vrouwen zelfmoord. RAWA ondersteunt het voorstel van een internationale vredesmacht onder leiding van de VN om de verschillende fracties te ontwapenen, de veiligheid van de burgers te verzekeren en de werking van een interimregering mogelijk te maken. RAWA, 13 november 2001

tegenspreken. Dit zou het effect hebben van een atoombom."

DE VERKLARING VAN BRUSSEL

De organisatoren en afgevaardigden kwamen na drie dagen tot een eensgezinde lijst van 62 eisen waaronder de heropening van scholen voor jongens en meisjes in maart 2002, het recht op geboortecentrale in de vluchtelingenkampen, ontwapening van alle strijdende krachten, verwijdering van de landmijnen en het verdelen van de internationale hulp en giften door lokale Afghaanse ngo's, heropbouw van de hospitalen, medische training en

vaccinatieprogramma's. De conferentie reikte het Europees Parlement strategieën aan voor onmiddellijke verbetering van het onderwijs, gezondheidszorg, respect voor mensenrechten en persoonlijke veiligheid van de burgers in steden en de vluchtelingenkampen. De strategieën werden ook overhandigd aan de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell en de VN veiligheidsraad in New York. De conferentie pleitte ook voor de oprichting van een internationale organisatie van vrouwelijke advocaten die als denktank zullen fungeren voor het opstellen van de nieuwe grondwet en advies zullen geven aan het nieuwe ministerie voor vrouwenzaken dat in Bonn werd opgericht. De verklaring van Brussel wil de volgende internationale vrouwendag in het kader van Afghanistan plaatsen: "Afghanistan is Everywhere". Daarmee wordt bedoeld dat de haat voor vrouwen overal in de wereld aanwezig is. De bevrijding van Afghanistan promoot de vrouwenrechten over de hele wereld, zegt een afgevaardigde.

Het enthousiasme van de internationale gemeenschap bevoordeligt zeker de Afghaanse ngo's die in Brussel aanwezig waren: zij kunnen erop toezien dat de internationale hulp in overeenstemming met respect voor de vrouwenrechten zal gebeuren.

Bronnen: The Nation, www.rawa.org, www.wapha.org.

¹ RAWA werd opgericht in 1977. Zij is de oudste humanitaire en politieke vrouwenorganisatie in Afghanistan. De organisatie wordt geleid in Afghanistan en vanuit Pakistan. Zij is een onafhankelijke en niet gewelddadige organisatie die opkomt voor multilaterale ontwapening en de installatie van een democratische regering met scheiding tussen religie en staat. RAWA werkt voor de vluchtelingen en organiseert in het geheim onderwijs en medische verzorging. (www.rawa.org)

TERRORISMEBESTRIJDING EN DEMOCRATIE

| André De Smet |

Het is opvallend hoe bij vele maatregelen in de V.S., en ook enigszins in de Europese Unie, die na de aanslagen van 11 september het terrorisme moeten bestrijden, de democratie en de mensenrechten onder de mat worden geveegd.

De verschrikkelijke gebeurtenissen van 11 september in New York hebben in dit land ook andere nefaste toestanden voor gevolg gehad. President G.W.Bush, die in de recente verkiezingen slechts met de hakken over de sloop geraakte, is er handig in geslaagd dit gebeuren in zijn voordeel om te buigen.

De media speelde het spelletje mee. Patriotisme, chauvinisme en... god werden en worden tot het uiterste uitgespeeld.

Tussen 14 september en 9 november werden er in de V.S. 1000 en in andere landen 360 personen aangehouden. Het overgrote deel van de gearresteerden is van Arabische origine. Zij werden er van beschuldigd op een of andere wijze, rechtstreeks of onrechtstreeks, betrokken te zijn geweest bij de aanslagen van 11 september. Slechts enkelen werden weer vrij gelaten. Het grootste deel blijft aangehouden, ook al zijn er niet veel bewijzen.

De overheid erkend weinig concreets gevonden te hebben, maar de betrokkenen blijven wel opgesloten. 'De Standaard' schreef op 31 oktober: "Volgens de F.B.I.-bronnen (federale politie van de VS) hebben de ondervragingen weinig opgeleverd. (...) De F.B.I.-agenten onderstrepen dat zij scrupuleus de rechten van de verdachten respecteren. Sommige politiekringen hebben al gesuggereerd de verdachten naar landen over te brengen waar andere methodes worden gebruikt, waarbij zonder meer naar Israël wordt verwezen". Uiteindelijk is dit toch wel een zonderling alternatief?

'Le Monde' van 28 november vestigt er de aandacht op dat de Staatssecretaris van Justitie, John Ashcroft, de opdracht

heeft gegeven 5000 mensen, afkomstig uit het Midden-Oosten, die op het ogenblik van de aanslagen in de V.S. waren, diepgaand te ondervragen.

WORDT DE V.S. EEN LAND VAN VERKLIKKERS?

De vreemdelingen die zonder verblijfsvergunning opgepakt worden, of in hun land een visum aanvragen om naar de V.S. te komen, zullen eveneens uitgebreid op de rooster worden gelegd. Op basis van de "nuttige" antwoorden zullen ze een prijs ontvangen. Niet in dollars maar onder de vorm van een verblijfsvergunning voor één jaar of meer, en het perspectief om de Amerikaanse nationaliteit te krijgen.

De minister wijst er ook op dat het een

van terroristische daden, te doen verschijnen. Een veertigtal Congresleden, meestal Democraten maar ook enkele Republikeinen, hebben in een brief aan president Bush tegen deze maatregel geprotesteerd.

In deze brief verklaren ze: "Wij zijn absoluut tegen de oprichting van speciale militaire rechtbanken gekant die, volgens uw decreet, geheime aanhoudingen zouden toelaten, en waar geheime beschuldigingen zouden kunnen gebruikt worden, waarbij geheime processen georganiseerd zouden kunnen worden, en zelfs geheime executies". Bovendien, schrijven ze, "Indien een Amerikaan in een vreemd land van een misdaad beschuldigd wordt dan eisen wij steeds op zijn recht op een eerlijk en onafhankelijk proces".

De dictator die de huidige VS-maatregelen overneemt zal zichzelf een democraat noemen.

"nuttige" en "betrouwbare" informatie moet zijn. De inlichting moet niet noodzakelijk tot een aanhouding leiden, maar eventueel kan ze de ontbrekende schakel vormen in het geheel van het onderzoek. En hij voegde er aan toe: "Deze mensen spreken de taal en zijn goed geplaatst om iets te weten over de voorbereiding van een terroristische actie dikwijls doorheen hun lidmaatschap van verschillende organisaties".

PROTEST

Maar er is nog erger. Op 14 november heeft president Bush een decreet bekend gemaakt waarin hij beslist speciale militaire rechtbanken op te zullen richten om verdachte vreemdelingen, beschuldigd

In gans de V.S. is een breed protest losgebarsten uit juridische als politieke middens, tegen de geplande maatregelen die ze "discriminerend" en "racistisch" noemen.

Een voorzitter van een Amerikaanse mensenrechtenorganisatie zegde terecht op een tv-zender (gezien op Nederland 1): "Het is vandaag eenvoudig geworden voor een dictator om al de in de V.S. genomen maatregelen klakkeloos over te nemen en zichzelf een democraat te noemen".

Mogen we vanwege de lidstaten van de Europese Unie en het Europees Parlement een reactie verwachten tegen hoger genoemde maatregelen? Andere landen, kleiner en zwakker dan de V.S., worden voor minder hard aangepakt.

DE NATIONALE VEILIGHEIDSTAAT: THE USA PATRIOT ACT¹

| Marie-Jeanne Vanmol |

De openlijke machtsgreep van de Bushadministratie heeft verstrekkende gevolgen voor de burgerlijke Amerikaanse vrijheden. Zonder enig publiek debat of hearing voerde zij radicale institutionele veranderingen door die van kracht werden op het ogenblik dat ze werden bekend gemaakt. De Patriot Act en een reeks uitzonderingsmaatregelen die sinds de aanslag van 11 september werden uitgevaardigd reiken verder dan terrorismebestrijding. Waar blijft de tegenstem van de democratische liberale oppositie?

LIBERALEN

Op 5 november verscheen in Newsweek een opinieartikel met de provocerende titel: "Time to think about Torture"². De auteur, een liberaal, oordeelt fysieke marteling amoreel: "Maar in de strijd tegen de terreur moet een mens soms zijn waarden herzien". Een verontrustende tendens. Alan Dershowits, een Harvard geleerde en liberaal is een fervent verdediger van de civiele rechten en vrijheden en is geen voorstander van marteling maar "in de strijd tegen 'terreur' kan marteling een noodzaak worden om de noodzakelijke informatie te bekomen die honderden levens kan redden...Dit kan grondwettelijk mogelijk gemaakt worden door middel van een volmacht aangevraagd aan de rechtbank". Een andere Harvard geleerde, Laurence Tribe, mensenrechtenverdediger, keurt de installatie van militaire rechtbanken goed en vergoelikt de aanhouding van 1200 mensen onmiddellijk na de aanslag op de WTC torens. Heel wat liberalen houden zich dezer dagen gedeisd en hoeden zich ervoor openlijk kritiek uit te oefenen op het antwoord van de Amerikaanse regering op de nieuwe dreiging van het terrorisme.

USA PATRIOT ACT

Juist zes weken na 11 september keurde het Amerikaanse congres, onder grote druk van de Minister van Justitie, John Ashcroft, een wet van 347 pagina's goed. Een nieuw arsenaal van anti-terrorisme maatregelen en hun toepassing worden

hierin beschreven. Deze complexe en verreikende wetsvoorstellen werden in een recordtijd bijgeschreven zonder enig noemenswaardige politieke hoorzitting of debat. Wegens tijdsgebrek brachten verschillende afgevaardigden hun stem uit zonder de tekst grondig te hebben gelezen. Op 26 oktober tekende de president triomfantelijk de afkondiging van de wet.

Deze Akte consolideert uitgebreide nieuwe machtscentra voor de uitvoerende macht. De

federale Amerikaanse justitie kan vanaf nu op eigen houtje en zonder enige volmacht verreikende bewakingsopdrachten uitvoeren en informatie verzamelen. Controle op e-mailverkeer en internetgebruik, het

opvragen van gevoelige medische – en andere persoonlijke gegevens, het afluisteren van telefoon- en gsm-apparatuur zonder enige volmacht zijn een ernstige inbreuk op de wet van de privacy en in strijd met de Amerikaanse grondwet. De immigratiedienst krijgt de

wettelijke macht om vreemdelingen "redelijkerwijze verdacht van terrorismeactiviteiten" zonder enige vorm van beschuldiging voor 48 uur, of voor onbepaalde tijd in het kader van een urgentie, of van een uitzonderlijke toestand vast te houden. Meer dan 5000 immigranten zullen op basis van hun leeftijd, gender en land van oorsprong en niet op basis van enig bewijs van connectie met het netwerk van Al Quada of de gebeurtenissen van 11 september,

Bob Corraff

ondervraagd worden. De geheimhouding tussen advocaat en cliënt is niet meer gegarandeerd. Eind oktober bevestigde Minister van Justitie, John Ashcroft, dat in het belang van "terrorismebestrijding" deze gesprekken konden afgeluisterd worden.

UITZONDERINGSMAATREGELEN

Onmiddellijk na de aanslag werden reeds 1200 mensen zonder enige vorm van beschuldiging gevangen genomen op basis van een interimmaatregel die door Ashcroft reeds op 17 september werd uitgevaardigd. (En dus niet op basis van de Patriot Act) Het ministerie van Justitie weigerde in het begin zelfs de meest elementaire informatie, zoals identiteit en de reden van opsluiting publiek te maken. Enkel 10 tot 15 van deze aangehouden personen zouden banden hebben met het netwerk van Al Quada. Wat met de resterende 1185 aanhoudingen? Op 27 november gaf Ashcroft schoorvoetend de identiteit toe van 50 opgesloten en wegens beschuldiging van federale misdaden. Hij weigerde echter de identiteit van 500 aanhoudingen op basis van de immigratiewetgeving vrij te geven. Hun visum zou verstrekt zijn en zij verbleven dus met ongeldige papieren op Amerikaans grondgebied. Het aantal getuigen van de aanslag opgesloten voor veiligheidsredenen werd niet vrijgegeven.

BINNENLANDS TERRORISME

De Patriot Act beschrijft als federaal misdrijf alle daden gepleegd op Amerikaans grondgebied wanneer zij erop gericht zijn de politiek van een regering te beïnvloeden door intimidatie of dwang. De tekst is vaag en opgesteld in bedekte termen. Hij kan door de uitvoerende macht, de politie, het leger gebruikt worden om politieke activiteiten, vreedzame demonstraties of daden van burgerlijke ongehoorzaamheid als gevaarlijk voor de staat te beschouwen. Milieuactivisten en anti-globalisten kunnen dus vervolgd worden voor misdaden van binnenlandse terreur. Vertegenwoordigers van politieke en sociale organisaties uit het buitenland zullen in de VS niet meer in het openbaar kunnen spreken indien de regering uitmaakt dat deze terrorismeactiviteiten ondersteunen. Het congres kreeg niet eens de garantie dat de bewakings- en onderzoekopdrachten nodig zijn om het terrorisme te bestrijden en dat zij niet zullen misbruikt worden. Het FBI kan een volmacht van het gerecht verkrijgen om

alle papieren, boeken en documenten in beslag te nemen nodig voor een onderzoek in het kader van dreiging van terrorisme. De persoon wiens documenten in beslag worden genomen moet zich niet in staat van beschuldiging vinden. Zowel vreemdelingen als Amerikaanse staatsburgers als vreemdelingen met een permanente verblijfsvergunning zijn onderhevig aan deze maatregel die van kracht blijft tot 31 december 2005.

MILITAIRE RECHTBANKEN

Geheimhouding wordt het woord van de dag en er is nog meer op komst. Militaire rechtbanken zullen de processen van de verdachten, beschuldigd van terrorisme, afhandelen. De beschuldigten van militaire rechtbanken hebben geen recht op een publiek proces, een jury of om een beroep aan te tekenen tegen onrechtmatig verworven bewijsmateriaal of om beroep te doen op een onafhankelijke rechtbank. Twee derden van de stemmen van de militaire officieren is voldoende om de doodstraf te voltrekken. Militaire rechtbanken zijn niet nieuw en werden tot nu toe beperkt voor de processen van oorlogvoerenden, zij die vechten voor de vijand. Sinds 11 september werd nog geen oorlogsverklaring gedaan aan een vijandig land. Het bevel van Bush tot de installatie van militaire rechtbanken geeft de president de macht om elke inwoner van de VS, die geen enkele band heeft met het netwerk van Al Quada, maar toch beschuldigd wordt van "internationaal terrorisme" voor een militaire rechtbank aan te klagen waar bewijsmateriaal niet publiek moet gemaakt worden zoals de grondwet vereist in een gewoon burgerlijk crimineel proces.

TERREURBESTRIJDING

Was de wetgeving van voor 11 september dan ontoereikend om de dreiging van terreur aan te pakken? Terreurmisdaden zijn in het verleden door traditionele rechtbanken succesvol behandeld geworden met respect van alle beschermingsmaatregelen voorzien door de grondwet. Vóór het invoegen van de Patriot Act en de uitzonderings-

maatregelen konden vreemdelingen die terreuractiviteiten ondersteunden of die een bedreiging vormden voor de nationale veiligheid aangehouden worden of uit het land gezet. Zou de niet-toepassing van de Patriot Act en de uitzonderingsmaatregelen de oorzaak zijn van het falen in het onderzoek naar de daders van 11 september? De regering heeft zich niet de moeite getroost hierop een antwoord te geven. Wat ze wel keer op keer heeft gezegd is dat Amerika in oorlog is. En blijkbaar noodzaakt dit statement geen verdere verklaring. Ashcroft vertelt dus dat, vermits Amerika in oorlog is, de buitenlandse terroristen geen bescherming kunnen genieten van de Amerikaanse grondwet. Maar wat is een buitenlandse terrorist? Militaire tribunalen sluiten praktisch elke procedurecontrole uit om de beschuldigde te beschermen en om zo precies mogelijk de schuldvraag te definiëren.

HOOG GERECHTSHOF

Welke lezing zullen de rechterlijke machten en het Hoog Gerechtshof van deze beperking van de "Bill of Rights"³ geven? Zullen zij de politieke machtsgreep consolideren of zich kritisch opstellen? De recente woorden van rechter Sandra O'Connor, lid van het Hoog Gerechtshof geeft niet veel hoop voor de verdediging van de politieke vrijheden door het rechterlijk apparaat. Na een bezoek aan Ground Zero verklaarde de rechter grimmig: "Ik voorspel nog meer beperkingen op onze persoonlijke vrijheid dan ooit het geval was in dit land."

Bronnen: The Nation, The New York Times, The Economist, Covert Action Quarterly

¹ Uniting and Strengthening America Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act, 26 oktober 2001

² Tijd om aan marteling te denken

³ Bill of Rights zijn de eerste tien amendementen van de Amerikaanse grondwet opgesteld in 1791. De amendementen versterken de individuele vrijheden en beperken de federale en lokale staatsmachten.

BAGDAD IN HET VISIER

| Hans van Sponeck & Denis Haliday |

De Verenigde Staten zijn aan het broeden op een uitbreiding van hun 'oorlog tegen het terrorisme'. Eenmaal er in Afghanistan niets meer te bombarderen valt, zal men overschakelen naar een ander land. Enkele staten zijn daarbij kandidaat. Er is het broodarme Somalië - kennelijk moet je tot de armste landen van de wereld behoren om antiterreurbombardementen aan te trekken - dat zeer hoog staat op het verlanglijstje van de Amerikaanse strategen. Men spreekt ook over Jemen en over Indonesië. Maar vanaf de dag van de aanslag ligt ook Irak in het visier van vice-minister van defensie, Paul Wolfowitz. U krijgt hierbij commentaar van twee voormalige chefs van de VN-inspectieteams in Irak. (A.U.)

De VS bereiden een andere politiek voor t.o.v. Irak. Elf jaar na de Golfoorlog wordt het steeds duidelijker dat ze hun politiek van omsingeling wil beëindigen en zullen overgaan naar een politiek om Saddam Hoessein en zijn regeringsploeg met geweld van de macht te verdrijven. Van het land gaat nochtans geen gevaar meer uit. De sancties zijn moorddadig, een aanval op het land is misdadig

SANCTIES

Terwijl deze strategie van de Verenigde Staten zich concreter begint af te tekenen, moeten we eraan herinneren dat de economische en politieke sancties tegen Irak verwoestende gevolgen hebben voor de Iraakse bevolking. Ze vernietigen de sociale en maatschappelijke structuren, waardoor reeds duizenden oude en jonge mensen zijn omgekomen. De verantwoordelijken voor dit beleid kunnen niet langer hun kiezers hierover geruststellen. De kritiek op dit beleid kan en mag ook niet langer genegeerd worden. In hun ogen is de publieke opinie onbekwaam om de grote samenhangen te verstaan, zoals de gewezen minister van Buitenlandse zaken van de VS, Madeleine Albright, het stelde. Nochtans is het tegendeel waar. Tot grote frustratie van Washington en Londen, begrijpen steeds meer mensen het ware doel van hun optreden. Hierbij is het goed even te herinneren aan een bepaalde uitspraak van Henry Kissinger: "Olie is een te belangrijke product, om het in de handen van de Arabieren te laten".

De ongemakkelijke waarheid is, dat

het Westen het Iraakse volk gijzelt, om hun leiders volledig nieuwe eisen op te leggen.

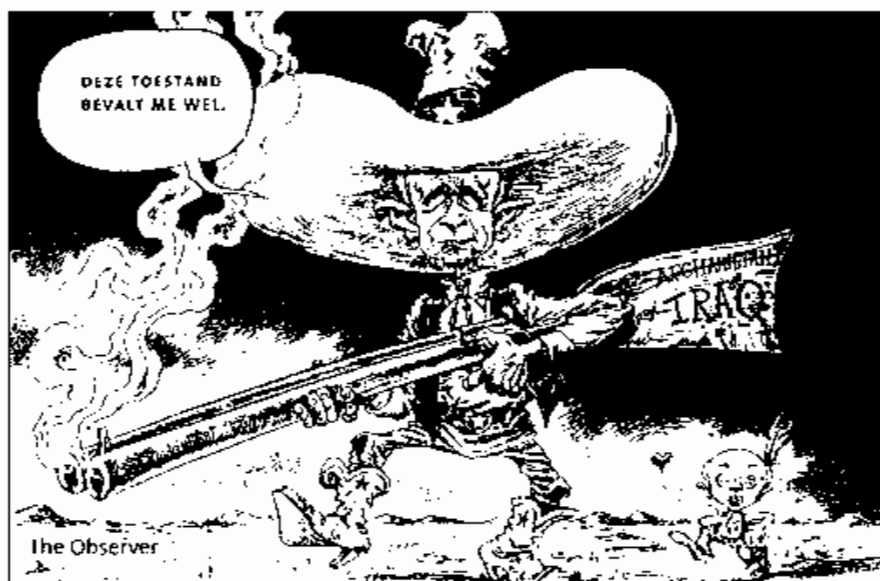
Geldt het internationaal recht ook niet evenzeer voor de verliezers? Dient de veiligheid van de VN alleen maar de machtigen?

BEWUSTE POLITIEK

Het Verenigd Koninkrijk en de VS, als permanente leden van VN-Veiligheidsraad,

anti-Brits of anti-Amerikaans hierop te wijzen. Washington en Londen hebben in de voorbije tien jaar meer dan alle andere landen bijgedragen om aan de geschiedenis van Irak een bijkomend kapittel te schrijven over de menselijke tragedie van de Iraakse bevolking.

De regeringen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk hebben na de Golfoorlog in 1991 met voorbedachte rade een strafpolitiek ten opzichte van Irak

weten zeer goed dat het opgelegde VN-embargo brekt met de VN-mensenrechtenconventie en de conventies van Geneve en den Haag. Ze weten heel goed dat het in tegenstrijd is met alle andere internationale verdragen. En het is niet

gevolgd. Beiden beletten de VN-Veiligheidsraad zijn verplichtingen na te komen om de gevolgen van de opgelegde sancties voor de bevolking te verifiëren. In 1999 moest de voorzitter van de Veiligheidsraad herinneren aan de

controlebevoegdheid van de raad. We weten van dit verzuim uit eerste hand: beide regeringen hebben herhaaldelijk gepoogd ons ervan af te houden om de Veiligheidsraad hieromtrent te informeren. De door Washington en Londen vastgelegde beschamende grens van 170 dollar per persoon voor de levering van humanitaire hulpgoederen in het kader van het programma 'olie voor voedsel', is hiervan een veelzeggende getuigenis. We hebben de gevolgen hiervan met onze eigen ogen kunnen vaststellen. Het is voor ons onbegrijpelijk hoe de Amerikaanse ambassadeur Cummingham, in december van verleden jaar, zijn collega's in de ogen kon kijken en verkondigen: "De regering van de VS is zeer tevreden dat het programma 'olie voor voedsel' de behoeften van de Irakese bevolking dekt."

30 cent van iedere dollar die Irak door de olieexport verdient, wordt ter compensatie voor geleden schade aan Koeweit betaald. Terwijl men weet, dat de inkomsten van de toegelaten olieexport veel te gering zijn om de minimale behoeften van het Irakese volk te bevredigen. Dit geld had veel levens kunnen redden als men het ter beschikking van het volk had gesteld. De ongemakkelijke waarheid is, dat het Westen het Irakese volk als gijzelaar neemt, om de regering steeds maar nieuwe eisen op te leggen.

ANNAN

Volgens verklaringen van een gewezen Duitse ambassadeur bij de VN-veiligheidsraad, werden de door de raad in 1990 getroffen beslissingen zo vervalst, dat het voor Bagdad praktisch onmogelijk was zijn standpunt en probleem ter sprake te brengen. De VN-secretaris Kofi Annan, die een bemiddelaarsrol poogde te spelen, werd hiervan verhinderd door de VS en het Verenigd Koninkrijk. Ook de onduidelijkheid van vele Irak-resoluties is geen toeval. Ook de creatieve dubbelzinnigheid van het diplomatieke taalgebruik heeft zijn nut bewezen voor Washington en Londen. Al de bedenkingen tegen het gevoerde beleid werden door beide regeringen steeds van tafel geveegd met de bewering dat het

Irakese volk door Bagdad zelf bestraft wordt. Moest dit juist zijn, dan kan men zich de vraag stellen waarom wij hen dan nog 's extra bestraffen?

Het jongste bericht van de VN-secretaris-generaal van 31 oktober 2001, wijst erop dat de blokkering van de humanitaire hulpgoederen ter waarde van vier miljard \$, een van de hoofdobstakels vormt voor het in de praktijk brengen van het 'olie voor voedsel' programma. Daarentegen wordt de verdeling van de hulpgoederen door de Irakese regering als tevredenstellend ingeschat. Das was ook zo toen wij dit programma leidden.

Iedere maand sterven in Irak gemiddeld 5.000 tot 6.000 kinderen door ondervoeding, beoedeld water en het gebrek aan medicamenten. Daarvoor is Bagdad niet verantwoordelijk, maar talmende vrijgave van uitrusting en materiaal door de VS en het Verenigd Koninkrijk.

NIEUWE PLANNEN

Nu in Washington nieuwe plannen circuleren voor een aanval tegen Irak, is de sfeer duidelijk niet meer gepast om in de VN-Veiligheidsraad over de economische sancties te praten. De zogenaamde 'intelligente sanctie', zoals door het Verenigd Koninkrijk in juni 2001 voorgesteld, zijn al lang van tafel. Ze zullen ook niet terug op de dagorde geplaatst worden. Velen in en buiten de VN hebben al lang erkend, wat op het eerste zicht als een vooruitgang voor de bevolking scheen, niets anders was dan een versterking van de hoofdpijler van het huidige beleid van strafmaatregelen en sancties, met name geen buitenlandse investeringen, geen bevoegdheid van de Irakezen over de olie-inkomsten. Veel meer was het de bedoeling met dit voorstel de Irakese grenzen te vergrendelen. Dit zou het wurgen van het Irakese volk als gevolg gehad hebben.

Op de achtergrond van het huidige politieke klimaat, streeft Washington naar een technische resolutie, die het 'olie voor voedsel programma' zou uitbreiden in het kader van de opgelegde voorwaarden. Dat dit nog meer Irakezen tot de dood zou veroordelen wordt als onvermijdbaar aanvaard. Dit zijn geen gissingen van twee

gewezen VN-ambtenaren. Wat wij voorleggen zijn onbetwistbare feiten, die ons als gewezen mensen op het terrein bekend zijn.

We zijn verontwaardigd dat het Irakese volk de prijs moet betalen voor winstgevende wapenhandel en machtspolitiek. We herinneren ons de woorden van Martin Luther King, die in de jaren zestig het volgende zegde: "Er is een tijd dat zwijgen een verraad is". Deze tijd is nu aangebroken. We willen alle oprechte mensen op deze wereld aanmoedigen om duidelijk standpunt in te nemen tegen de gewetenloze praktijken en tegen de desinformatie over Irak. De beleidbepalers voor Irak zijn mensen die er niet voor terugschrikken met valse verraderlijke argumenten het bestaan van een volk op te offeren.

Het VS-defensie ministerie en Richard Butler, de gewezen chef van de VN-wapeninspecteurs in Bagdad, moeten inzien dat de miltvuur heisa zijn wortels in de VS heeft, alhoewel beiden liever Irak daarvoor verantwoordelijk gemaakt hadden.

De Britse en Amerikaanse persbureaus verklaren zonder schroom dat ze van op grote hoogte met hun moderne technologie, in Afghanistan alles kunnen waarnemen op de grond en zelfs in de grotten kunnen kijken. Ze weten wat er zich in de "grotten" van Irak bevindt, ze weten zeer goed dat Irak kwalitatief ontwapend is. Dat toegeven zou de doodsteek zijn voor het door hen gevoerde beleid ten opzichte van Irak. We zijn ontsteld over de mogelijkheid dat men een nieuwe oorlog tegen Irak, onder de leiding van de VS, zou beginnen. De gevolgen zijn zeer ernstig en kunnen niet door de wereldgemeenschap genegeerd worden. We hopen dat de waarschuwingen van de politieke leiders in het Midden-Oosten, alsook deze van ons allen die de mensenrechten ter harte nemen, niet eenvoudig in de wind geslagen worden.

Vandaag is de onrechtvaardigheid meer dan ooit onze vijand, niet het Irakese volk.

Bewerkt door AU

EEN RECHTVAARDIGE WERELDORDE

| Professor Dr. Georg Grasnack |

De barbaarse terreuraanslagen in de VS worden door de Amerikaanse en Britse strijdkrachten met vergeldingsmaatregelen beantwoord. De eerste oorlog van de 21ste eeuw die door G.W. Bush werd verklaard, is er een die jaren kan duren. Nu richt hij zich tegen de Afghansen, maar de veldslag beoogt veel meer. De VS-president heeft dit zelf aangekondigd in zijn toespraak op 7 oktober 11. Ondertussen werd aan de VN-veiligheidsraad medegedeeld dat de oorlog eventueel naar andere staten kan worden uitgebreid. De wereld wordt onder het VS-oorlogsrecht gesteld. De vrede en de rede zijn zeker de verliezers. De oorlog tegen Afghanistan dient de spiraal van geweld.

ZOEKEN NAAR DE WARE OORZAKEN

Meer en meer stelt de publieke opinie de vraag naar de oorzaak van deze terreur. Ook in de VS zijn kritische stemmen te horen over het buitenlands beleid van de verschillende VS-administraties, evenals over de minachtende praktijken van het Noorden tegen het Zuiden.

Zo vroeg de aartsbisschop van New York, kardinaal Edward Michel Egan, zich openlijk af: "Waar zijn wij in de fout gegaan?". Betogers voor de vrede zoeken naar verklaringen voor het klimaat waarin dergelijk afschuwelijke daden tegen New York en Washington konden gepleegd worden: in hoeverre heeft het buitenlands beleid van de VS hiertoe bijgedragen?

Professor Austin Murphy van de Oakland University zegde het volgende: "De aanslag van 11 september is zonder meer een afschuwelijke daad. Maar er moet aan herinnerd worden, dat de VS zelf een lange geschiedenis van terrorisme kent. Van Korea over Vietnam tot Irak en Joegoslavië, heeft ze voorbeelden van staatsterrorisme gegeven". En hij voegde eraan toe: "Het is mogelijk dat vele Amerikanen, ondanks de halfslachtige berichtgeving in de pers, op een zeker ogenblik zullen erkennen dat de terreurpolitiek van hun regering, van vader tot zoon Bush, de kweekvijver vormt van dergelijke terroristische aanslagen zoals deze van 11 september 11."

Er zijn nog andere oorzaken. Sedert het einde van de Tweede Wereldoorlog kwam onze planeet niet tot rust. Dertig oorlogen in ieder jaar. Oorlog is tot norm

geworden. Ongeveer 20 miljoen mensen, waaronder meer dan 2 miljoen kinderen hebben in deze gewapende conflicten het leven verloren. In deze oorlogen waren de Amerikanen voor een groot deel rechtstreeks betrokken d.m.v. wapenleveringen. Het voorbije jaar verkochten de VS voor meer dan 17 miljard

gendarme als volgt: "Niet alleen beheersen de VS verschillende oceanen en zeeën, ze controleren militair de kusten en havens van landen waar ze hun politiek willen doordrukken".

Over de gevolgen van dergelijke politiek zegt de gewezen CIA-raadgever professor Chalmers Johnson van de Berkeley

Niet de globalisering van geweld en oorlog, maar de globalisering van sociale rechtvaardigheid

\$ aan wapens, dat betekent 45% van de globale wapenverkoop wereldwijd. In verschillende landen worden de VS-troepen ingezet met het doel de economische belangen en de toegang tot markten en grondstoffen te verzekeren. Het leegroven van de Derde Wereld, de gevolgen van het proces van de neoliberale globalisering, de arrogantie van de VS-politiek bepalen de leefregels op onze wereld en zijn de economische en politieke oorzaken van het terrorisme. Tijdens zijn ambtstermijn kondigde Georges Bush, de vader van de huidige president, de "nieuwe wereldorde" aan die eventueel met de hulp van de NAVO, de hegemonie van de VS ten bate van de Amerikaanse multinationals zou veiligstellen. De gewezen adviseur van de VS-president, Zbigniew Brzezinski, beschreef de rol van deze Amerikaanse wereld-

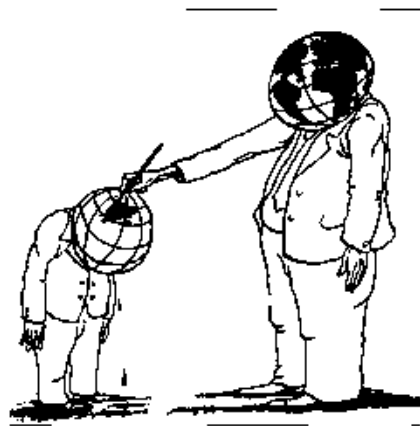
universiteit het volgende: "Het probleem is dat een ganse reeks volkeren ons, Amerikanen, van ganser hart haten, en aldus een motief hebben om tegen Amerika monsterachtigheden te begaan". De VS dringt haar macht in alle uithoeken van de wereld op en verplichten de volkeren hun economisch systeem in te voeren. Hierbij houden ze geen rekening met de schade die ze aanrichten. De terreuraanslagen van 11 september 11 brachten deze haat in praktijk.

GLOBALISERING – AMERIKANISERING?

De neoliberale globalisering heeft de onrechtvaardigheid en vernedering, vooral van de mensen uit de ontwikkelingslanden, bijzonder verscherpt. "Globalisering" is een Amerikaanse ideologie. Ze staat voor

uitbreiding onder voorwaarden. De Amerikanen zullen ooit hun machtspositie verliezen, maar ze willen zolang de rol van een "ersatz-Rome" spelen, stelt professor Chalmers vast.

Dat "ersatz-Rome" dat de wereld met de "american way of life" wil verblijden, toont een ganse waaier van methodes, om de expansie van het VS-kapitaal in politieke munt om te zetten. Samuel P. Huntington, directeur van het John Colin Instituut voor Strategische Studies, verduidelijkt dit door te stellen dat deze voorwaarden de belangen van de Amerikaanse ondernemingen, nl. "vrije

handel" en "open markten" moeten dienen. De politiek van IMF en Wereldbank moeten er aldus op gericht zijn om een economisch en maatschappelijk beleid te voeren dat aan het Amerikaanse economische belang tegemoet komt. Staten die niet willen plooiën worden als "schurkenstaten" gecatalogeerd en uit de globale instellingen gestoten. De Wereldbank en het IMF drukken deze eisen met hun dwangmaatregelen door en laten de VS toe, om op basis van hun dominantie in deze instellingen, hun heerschappij als supermacht uit te bouwen en uit te oefenen. Door een verdere liberalisering van de markten en deregulering van de globale economische en sociale betrekkingen glijden de ontwikkelingslanden verder af naar onderontwikkeling. De kloof tussen Noord en Zuid neemt aldus toe. De Wereldbank en het IMF zijn de operatoren van de buitenlandse politiek

van de VS: onderdrukking en slavernij, plundering van ganse volkeren. De leiders van de multinationale concerns en de internationale grootbanken controleren niet alleen de internationale instellingen maar beslissen ook over het lot van staten en regio's. Zij bepalen de spelregels van productie en handel en beheersen de markten.

Onder de 100 belangrijkste transnationale concerns op de wereld zijn er 9 Duitse, 18 Japanse, maar meer dan de helft zijn Amerikaans. 510 Concerns controleren 76 procent van de wereldhandel en 80 procent van de buitenlandse investeringen.

De neoliberale globalisering kent en erkent maar alleen het streven naar een maximaal profijt en het verwerven van meer macht. De VS streven naar een globale hegemonie en maken zich aldus schuldig aan economisch terrorisme.

AFSCHUWELIJKE TWEEDELING

Als gevolg van deze globalisering stijgt de ellende in de Derde Wereld, die reeds 500 jaar lang historisch wordt uitgebuit. Deze noodlottige verdeling van de wereld tussen arm en rijk is een van de doorslaggevende oorzaken van het terrorisme. Door middel van financiële manipulaties forceren de VS deze tweedeling. The Economist schreef: "De financiële markten zijn zowel rechter als aanklager van iedere economische politiek. De economie van onze planeet wordt door financiële speculaties beheerst. Met onvoorstelbare bedragen van 22 biljoen \$ overtollig kapitaal, een som bijna zo groot als het totale sociale wereldproduct, speculeren de internationale grootbanken en concerns, verzekeringsmaatschappijen en investfunds op de financiële markten. Dagelijks worden 1 biljoen \$ op de wisselmarkten van hier naar daar verschoven. Slechts 2 procent dienen voor de goederenhandel. Door deze transacties kwamen nog niet zolang geleden in Zuid-Azië en Latijns-Amerika, als gevolg van de economische crisis, honderden miljoenen mensen in de armoede terecht. Het volume van de rijkdom van het financieringskapitaal steeg in de periode

1985 tot 1996 met een factor van drieënhalve.

De leider van het VN ontwikkelingsprogramma, J.G. Speth, waarschuwt: "Als deze huidige trend aanhoudt, zullen de economische verschillen tussen industrie- en ontwikkelingslanden van ongelijkheid naar onmenselijkheid opschuiven".

ONTWIKKELINGSHULP? – MENSENRECHTEN?

Bij dalende grondstofprijzen en het stijgend verbruik van de consumenten in de rijke landen, verdween in de laatste drie decennia een derde van de bodemschatten en grondstoffen. De industrielanden verbruiken gemiddeld tweeënhalve maal meer grondstoffen en voedingsmiddelen als de ontwikkelingslanden. De landen van de Derde Wereld, ingeschakeld in de kringloop van de kapitalistische wereldeconomie, zijn onderworpen aan de uitbuiting van de industriestaten en de transnationale concerns en afgegrensd van welstand en ontwikkeling. Zo bedraagt het aandeel van Afrika in de wereldhandel nu nog slechts 2 procent en loopt nog steeds verder terug. De gevolgen van deze gewelddaden zijn aangrijpend. Terwijl aan de ene kant de rijkdom van enkelen fantastische dimensies aanneemt, blijft en verscherpt de nood van honderden miljoenen mensen aan de andere kant. Ongeveer 200 miljardairs beschikken over een bezit dat overeenkomt met het bezit van 2 miljard mensen op deze wereld samen. Bill Gates, Warren Buffet en Paul Allen beschikken over zoveel rijkdom als het BNP van de 40 armste landen samen, dat wil zeggen het inkomen van 600 miljoen mensen uit deze landen. Ongeveer 400 miljardairs bezitten zoveel als de helft van de wereldbevolking. Daarentegen zijn 1,5 miljard mensen op onze planeet absoluut arm, ze hebben minder dan 1\$ per dag ter hunner beschikking. Drie miljard mensen moeten zich zien te redden met 2 \$ per dag. Honger en ellende behoren tot hun dagelijks leven, alsook de hongerdood. Acht honderd miljoen mensen, waaronder

250 miljoen kleine kinderen lijden chronische honger. Ongeveer 20 miljoen, waarvan 12 miljoen kinderen sterven ieder jaar aan ondervoeding, gebrek aan water en ontoereikende medische verzorging. Ondervoede moeders brengen ondervoede kinderen ter wereld, die vatbaar zijn voor ziekten. Fidel Castro spreekt terecht over "dagelijkse massamoord door ondervoeding". De nood van de armen eist heden ten dage meer dodelijke slachtoffers dan de oorlogen en conflicten. Kinderen in de ontwikkelingslanden zijn uitgesloten van ontwikkeling en cultuur. Meer dan 100 miljoen hebben geen toegang tot het basisonderwijs. Gebrekkige voeding beperkt deze kinderen in hun ontwikkeling. Het intelligentie quotiënt van de kinderen met een te laag gewicht ligt 5 procent onder het gemiddelde. Ontelbare kinderen groeien op in vluchtelingenkampen. In het Midden-Oosten hebben de voorbije decennia generaties niets anders dan de ellende van de vluchteling gekend. Heden zijn er in Afrika, Azië en Latijns-Amerika meer dan 20 miljoen mensen op de vlucht voor honger, nood, droogte of overstromingen, voor oorlog en ethnische conflicten. Na de aankondiging vanuit Washington dat de "haard van terrorisme" in Afghanistan moet uitgeroeid nam de vluchtelingenstroom toe. Voor honderd duizenden Afghaanse burgers werd aldus een humanitaire catastrofe geprogrammeerd! Intussen stijgt onophoudelijk de buitenlandse schuld van de arme landen. In 1997 bedroeg deze 1,7 biljoen \$, Ondertussen is ze tot 2,5 biljoen \$ aangegroeid. De terugbetaling van de buitenslandsschuld overtreft het volume van de nieuw verstrekte kredieten. De financiële middelen die voor onderwijs, gezondheidszorg en andere openbare bestedingen uitgegeven zouden moeten worden, worden nu gebruikt om de rente te betalen, constateert de "Financial post". De bescheiden stappen in de richting van de schuldverlichting voor de ontwikkelingslanden, veranderen niet veel aan het probleem.

GLOBALISERING VAN DE RECHTVAARDIGHEID

In de 20ste eeuw waren er oorlogen tussen de welstellende rijke staten. In de 21ste eeuw zullen de welstellende staten, die min of meer met elkaar in vrede zullen leven, ten oorlog trekken tegen de volkeren van de arme landen en regio's om hun welstand te verdedigen. Hiervoor worden reeds jaren mobiele en vlug inzetbare strijdmachten in het leven geroepen. Deze ontwikkeling is zeer duidelijk te zien bij NAVO en de EU. Het strategisch concept van de NAVO, moet dienen om terreur, sabotage en georganiseerde misdaden tegen de toevoer van de nodige grondstoffen te verijdelen. De door Bush ingeroepen verdediging vervult de vastgelegde criteria. De Taliban heerschappij is sedert geruime tijd een hindernis geworden voor de transit van aardolie en gas vanuit het Kaspische gebied. Bovendien vermoedt men in de bodem van Afghanistan olie en gas. Doch de lidstaten van de NAVO vergissen zich als ze denken dat men veiligheid met militaire middelen kan bereiken. Veiligheid bereiken de Amerikanen niet door het stationeren van een half miljoen soldaten in Azië, in het Midden-Oosten, in Europa en in de landen van Latijns-Amerika. Ook niet door militarisering van de ruimte. Veiligheid bereiken de VS en NAVO-landen niet door het verhogen van hun militaire uitgaven. Vrede en veiligheid zijn per slot van rekening een rechtvaardige en solidaire internationale wereldorde. Een verandering in de internationale politiek, een demilitarisering van de internationale betrekkingen zijn dringend nodig. Een rechtvaardige economische wereldorde is dringend nodig. De VN-lidstaten hebben zich voorgenomen om tegen 2015 de extreme armoede in de ontwikkelingslanden te halveren en de verspreiding van het AIDS virus te stoppen. Om deze verplichting waar te maken zijn er concrete programma's nodig tegen armoede, de afbouw van de buitenlandse schuld, voor schoolopleiding, voor gezondheidszorg in de armste landen. Daarom moeten de

markten van de industriestaten worden open gesteld voor de ontwikkelingslanden. Vanwaar moeten de middelen komen om deze sociaal en veiligere wereld op te bouwen? Een sleutelvraag. Het kan door de ontwapening. Hierdoor zou de vooropgestelde som van 120 miljard \$ voor de militarisering van de ruimte, niet zinloos gebruikt worden. De VS geeft zoveel aan bewapening als de vijf machtigste staten samen. 5,8 biljoen dollar hebben ze tot heden in het nucleaire wapenprogramma gestopt. Wereldwijd wordt nu praktisch 800 miljard jaarlijks aan defensie-budgetten besteed. Een deel van dit geld zou volstaan om de honger op deze aarde te overwinnen, om de nood aan opvoeding, gezondheidszorg van honderden miljoenen mensen te bevredigen. Met 40 miljard \$, ongeveer 5 procent van de jaarlijkse militaire uitgaven, kan men gedurende de komende tien jaar de globale basisschoolopleiding, de rudimentaire gezondheidszorg en de distributie van zuiver drinkwater verzekeren. Een vermindering van de militaire uitgaven en het afzien om nieuwe wapensystemen te ontwikkelen, en de aldus gespaarde financiële middelen gebruiken voor ontwikkeling, zouden aan het terrorisme zijn voedingsboderm ontnemen. Niet de globalisering van geweld en oorlog, maar de globalisering van sociale rechtvaardigheid, gelijke rechten, die vrijheid en soevereine rechten voor staten en volkeren brengen, scheppen de mogelijkheden in de toekomst voor een duurzame vrede en respect voor mensenrechten voor alle bewoners van onze planeet.

Tekst bewerkt door
Antoine Uytterhaeghe

Bron: Pax-Report - nov. 2001

ECOLOGISCHE SCHULD

| Andrew Simms |

Traditioneel beschouwen wij de arme landen als diegenen die hun schulden moeten terugbetalen. Maar de klimaatsveranderingen en het daaraan gekoppelde begrip van ecologische schuld, draaien de zaken op hun kop, meent Andrew Simms van de New Economics Foundation: het zijn de rijke landen die leven van geleend goed.

De discussie over de internationale schuldenlast is op een keerpunt aan het komen. Totnogtoe ging alle aandacht naar de derdewereldschuld. Maar wanneer men de omvang en de bedreiging zal realiseren van de ecologische schuld, zal niemand het nog aandurven om aan landen als Mozambique of Niger te vragen nog één cent terug te betalen aan de kredietverleners.

Wie meer verbruikt dan zijn/haar eerlijk deel van de natuurlijke hulpbronnen in een ecosysteem met delicaat evenwicht kijkt aan tegen een ecologische schuld. De wereld ziet er dan helemaal anders uit. Klimaatwijziging is de sleutel tot dit nieuwe inzicht. De buitenlandse schuld van derdewereldlanden stond in de jaren '90 in het centrum van de ontwikkelingsdiscussie. Het was niet zozeer een debat onder experts, dan wel een waar strijdtoneel tussen 'progressieven' en 'conservatieven'. Er waren grote conferenties, er kwamen campagnes in de straten die de schulden wilden kwijtschelden van het armste deel van de wereldbevolking. De tegenstanders verweten ons simplisme. Er kwamen miljoenen handtekeningen, duizenden gingen demonstreren, tientallen rapporten werden geschreven (waarvan ik er een paar voor mijn rekening heb genomen). En wat was het resultaat van de grootste internationale mobilisatie sedert de anti-apartheids campagne? Beleidsmensen maakten een bocht van 180 graden. Ze besloten inderdaad dat de schuldenlast van de armste landen ondraaglijk was, en ze ontwierpen een doolhofmechanisme om de zaak aan te

pakken. In praktijk veranderde er echter niet veel.

Maar, ondanks kleine stappen in schuldverlichting voor bepaalde landen, en ondanks de opbouw van een internationale campagne, moeten we toch vaststellen dat alle goede inspanningen

Mikhail Zlakovski

hebben gefaald. De armste landen stonden weer op hun vertrekpunt.

Hoogst waarschijnlijk is het probleem vooral dat de uitstaande schuld van de armste landen – vnl Afrikaanse landen – ten bedrage van 350 miljard dollar, gewoonweg niet groot genoeg is om de machtigen van deze wereld tot actie te dwingen.

Maar gedurende de schuldenlast-

campagne is er iets begonnen dat dus de zaken omdraait. Deze nieuwe invalshoek maakte de schuldeisers tot debiteurs, en vice versa.

In 1998 viel Centraal Amerika ten prooi van de orkaan Mitch. De kaart van de regio werd letterlijk hertekend. Opgeslagen oogsten van rijst en zoete aardappel werden totaal verwoest. Praktisch alle bananenplantages werden met de grond gelijk gemaakt, waardoor het land haar belangrijkste exportproduct verloor. In die tijd betaalde Nicaragua meer dan een half miljoen dollar per dag af aan buitenlandse schuld (wat 39% opsoupeerde van de overheidsuitgaven), en Honduras betaalde 1,5 miljoen dollar per dag. En zelfs met deze natuurramp weigerden de officiële schuldeisers een kwijtschelding.

De orkaan Mitch sloeg toe op het einde van een decennium waarin het aantal natuurrampen ten gevolge van klimaatswijzigingen sterk was toegenomen. Volgens de herverzekeringsmaatschappij Munich Re was in de jaren '90 het aantal klimaatverbonden rampen (de 'hydro-metereologische catastrofes') verviervoudigd in vergelijking met de jaren '60. Over diezelfde periode groeide het economisch verlies uit tot het achtvoudige. Hoewel er geen erkende meetmethode bestaat schat men de economische schade ten gevolge van klimaatswijziging steeds groter.

De financiële diensten van UNEP (milieuprogramma van de UNO) schatten dat de extra economische kost van rampen die aan klimaatswijziging worden toegeschreven, jaarlijks 300 miljard dollar bedraagt. Ontwikkelingsorganisaties ramen deze gevolgen voor de

ontwikkelingslanden op 10000 miljard euro voor de komende 20 jaar, een veelvoud van de ontwikkelingsbudgetten.

Het zijn voornamelijk verzekeringsmaatschappijen die de ontwikkelingen op dit vlak volgen. Een voormalig directeur van de verzekeringsreus CGNU maakte berekeningen over het mogelijk tijdstip dat klimaatsverandering het failliet van de globale economie zou betekenen. Zijn conclusie: nog een halve eeuw.

Het is algemeen aanvaard onder de klimaat-watchers dat historisch gezien de geïndustrialiseerde landen haast volledig verantwoordelijk zijn voor dat deel van de opwarming van de aarde dat door menselijke activiteit is veroorzaakt. Dus zonder franjes gesteld is de situatie als volgt. Bovenop de dwang om de dubieuze buitenlandse schuld terug te betalen – waardoor gezondheidszorg en onderwijs minder kansen krijgen – moeten de armste mensen in de armste landen ook de prijs betalen voor de opwarming van de aarde. Anders gesteld: ze betalen de intrest op de ecologische schuld van de rijke wereld, 96% van het dodental ten gevolge van natuurrampen, doet zich voor in de derde wereld.

Mochten we een doel stellen over de aanvaardbare concentratie opwarmingsgassen in de atmosfeer, mochten we een na te leven emissiebudget afspreken, dan wordt het mogelijk om per jaar te bepalen wat eenieders 'eerlijk deel' is om de atmosfeer te vervuilen. Wie meer uitstoot dan zijn of haar eerlijk deel – dus wie over de duurzaamheidsdrempel gaat – bouwt onmiddellijk een ecologische schuld op.

We probeerden het prijskaartje te berekenen. In het rapport "Wie moet wat aan wie? Klimaatsverandering, schuldbalans en overleven" dat Nick Robbins, Aubrey Meyer en ikzelf in 1999 publiceerden, berekenden we dat voor de G-7-landen de economische output die berust op dergelijk groeiende koolstofschuld tussen de 12 en de 15.000 miljard dollar schommelt, voor een gewoon jaar in de jaren '90. Terzelfdertijd hadden de klassieke arme schuldenlanden een koolstofkrediet uitstaan dat op 3 keer de waarde van hun officiële buitenlandse

schuld kon worden geschat.

Deze cijfers vormen geen basis voor een realistische eis tot terugbetaling. Maar ze tonen iets belangrijks. Deze cijfers draaien de morele autoriteit om in de relaties tussen geïndustrialiseerde en niet-geïndustrialiseerde landen. Ze vergen ook een omgekeerd proces van aanpassingprogramma's naar duurzaamheid in de rijke landen.

Indien de geïndustrialiseerde economieën deze ecologische schuld niet aanpakken met drastische verminderingen in de emissies, gaan we met z'n allen naar een milieubankroet.

De vraag is nu of we zowel de hoogdringendheid van de uitstootvermindering als een nieuw technologisch kader kunnen trachten te realiseren. Misschien zouden we het thema van een "milieu-oorlogseconomie" moeten hanteren. Het is verbazingwekkend wat Engeland in de oorlogsjaren 40-45 presteerde. De gelijktijdige focus die toen gelegd werd op een erg radicale vermindering van het verbruik van de binnenlandse middelen, én op het uitbouwen van gezondheidszorg en andere basiswelzijnspunten, kan ons veel leren. In een periode van 6 jaar werd het privé bezit van auto's met 95% verminderd, en anderzijds kende men een betekenisvolle daling van de kindersterfte en andere verbeteringen in de volksgezondheid.

Vandaag lopen zo miljoen mensen in Bangla Desh het gevaar dakloos te worden door overstroming, ten gevolge van de opwarming van de aarde... We mogen echter niet vergeten het probleem in een globaal kader te plaatsen. Na de zwakke resoluties van het Kyoto Protocol, dat enkel voorziet in een compromis rond de mechanismen voor een propere ontwikkeling (Clean Development Mechanism) en vage beloften om fondsen te voorzien voor ontwikkelingslanden, is een globale aanpak echt nodig.

"Het enige doelgerichte kader waarin de voorbije ecologische schuld kan worden opgelost, en waarbij oncontroleerbare klimaatswijzigingen kunnen worden vermeden, is een duidelijk raamakkoord

voor vermindering en omschakeling", meent Aubrey Meyer van het Global Commons Institute van Londen. "Daarvoor hebben we een overeenkomst nodig dat er een uitstootdaling moet komen van 60 tot 80%, gekoppeld aan een tijdsplan. Het betekent ook dat dit proces internationaal moet gedragen worden, en dat emissierechten en omschakeling goed zijn afgesproken, waarbij er een gelijk deel wordt afgesproken per hoofd".

Dat betekent natuurlijk niet dat het gebruik van fossiele brandstof met een plotse pennentrek gelijk wordt voor iemand uit de USA en iemand uit zwart Afrika. Er zullen onderhandelingen nodig zijn om "aanvaardbare" concentratieniveaus van verwarmingsgassen vast te stellen en een tijdsplan om het doel te bereiken. Bovendien is dit model flexibel: het gebruikt een handelsmechanisme in emissierechten als parachute, waarbij middelen van de rijken naar de armen worden overgeheveld om de overgang te vergemakkelijken.

De ijzeren logica van dit voorstel van Meyer trekt de aandacht van de verzekeringsindustrie, de Britse Koninklijke Commissie voor Milieuvervuiling en heel wat ontwikkelingslanden. Meyer beweert zelfs dat dergelijk plan van vermindering en omschakeling zelfs voor een weigerachtige Verenigde Staten aanvaardbaar is.

Er zijn ook heel wat onmiddellijke praktische voordelen. "Met dit mechanisme wordt de ecologische schuld terugbetaald omdat ontwikkelingslanden hun propere-energiewegen zonder kosten zullen kunnen verwerven. Maar enkel voor zover er een eensgezindheid omtrent dit proces kan worden bereikt."

Denk na over deze ecologische schuld, beste lezer, en je zal de wereld anders zien. De aanpak van de ecologische schuld kan zelfs de planeet van het bankroet redden. ■

Andrew Simms is directeur van het Global Economy Programme bij de New Economic Foundation in Londen. Hij was in ons land naar aanleiding van een conferentie die VDDO, Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, had opgezet in het kader van het Belgisch EU-voorzitterschap.

DE EXECUTIE VAN DE ROZENBERGS WAS EEN MOORD MET VOORBEDACHTEN RADE

| André De Smet |

Ethel en Julius Rozenberg werden op 19 juni 1953 als onschuldigen op de elektrische stoel terechtgesteld in de Sing Sing gevangenis, ondanks de protesten die over de ganse wereld weerklonken. Zij waren het symbool en de eerste slachtoffers van mccartisme, de anticommunistische heksenjacht waarin Mc Carthy en Nixon het voortouw namen.

Ronald Reagan, die later president werd, was hun handlanger in deze jacht in o.m. de filmwereld.

Op 5 december 2001, bijna 50 jaar later, verklaarde David Greenglass, de broer van Ethel, voor de TV-zender C.B.S., destijds zijn zus en zijn schoonbroer valselijk te hebben beschuldigd. Dezelfde verklaringen staan ook in Brother, het boek van Sam Roberts over deze zaak.

Een terugblik. Ook al liep de oorlog van de geallieerden tegen Japan ten einde, op 6 en 8 augustus 1945 dropten de VS in Hiroshima en Nagasaki atoombommen, met honderdduizenden doden als gevolg. De VS wilde met deze operatie aan vriend en vijand duidelijk maken dat zij met dit nieuwe wapen de heersers zouden zijn.

In april 1949 werd de NAVO opgericht, en 5 jaar later, na de herbewapening van West-Duitsland, werd het Warschaupakt opgericht. De Koude Oorlog was ingezet.

Toen de Sovjetunie in 1949 een eerste proef met een atoombom uitvoerde, was de VS razend. De VS ging er namelijk van uit dat de Sovjetunie hiertoe niet zelfstandig in staat was, en dat de atoomgeheimen dus door spionage aan Moskou waren overgemaakt. Er moesten m.a.w. schuldigen gevonden worden.

Op 15 juni 1950 werd David Greenglass, werkzaam in het atoomcentrum in Los Alamos, New Mexico, aangehouden voor diefstal van uranium. Hij beweerde dit als souvenir aan een Sovjetburger te hebben gegeven. Na ondervragingen door de FBI erkende hij de diefstal van atoomgeheimen en tekeningen, die hij aan zijn schoonbroer, Julius Rozenberg, zou hebben gegeven. David Greenglass haatte zijn schoonbroer, aan wie hij nog schulden moest betalen.

Op 17 juli 1950 werd hij vrijgelaten, nadat hij er zijn zus Ethel Rozenberg van had beschuldigd geheime documenten te

Ethel en Julius Rozenberg (Picasso)

hebben getypt. Ruth Greenglass, de echtgenote van David, zou nooit in verdenking worden gesteld.

Vandaag erkent David Greenglass (79 jaar) dat hij persoonlijk informatie heeft doorgegeven aan de Sovjetunie, maar dat hij, om zichzelf en zijn vrouw te verdedigen, een akkoord had gesloten met Roy Cohn, assistent van de toenmalige procureur. Cohn zou later de rechterhand worden van Mc Carthy, tijdens de heksenjacht op de communisten in de jaren '50.

In volle Korea-oorlog, en in de angstpsychose van een atoomaanval, moesten de procureur en de federale rechtbank van Foley Square dus schuldigen vinden. De Rozenbergs hadden het gepaste profiel, want ze waren communisten, vredesmilitanten en Joden. Het was de periode waarin Joden in de VS als vreemde linkse handlangers bekeken werden, gezien Israël toen nog niet als hun militaire basis in het Midden Oosten werd beschouwd, en het holocaustdrama pas later tegen de Palestijnen zou worden uitgespeeld.

Greenglass bracht toen de gevraagde

beschuldigingen en verklaarde dat hij zijn zus Ethel documenten voor Moskou had zien tikken. Zijn vrouw bevestigde deze beschuldiging. Ethel en Julius Rozenberg werden op 9 april 1951 ter dood veroordeeld, en op 19 juni 1953 in de Sing Sing gevangenis op de elektrische stoel terechtgesteld. David Greenglass werd tot 15 jaar gevangenis

veroordeeld, maar kwam in 1960 reeds opnieuw vrij. Onder een schuilnaam leefde hij verder in New York.

Vandaag zegt Greenglass dat hij niets zelf gezien heeft, en niet weet wie de documenten had getikt. Hij heeft de Rozenbergs dus vals beschuldigd.

De kinderen van Ethel en Julius Rozenberg, Michael en Robert, werden door progressieve pleegouders opgevoed. Ze moesten destijds een schuilnaam nemen om te ontkomen aan de plagerijen.

Toen ze volwassen waren hebben ze herhaaldelijk getracht een herziening van het proces van hun ouders te bekomen, wat echter steeds door de overheid geweigerd werd. Blijkbaar kan en wil het grote Amerika, de zogenaamde verdediger van de mensenrechten en de democratie, haar eigen verleden niet in vraag stellen. Haar politieke leiders uit deze periode, met president Eisenhower, magistraten en media zijn rechtstreeks verantwoordelijk voor deze moord met voorbedachten rade.

■

DE GRENS VAN HET TOELAATBARE IS OVERSCHREDEN

| Antoine Uytendaele |

De strijd in de regio wordt nu uitgevochten door de extremisten van beide kampen. Na de aanslagen van Hamas en Jihad tegen de bezetting was een geweldadige reactie van Israël te voorzien. Van enige Israëlische omzichtigheid is er geen sprake: Arafat pakt ofwel z'n eigen mensen aan, of hij heeft volledig afgedaan. Het Witte Huis staat rotsvast aan de zijde van Israël.

In deze geweldescalatie krijgt politieke dialoog geen kans. De missie van de VS-bemiddelaar Anthony Zinni is maar een schijnopvoering, ze is mislukt voor ze begonnen is. Israël profileert zich als slachtoffer, maar in werkelijkheid gedraagt het zich als dader en veroorzaker van al dit geweld.

Sedert de verdeling van het historische Palestina, is het een vaste politiek van alle Israëlische regeringen om hun gebied uit te breiden, de Palestijnen te beroven van hun land en hen te vernederen. Dan moet men niet verwonderd zijn dat een volk reageert, dat sedert decennia niets anders kent dan vluchtelingenkampen zonder enig uitzicht op lotsverbetering, en militaire bezetting die haar zelf van haar eigen identiteit wil beroven. Deze levensomstandigheden vormen de ideale voedingsbodem voor iedere vorm van "terrorisme", de zelfmoord wordt dan een sociale revolte.

Ariel Sharon heeft Arafat de oorlog verklaard. Het geweld tegen het Palestijnse volk verpakt hij als strijd tegen het terrorisme. Zijn partijgenoot Benjamin Netanyahu wil een Afghaanse oplossing voor de crisis: de Palestijnen verdrijven. Dat Likoeid en de kolonisten deze parolen aanhangen is niets nieuw, maar wat te denken van de Arbeiderspartij? In de regering van Israël is Shimon Peres het vijgenblad dat het Israëlische optreden aan de buitenwereld helpt verkopen. Sharon heeft hem bewust deze rol toebedeeld, daarvan getuigt de uittaling van Avigdor Lieberman in het dagblad Haaretz: "Peres is een uitstekend propaganda-instrument onder de krachtdadige leiding van Sharon". Waarom

blijft de "vredesduif Peres" eigenlijk nog in dit oorlogskabinet?

Sharon vergist zich wanneer hij denkt dat er nu in het Westen een groter begrip is voor het Israëlische optreden. Het is al te gemakkelijk de Al-Aqsa intifada van de Palestijnse weerstand te herleiden tot louter terrorisme. De wereld kan dit niet langer aanvaarden.

Sedert het uitbreken van de opstand, nu 14 maanden geleden, heeft Israël meer dan 70 leidinggevende Palestijnse activisten en politieke persoonlijkheden

geliquideerd. Dat is geen zelfverdediging meer, maar staatsterrorisme. Welke staat zet gevechtshelikopters in om een ongewenst individu te doden? Israël bouwt via de kolonisten en de nederzettingen zijn veroveringspolitiek verder uit, waartegen het Palestijnse volk in opstand is.

Wie Palestijnse woningen platwalst, olijfbomen ontwortelt, wie land illegaal onteigent, ontzegt een volk het bestaansrecht. Hoe is dat verenigbaar met Westerse waarden en normen, waartoe Israël zich ook bekend. Kan het Westen zich

hier een dubbelmoraal permitteren, wanneer het gaat om Israëlische inbreuken op de fundamentele mensenrechten? Wanneer het Westen dat toch doet moeten we ons vragen stellen naar de consequenties hiervan.

Met deze tegenstrijdigheden, moet de politieke wereld in België en Europa zich bezighouden. Men kan niet langer de ogen sluiten voor de Israëlische agressie en in een reflex de Palestijnse "terreur" veroordelen. De mensen in de Gazastrook en op de Westbank hebben geen

boodschap aan de betuigingen van medeleven en solidariteit, ze voelen zich niet meer aangesproken. De Palestijnse burgers willen daden zien die hun leefomstandigheden verbeteren, ze willen erkend worden als volwaardige wereldburgers.

Het wordt tijd dat men aan de VN een grotere inbreng toebedeelt om de crisis van terreur en tegen terreur te stoppen en desnoeds met sancties een wapenbestand af te dwingen.

Om krachtdadig de doorzetting te eisen van de VN-resolutie 242, waarbij Israël verplicht wordt de bezette gebieden te ontruimen. Hier kan het Westen een grote inzet tonen om Sharon duidelijk te maken dat de beslissingen van de VN ook voor hem rechtsgeldig zijn.

Men kan onmogelijk van een onderdrukt en vernederd volk verlangen dat ze haar opstand tegen een bezettingsmacht opgeeft. Wanneer het Westen dit niet wil inzien dan verliest het ook alle geloofwaardigheid om een bemiddelingsrol te vervullen, en wordt ze als medeplichtige aanzien van de onderdrukkingspolitiek van Sharon. ■

VOOR EEN BILLIJKE VREDE IN HET MIDDEN-OOSTEN

| Antoine Uytterhaeghe |

Diphna Hirsh behoort tot de groep van "nieuwe historici" in Israël. Zij sprak het Duitse vredesforum in Kassel toe. We brengen een synthese.

De breuk tussen de Israëli's en de Palestijnen uit de bezette gebieden is groter dan ooit, alsook die met de Palestijnse staatsburgers in Israël zelf.

De tweede intifada brengt de mislukking van het zogenaamd vredesproces tot uitdrukking. De uitbarsting van deze opstand was geen verrassing. Voor vele vredesactivisten is het duidelijk geworden dat dit vredesproces nergens toe leidt. Het was er de Israëlische regering niet om te doen de bezette gebieden te onttruimen, maar het ging haar om pacificatie. Voor de Israëlische elite moest Oslo niet dienen om de bezetting te beëindigen, maar om ze te moderniseren.

Na het Oslo akkoord werd de strook van Gaza en de Westbank in drie opgedeeld: de A zone onder Palestijns beheer, de B zone door de Palestijnen civiel, en militair door Israël, de C regio onder directe Israëlische heerschappij. Een nieuwe landkaart werd uitgetekend. Het territorium is op vele gebieden met verschillende beheer- en rechtssystemen opgezaagd. Zo verslechterden in vele opzichten de levensomstandigheden en de bewegingsvrijheid van de Palestijnse bevolking. Om zich te verplaatsen van het ene naar het andere dorp moet men nu een ander rechtsgebied betreden. Kleine kantons werden onder Israëlisch beheer gesteld. Een tocht tussen twee naburige dorpen die normaal minder dan een uur duurt kan nu een ganse dag in beslag nemen. Wegversperring en controleposten bepalen nu het straatbeeld. Tegelijkertijd verloren honderdduizenden Palestijnen hun arbeidsplaats in Israël. Ze werden bewust vervangen door migranten en gastarbeiders uit het verre oosten. De Israëlische overheid schuift zo haar verantwoordelijkheid af voor deze verslechterende economische toestand, de werkloosheid en armoede. Israël was officieel niet meer de bezettingsmacht, maar in werkelijkheid gaat

de bezetting gewoon door.

Gelijktijdig werden joodse nederzettingen verder massaal uitgebreid. Het aantal joodse kolonisten is sedert de akkoorden van Oslo met meer dan 53 procent gestegen. Er zijn nu officieel 145 officieel erkende kolonies, in werkelijkheid zijn het er 200. Van 1996 tot 1999 hebben de joodse kolonisten 24 nieuwe steunpunten opgericht, daarvan moesten ze er nog geen 10 opgeven. Er worden voor hen bovendien ring- en verbindingswegen gebouwd. Miljoenen gaan naar deze wegeaanleg. Honderden Palestijnse boeren hebben door de wegenconstructie hun land verloren. De wegen dienen enkel voor de Israëlische kolonies. Het gaat om immigranten of niet bemiddelde Israëli's, die door hoge staatsubsidies naar deze nederzettingen gelokt worden. Sedert de opstand zoeken deze mensen naar een andere oplossing, maar de Israëlische overheid die belang heeft bij het verder bestaan van de kolonisatie van de bezette gebieden, biedt hen geen andere oplossing. De nederzettingenpolitiek, de systematische inperking van de vrijheid en de economische crisis, hebben het begrip "vrede" inhoudsloos gemaakt. Anderzijds verwijderde "het vredesproces" en de gedeeltelijke terugtrekking van Israël uit bepaalde gebieden, na Oslo, het bewustzijn over de bezetting uit de hoofden van vele Israëli's. De nieuwe regeling maakte het lijden van de Palestijnen in zekere zin onzichtbaar. Waardoor vele Israëli's zich van hun verantwoordelijkheid konden ontdoen voor het lijden van de Palestijnse bevolking. De Israëlische vredesbeweging raakte verlamd en schaarde zich achter de staatsonderhandelaars. Men werd blind voor het machtsmisbruik van de superieure en hautaine bezettingsmacht. De vredeshoop werd en wordt door de voortdurende bezetting uit het zicht verdreven, zodat de opstand op weinig begrip kan rekenen.

Het is wel een feit dat vele Israëli's er zich van bewust zijn, (en het ook accepteren), dat de vorming van een onafhankelijke Palestijnse staat maar een kwestie van tijd is. Vele zien in dat deze kolonies geen toekomst hebben. Bij gebrek aan politiek perspectief laten ze zich echter politiek leiden door de veiligheids-experten van de huidige Israëlische regering. De gewelddadige conflicten hebben hun eigen dynamiek, ze maken de mensen gewelddadiger, nationalistisch en meer racistisch dan voordien. De meeste Israëli's kennen de levensomstandigheden in de Gazastrook en de Westbank niet. Ze geloven dat de huidige oorlogstoestand het gevolg is van het "vredesproces", niet van de dubbelzinnige houding en het niet invullen ervan. Na de eerste Palestijnse opstand was men geleidelijk tot het inzicht gekomen dat er geen militaire oplossing voor het conflict is. Nu pleiten er veel voor een gewelddadig militair optreden. Vrede lijkt verder weg dan ooit, dus spreekt men over "veiligheid" en geeft men aan Sharon en zijn ploeg de vrije hand.

In Israël stelt men een verscherping van het staatsracisme vast. De Arabische staatsburgers van Israël worden dagelijks geconfronteerd met dit racisme, nochtans maken ze zo procent van de bevolking uit. Ze worden als vreemden in hun eigen land behandeld. De Israëlische staatsburger die deze toestanden aanklaagt wordt gemarginaliseerd. Het wordt werkelijk tijd dat wij als Israëlische vredesactivisten deze realiteiten kenbaar maken en een halt toeroepen om het gevaarlijk spel van Sharon. We zijn niet tegen het bestaan van Israël als dusdanig, maar ook de Palestijnen hebben recht op een menswaardig bestaan, ook de miljoenen vluchtelingen hebben het recht naar hun land terug te keren. Wil Israël zijn bestaansrecht erkend zien, dan moet het ook de verschillende VN-resoluties naleven. ■

VN-CONFERENTIES OVER RACISME, EEN MAAT VOOR NIETS?

| Jaak Perquy |

Eind augustus/begin september organiseerden de Verenigde Naties in Durban/Zuid-Afrika een conferentie over racisme: World Conference Against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and related Intolerance. Israël en de VS hadden de vergadering al na een paar dagen verlaten. En om tot een slotakkoord te komen had men een dag langer nodig dan gepland. Maar uiteindelijk sloot men 'succesvol' af en onze Minister van Buitenlandse Zaken, Michel werd binnengehaald als de held van Durban, want het zou aan zijn doorzettingsvermogen gelegen hebben dat het finaal nog tot een akkoord kwam. We hebben dat kunnen lezen in de kranten. Maar in mijn opinie is dat louter show. Durban was een mislukking over bijna de gehele lijn. Waarom wordt het toch een succes genoemd?

TAALKUNDIGE PROBLEEMPJES

Maanden na het afsluiten van de conferentie is er nog steeds geen officiële tekst. Volgens het organisatiesecretariaat twist men nog een beetje over een paar zinswendingen, maar zijn er geen fundamentele problemen. Toch geloof ik dat er meer aan de hand is. Een 'paar taalkundige probleempjes' hebben geen maanden nodig om uitgeklaard te worden. Bovendien is nog altijd niet duidelijk welke status die tekst zou hebben. De wijze waarop de tekst uiteindelijk zogenaamd werd goedgekeurd, verklaart veel. Op die laatste dag, die extra dag was men de vergaderzaal alweer aan het ontmantelen. De vertaalinfrastructuur werkte al niet meer, de meeste vertalers waren al vertrokken, etc... Het is in die omstandigheden dat Michel de held heeft uitgehangen. Er werd gewoon een tekst aangenomen zonder dat men wist wat die precies bevatte.

BLIKSEMAFLEIDERS

Al tijdens de voorbereidingen was duidelijk geworden dat de conferentie niet makkelijk zou verlopen. De conferentie werd in Zuid-Afrika georganiseerd. Dat was symbolisch; Zuid-Afrika is uitgerekend het land dat decennialang gebukt ging onder Apartheid, een van de ergste vormen van racisme en discriminatie. En toch is dat feit een van de oorzaken van de problemen. Eerdere bijeenkomsten (1978 en 1983) waren gefocust op Apartheid.

Alle landen waren tegen en de gezamenlijke strijd tegen Apartheid zorgde ervoor dat andere problemen in veel landen op de achtergrond verdwenen. Apartheid diende voor heel veel landen als een bliksemafleider. Nu men zich daar niet meer achter kan verstoppen komen de eigen problemen op de voorgrond. Veel deelnemers aan de Durban-conferentie hamerden vaak terecht op het racisme in andere landen in een onterechte poging zelf uit de schijnwerpers te blijven. Israël voelde zich daardoor al te geïsoleerd en verliet vroegtijdig de conferentie samen met de VS.

ISRAËL

Nogal wat landen, vooral Arabische landen wilden Israël laten veroordelen voor racisme tegenover de Palestijnen. Er was zelfs sprake van genocide. Het is waar dat men erover kan discussiëren of het onrecht dat de Palestijnen wordt aangedaan inderdaad 'racistisch' van aard is. Maar het is ook waar dat de Israëlische wet een onderscheid maakt tussen joden en niet-joden. Maar opnieuw: dat is ook het geval in heel wat andere landen. Diverse Arabische landen en bijvoorbeeld ook Kroatië maken onderscheid volgens de etnische afkomst van hun burgers. En in nog veel meer andere landen staat dat onderscheid misschien niet in de wet ingeschreven, het is er toch de dagelijkse praktijk. Het kwam niet tot een veroordeling van Israël. Men erkent dat het Palestijnse volk

lijdt en een staat nodig heeft, men erkent de nood aan veiligheid voor Israël en men dringt aan op het verderzetten (heropstarten) van het vredesproces. Zowel Israël als de VS zijn, ondanks hun vertrek, tevreden met dit resultaat. De EU worden bedankt; minister Michel in het bijzonder.

VOETNOOT

De andere twistappel was de kwestie van de slavernij en de gevolgen daarvan. Het resultaat van de conferentie is dat slavenhandel een historisch onrecht wordt genoemd en een misdaad tegen de menselijkheid. Maar uit de bewoordingen mag niet worden afgeleid dat het tot herstelbetalingen zal komen. Al tijdens de voorbereidingen kwam het tot een feitelijke patstelling op dit punt. Het Voorbereidend Comité formuleerde een vijftal prioritaire thema's voor de bijeenkomst. Thema nummer vier behandelde te nemen maatregelen en spreekt van 'compenserende' ingrepen. Dat woord werd tussen vierkante haakjes geplaatst en er werd een uitgebreide voetnoot aan toegevoegd: Westerse landen beklemtoonden daarin dat het niet om herstelbetalingen kon gaan; de groep van Afrikaanse landen liet daarentegen noteren dat ze het toch ter sprake zouden brengen en dat ze de haakjes dus overbodig vonden en Armenië, Cuba en Syrië lieten uitdrukkelijk noteren dat ze het standpunt van de Afrikaanse landen steunden, terwijl Israël zich expliciet tot

het Westerse kamp bekende (plaats dit laatste maar gerust tegenover de EU-inspanningen om het niet tot een veroordeling van Israël te laten komen, zie hierboven).

De Afrikaanse landen hebben hun slag niet binnengehaald. Er zijn excuses gekomen voor de misdaad van de slavenhandel, maar de EU, Canada en Australië hebben ook laten weten dat slavenhandel "toen legaal was" en ze dus niet verplicht kunnen worden om met centen over de brug te komen.

KOLONIALISME

De kwestie van herstelbetalingen is niet alleen een principiële kwestie. Ook de uitvoering ervan (die er dus niet komt) zou voor problemen zorgen: wie zou er recht op hebben? De nabestaanden van de slaven (die vooral in de VS wonen) of de landen van herkomst die nog steeds te leiden hebben van deze eeuwenlange braindrain.

Het probleem van de slavernij heeft discussies over kolonialisme en neokolonialisme overschaduwd. Dat is jammer. Het is niet verder gekomen dan een erkenning van het feit dat historisch onrecht heeft bijgedragen tot de ellende van vandaag in heel wat Afrikaanse landen.

LEGER

De andere 'positieve' resultaten die door de voorzitter, Mevrouw Zuma werden geformuleerd op het einde van de conferentie zijn de volgende: men erkent dat de globalisering een andere impact heeft in de rijke landen, dan in de landen die een erfenis van slavernij en kolonialisme torsen. Dit onderscheid zorgt voor een vluchtelingenstroom en de vluchtelingen zijn vaak het slachtoffer van racisme en discriminatie. Er wordt dan ook opgeroepen om de armoede op te heffen en "iets te doen aan de structurele condities die ongelijkheid bestendigen in de globale economie".

Zuma vermeldt verder de discriminatie van inheemse volkeren en de noodzaak om hen onderwijs en maatschappelijke mogelijkheden te bieden. Tenslotte wil men een wereldwijd leger tegen racisme;

Conférence mondiale contre le **RACISME**

La discrimination raciale, la xénophobie et l'intolérance qui y est associée

Durban, Afrique du Sud
31 août – 7 septembre 2001

wat dat ook mag betekenen.

HONGERSTAKING

Kortom: een mager beestje. Er zijn wel aanbevelingen gedaan, maar niets is bindend.

Het bilan is zelfs nog slechter. En we hebben daar weinig van gelezen in onze pers. Heel wat groepen van slachtoffers werden genegeerd: slaven in Sudan en Mauretanië de Indische Dalit (kastenlozen, de ongenaakbaren), de Roma (zigeuners) etc... De groep van Inheemse volkeren verliet zelfs de conferentie uit protest en de Dalit gingen in hongerstaking. Ook de armen van Durban hebben hun ongenoegen geuit. Zij waren zelfs niet aanwezig op de parallele NGO-conferentie omdat... het te duur was voor hen (100\$ inkomstprijis). Ze voelden zich gewoon buitengesloten en hielden een betoging. Die NGO-conferentie kwam wel naar buiten met een straffer geformuleerd document maar dat werd door de officiële conferentie simpelweg genegeerd. We kunnen dat toch allemaal geen succes noemen? Er is veel gebakkeleid over

woorden. Er kwamen wat excuses en goede voornemens. Maar m.i. blank de conferentie uit (mede dankzij de heldendaden van minister Michel) in het niet leggen van het verband tussen racisme en de politiek economische en militaire doelen die ermee gediend worden. Er mocht geen verband worden gelegd tussen de rijkdom van ons en de armoede van grote delen van de wereld. Men mocht wel erkennen dat de Derde Wereld onderontwikkeld is en dat men dat jammer vindt, maar niet dat de Derde Wereld systematisch onderontwikkeld wordt via het globale kapitalisme. Op die manier wordt racisme louter en alleen gezien als een 'moreel' probleem, ontdaan van z'n context. Racisme is op die manier louter een kwestie van individuele wreedheid van schijnbaar geïsoleerde en schijnbaar irrationele daders. Is deze reductie van het probleem misschien het verborgen 'succes' van de conferentie? Het is alleszins een nederlaag voor de anti-racistische beweging wereldwijd.

NGO-PROTESTACTIE TEGEN DE ONGELIJKHEID IN DE WERELD

(Foto's Peter Jochems)

EUROPEES VOORZITTERSCHAP: VEEL GEBLAAT, VEEL COMMUNICATIE, MATIG RESULTAAT

| Ludo De Brabander |

Het Belgisch voorzitterschap zit er op. Zelf geven de Belgen zich een onderscheiding, maar dat past binnen de communicatiestrategie van Verhofstadt en co waar het voor 80 procent over de successen gaat terwijl de negatieve kanten worden verdoezeld.

Er is een Verklaring van Laken over de toekomst van de EU, maar de indrukwekkende lijst vragen moet nog beantwoord worden.

Sociaal Europa is een paar richtlijnen rijker, maar is wellicht niet meer dan een sociaal sausje om de privatiseringspolitiek te doen slikken.

En de 'defensiepolitiek' is in werkelijkheid een selectieve interventiepolitiek met weinig tanden. Israël mag zich vooralsnog veel meer veroorloven dan Irak, Joegoslavië of Afghanistan, alle retoriek ten spijt.

Een ding is zeker, het duo Verhofstadt en Michel heeft tijdens het voorzitterschap van de Europese Unie alle registers opengezet. Zozeer zelfs, dat Verhofstadt even vergat dat hij ook nog premier was van de federale regering van het kleine België, waar de zogenaamde open debatcultuur de paars-groene coalitie liet lijken op een zwalpend schip. Verhofstadt is goed in het 'wegcommuniceren' van problemen, door een Vlaamse krant ooit L&H-communicatie genoemd. Niet voor niets bekleeden mensen als Noël Slangen een belangrijke plaats in de entourage van de premier. Verhofstadt geniet van de camera's, bespeelt ze en eens op dreef is hij niet meer te stoppen. Het is dan ook niet de vermijden dat het ego van Verhofstadt nu en dan ergens tegenaan botst. Tijdens de Top van Gent trapt Verhofstadt op de zere tenen van Commissievoorzitter Prodi, omdat de praatvaar al te zeer beslag legde op de beschikbare spreektijd. Het was ook Verhofstadts ego dat er voor zorgde dat er twee maanden voor het Belgisch voorzitterschap werd uitgepakt met het prioriteitenlijstje, terwijl het Zweeds voorzitterschap nog volop aan het werken was. De Zweden kregen het als het ware door de strot geduwd dat het tijd werd een einde te maken aan hun misleun om plaats te ruimen voor de veel ambitieuzere Belgisch agenda.

VERKLARING VAN LAKEN

Troetelkind van de auteur van het 'Burgermanifest' was ongetwijfeld het debat over de toekomst van de EU dat richting moest gegeven worden via een Verklaring van Laken. Na het Verdrag van Nice, was er anders weinig ambitieus weggelegd voor de Belgen, m.a.w. zonder zo'n Verklaring zou het een weinig spectaculair voorzitterschap worden. De Verklaring werd als noodzakelijk verkocht: de EU moet en zou in 2004 uitbreiden met een reeks nieuwe lidstaten en dat kan maar als de huidige Unie een aantal ingrijpende veranderingen doorvoert. Zoniet dreigt de EU stuurloos te worden. Een positie waarin onze regeringsleiders zichzelf hebben gemanoeuvreerd, de deadline moet nu worden gehaald.

Verhofstadt heeft met zijn ontwerpverklaring heel de Europese Unie rond gezeuld tot hij zeker wist dat zijn tekst mits hier en daar wat bijvijlen de Europese top zou overleven. De Nederlandse Premier Wim Kok sprak na afloop van "mooi proza en af en toe poëtisch". De Verklaring heeft er hier en daar inderdaad veel weg van, zoals bijvoorbeeld volgende fragment: "Moet Europa niet, nu het eindelijk één is, een leidende rol gaan spelen in een nieuwe planetaire orde, die van een mogendheid die én in staat is een stabiliserende rol op wereldvlak te spelen én een lichtbaken te zijn voor tal van landen en volkeren? Europa als een continent van de humane waarden... het continent van de vrijheid, de solidariteit...." Het stuk komt uit het inleidende gedeelte van de Verklaring waar in een paar alinea's een analyse wordt gemaakt van alles waar de EU voor staat. Vooral verdiensten: "De Europese Unie is een succes. Al meer dan een halve eeuw leeft Europa in vrede" (over het koloniaal verleden tot diep in de jaren zeventig en de gevolgen daarvan wordt zedig gezwegen). Maar dat is niet voldoende. Ondanks dit 'succes' ziet de EU zich voor een dubbele uitdaging geplaatst. In de Verklaring heet het dat er binnen de EU meer democratie, efficiëntie en transparantie moet komen. Buiten de EU moet Europa zijn verantwoordelijkheid opnemen bij het besturen van de globalisering. Opmerkelijk daarbij, na zich eerder laagdunkend over het straatprotest van de 'antiglobalisten' uitgelaten te hebben vinden we de geveugelde woorden van een gelouterde Verhofstadt in de Verklaring terug: de EU als "mogendheid die de mondialisering ethisch wil omkaderen, dat wil zeggen inbedden in solidariteit en duurzame ontwikkeling". Vraag is of de 'ethische omkadering' van de Europese elite dezelfde is als die van de modale burger in de straat, die maar argwanend aankijkt tegen de liberalisering van de postdiensten (tegen 2009) en andere publieke instellingen. Het is een publiek geheim dat de scenario's van die privatiseringspolitiek voor een groot stuk geschreven zijn door grote multinationale ondernemingen - verenigd in lobbyclubs als de European Round

Table of de werkgeverskoepel UNICE - die hongerig uitkijken naar de aantrekkelijke brokken die op de privé-markt worden gegooit. Vraag ook of zij die als vluchteling kandideren veel boodschap hebben aan de loutere retoriek over ethiek en waarden.

In het tweede deel van de Verklaring worden de uitdagingen en hervormingen opgesomd of beter worden een hele reeks vragen gesteld. Een eerste reeks over de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten. Met andere woorden: een zoektocht naar het antwoord op de centrale vraag: hoeveel Europa willen of tolereren wij? Onder meer de Britten zullen er wel voor gezorgd hebben dat de vragen zeer voorzichtig zijn geformuleerd. Een tweede reeks vragen handelt over de instrumenten van de EU: de herschikking van het wetgevend kader, een labyrint van regels en wetten waar niemand nog wijs uit raakt. Ook de volgende reeks vragen zijn terecht: meer democratie, transparantie en efficiëntie. Maar het antwoord? Laat ons nuchter wezen. We weten hoe lichtzinnig de Europese leiders het terse neen tegen Nice - na een democratisch referendum - opvatten. Eerder heeft Solana er al voor gezorgd dat er geen pottenkijkers komen in het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid. En de in Laken genomen maatregelen ter bestrijding van het terrorisme - op vraag van Washington trouwens - zijn ook niet van die aard om te mogen gewagen van meer democratie en vooruitgang voor de rechtsstaat. De volgende in de Verklaring geformuleerde vraag voorspelt misschien weinig goeds, juist omdat het een vraag is: "Moet de burger meer toegang hebben tot de documenten van de Raad?" Net zo min zou, "Moet de rol van het Europees Parlement worden versterkt?", een vraag mogen zijn. In de Verklaring wordt in elk geval een allusie gemaakt op een soort tweekamerstelsel met het huidige Europees parlement en een rol voor vertegenwoordigers van de nationale parlementen. Laatste uitdaging is het hertekenen van de vier verdragen tot een constitutioneel geheel, zeg maar grondwet. Een uiterst gevoelige kwestie in landen als Zweden, Finland en Groot-Brittannië. Maar Verhofstadt is er in geslaagd dit bespreekbaar te stellen. Laatste deel van de Verklaring is de bijeenroeping van een 'Conventie over de toekomst van Europa'. Het doel lijkt nobel namelijk een zo breed en transparant mogelijke voorbereiding van de volgende intergouvernementele Conferentie over de toekomst van de Unie waarborgen. Vraag is of een oude hautaine krokodil als Giscard d'Estaing, die tot voorzitter van de Conventie werd verkozen, wel voor de toekomst van de Unie garant kan staan? En wat transparantie betreft: we kennen de 'transparante' geslepenheid van de tot vice-voorzitter benoemde Dehaene en zijn legendarische "geen commentaar". De verdeling van de zitjes in de Conventie heeft in België al tot discussies geleid tussen de verschillende politieke families binnen de regering. Er is immers slechts beperkt plaats: de CD&V kreeg met Dehaene al meer dan zijn part, voor het overige rest nog de afvaardiging van 1 regeringsvertegenwoordiger (per lidstaat), 2 parlementsvertegenwoordigers (eveneens per lidstaat en zo goed als zeker grotendeels uit regeringspartijen), 16 Europarlementsleden en 2 vertegenwoordigers van de Commissie. Met andere woorden: het merendeel van de

Conventie zou wel eens uit slippendragers van de nationale regeringen kunnen bestaan, met voorspelbare nationale veto's die voorgaande intergouvernementele bijeenkomsten deden mislukken. De werkzaamheden starten op 1 maart 2002 en hoewel er geen deadline is vastgelegd moet de zaak beklonken zijn voor de uitbreiding met nieuwe lidstaten. De extreem-rechtse Berlusconi heeft al laten verstaan dat hij met de aanvaarding van het slotdocument van de Conventie zijn voorzitterschap eind 2003 wat meer glans wil geven. En de stem van de door Verhofstadt zo geroemde burger? Die moet zich tevreden stellen met een forum van sociale partners, ngo's, e.a. die "regelmatig over de besprekingen zullen worden geïnformeerd" en wiens bijdragen aan het debat zullen worden toegevoegd, wat dat laatste ook moge betekenen.

SOCIALE POLITIEK

Op een persconferentie, na de top van Laken van 20 december, zorgde de Verklaring voor glunderende gezichten, maar de tandem Verhofstadt-Michel trok naast deze kers op de taart ook veel tijd uit voor de andere successen. Het sociale Europa bv. waar ook de vakbonden het hebben over "enkele positieve resultaten". Zo is er de fameuze Renault-richtlijn, een gevolg van het akkoord tussen de Raad en het Europees Parlement, dat handelt over de informatie en raadpleging van werknemers. Deze nieuwe richtlijn, waarover al in juni overeenstemming was bereikt tussen de Europese ministers van Werkgelegenheid, verplicht ondernemingen met meer dan 50 werknemers om hen te informeren en te consulteren vooraleer te beslissen over werkgelegenheid, de financiële en economische situatie en structurele ingrepen over arbeidsvoorwaarden. Deze maatregelen gelden evenwel slechts voor 3 procent van de ondernemingen, waarin anderzijds toch 50 procent van de Europese werknemers zijn tewerkgesteld. Na lang aanslepen is er ook een consensus over de strafmaatregelen (zodat de richtlijn geen holle doos wordt), die in elk geval een effectief karakter moeten hebben, maar kunnen verschillen van land tot land. In België, Frankrijk en Luxemburg gaat het over effectieve gevangenisstraffen. Tot andere sociale verwezenlijkingen behoren de richtlijn over de bescherming van werknemers in geval van niet-kredietwaardigheid van de werkgever en de indicatoren om de kwaliteit van de arbeid te bepalen. Hoewel dat op het eerste zicht een stap vooruit is, blijft het probleem dat de sociale thema's niet verankerd zijn, omdat het niet de Commissie, maar de voorzitter van de Raad en zijn agenda is die het belang van de sociale thema's waardeert. Daarnaast is de gemeenschappelijke verklaring van de sociale partners weinig zaaks, omdat de werkgevers verenigd in UNICE niet verder wilden gaan dan het maken van afspraken over de werkwijze van het debat. Al bij al is het sociale Europa een mager beestje in vergelijking met het economische Europa, dat benadrukt wordt in een blijvend respect voor het stabiliteitspact, ook al kan zo iets in tijden van crisissen tot een sociaal bloedbad leiden. En dan is er, zoals gezegd, de hele privatiseringsronde in diverse publieke sectoren, waar de dienstverlening en werkgelegenheid duidelijk ondergeschikt zijn aan de markt.

INTERVENTIEPOLITIEK

Het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB), verbloeming voor interventiebeleid, is in Laken 'operationeel' verklaard, alhoewel. Aan de maandenlange blokkering door Turkije over het gebruik van de NAVO-vermogens was nog maar net een einde gekomen, of de Grieken zorgden voor een nieuw obstakel. Athene is niet te spreken over de waarborgen die Turkije heeft gekregen waardoor de Europese interventiemacht niet in de Egeïsche Zee zal opereren, tenzij na uitdrukkelijke goedkeuring door Ankara. De onenigheid werd dan maar verbloemd door het zinnetje: "De Unie is vastbesloten spoedig de regelingen met de NAVO af te ronden". Michel liet in elk geval al wat voorbarig uitschijnen dat de EU een internationale macht van 3 à 4.000 militairen zou vormen in Afghanistan, maar werd meteen streng teruggedrukt door diverse Europese collega's: zo'n macht is geen initiatief van de EU maar van de lidstaten van de EU, zo klonk het. Oostenrijk wist zelfs van niets. Voor de Fransen gaat het niet over een vredesmacht maar over het trainen van Afghaanse soldaten. Het Franse dagblad 'Le Monde' sprak van een "Cacophonie Européenne". De Britten zouden zo'n macht leiden, maar daar waren de Fransen helemaal nog niet zo zeker van. Het is overigens bekend dat de Britten geen vervelende partners dulden (een karaktertrekje dat ze overnemen van de VS), dus zeker geen Europese Unie. Die houding was al duidelijk tijdens de Top van Gent, toen Fransen, Duitsers en Britten een eigen onderonsje belegden, waaraan nog een vervolg werd gebreed begin november. De modaliteiten voor de ontplooiing van een legermacht voor Afghanistan werden ook in Londen besproken, niet in Brussel. M.a.w. zo'n Europees interventieleger in de strikte zin van het woord zal nog eventjes op zich laten wachten, want hoe langer hoe meer blijkt hoe verschillend er door de lidstaten gekeken wordt naar zo'n leger.

Hoewel in de eerder besproken verklaring triomfantelijk wordt gesteld dat de Europese burger "meer Europa wil in buitenlandse, veiligheids- en defensieaangelegenheden", is daar in elk geval weinig van te merken bij de Europese lidstaten die traditioneel over een neutraliteitsstatus beschikken. Uit een vorige maand gepubliceerde enquête blijkt dat de Finnen allesbehalve enthousiast lopen: 79 procent van de Finnen verkiest het behoud van de neutraliteit en wil niet weten van een Europese Interventiemacht. Zes maanden eerder was dat 74 procent. Een gelijkaardige enquête uitgevoerd door de Oostenrijkse krant 'Die Presse' toonde al evenzeer de voorkeur voor het behoud van de neutraliteit (60 procent).

Voor het Militair-Industrieel Complex is het voorzitterschap toch geen maat voor niets geweest. Op de 'Capability Improvement Conference' (CIC) van 19 november 2001 te Brussel, waren de lidstaten het erover eens dat de militaire capaciteiten dienen verbeterd te worden. Zo moet er meer geïnvesteerd worden in o.a. multipole raketlanceerders, elektronische oorlogsvoeringapparatuur en precisiewapens. Op kwalitatief vlak komt er onder meer een nog grotere aandacht voor de industriële samenwerking (via het European Military Capability Action Plan) en de (in België gevoelige) kwestie van de budgetten, waar meer en meer het taboe over een nieuwe stijging lijkt doorbroken.

BALANS

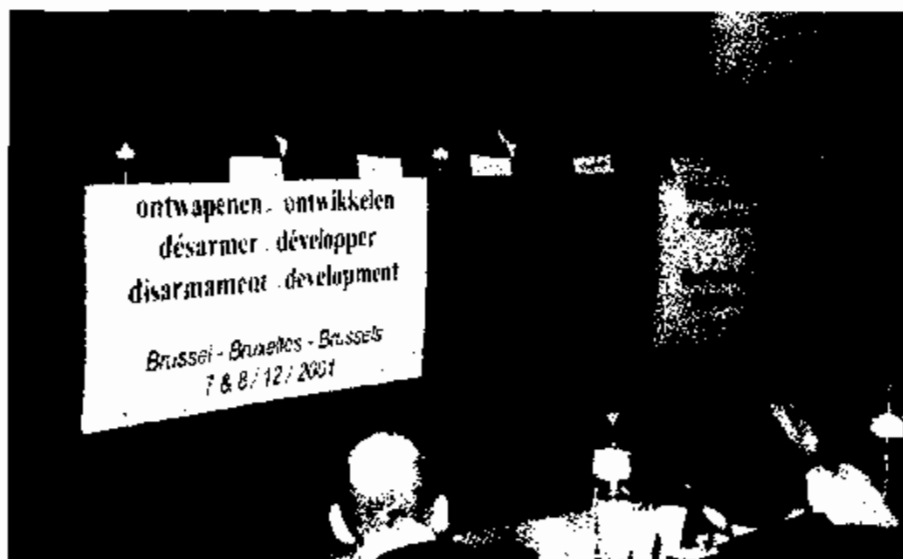
Van de zestien prioriteiten die België naar voor schoof zijn er ruwweg driekwart verwezenlijkt. De start van de Euro, hoort daarbij, maar het gemeenschapsoctrooi dan weer niet. Ook op fiscaal vlak is er geen of weinig vooruitgang geboekt. Geen harmonisatie van de fiscaliteit op de inkomsten uit kapitaal bijvoorbeeld en geen stap vooruit inzake de opheffing van het bankgeheim. 11 september heeft dan weer voor een onverwacht akkoord gezorgd op vlak van justitiële samenwerking: een kaderbesluit voor de bestrijding van het terrorisme en een Europees aanhoudingsbevel. Ook de 'doorbraak' rond Kyoto (protocol met te nemen maatregelen die de uitstoot van klimaatbeïnvloedende broeikasgassen aan banden moet leggen) en enkele beleidslijnen op vlak van duurzame ontwikkeling (sociale indicatoren en 'kernindicatoren op milieugebied') kunnen op de kredietzijde worden ingeschreven. Mislukt is dan weer de verdeling van de zetels van twaalf nieuwe Europese instellingen alsook de nieuwe maatregelen voor een gemeenschappelijke migratie- en asielpolitiek.

Verhofstadt en Michel geven zichzelf een onderscheiding, maar die mening deelt niet iedereen. Vakbonden mogen dan als waarnemer aanwezig zijn in de Conventie over de toekomst van de Unie, ze stellen zich voor de rest in elk geval behoedzaam op, want veel van het sociale Europa blijft vooralsnog steken in de retoriek. Het veiligheidsbeleid is zeer militair gekleurd en kreeg zoals steeds (met uitzondering van de Zweden) alle aandacht terwijl het niet-militaire luik in de kinderschoenen blijft staan. En dan is er nog Palestina: ook hier veel retoriek en diplomatiek gezeur, zonder evenwel enig concreet resultaat of maatregel. De EU kan maar geen duidelijke afstand nemen van de pro-Israëlische politiek van Washington. Het is goed dat de EU in de slotverklaring stelt dat vrede alleen gebaseerd kan zijn op de resoluties 242 en 338 van de VN (ontuiming van de bezette gebieden) met als resultaat een "leefbare en democratische Palestijnse staat". Maar in het al meer dan een halve eeuw durende conflict blijft dat een maat voor niets als daar geen concrete maatregelen aan worden gekoppeld die tot dat resultaat kunnen leiden. Zo blijft het voor Israël interessante EU-associatieakkoord overeind, hoewel de bepalingen daarvan al jaren door Tel Aviv met de voeten worden getreden. Ook in verband met de door de Palestijnen gevraagde installatie van een VN-beschermingsmacht die zich langs de Groenen demarcatielijn moet opstellen hoor je plots weinig lawaai maken door de luide roepers voor een Europese snelle reactiemacht en het belang van peacekeeping en peace enforcing.

Dat is vooralsnog ook de EU in tal van dossiers: veel gebrui, weinig tastbaar resultaat. Maar het Europa van de vrije markt, de concurrentie en de privatisering wordt elke dag meer realiteit. Voor velen een beangstigende trend.

EEN DAM OPWERPEN TEGEN EEN MILITAIR EUROPA. VERKLARING VAN DE EUROPESE VREDESCONFERENTIE TE BRUSSEL 7 EN 8 DECEMBER 2001

1. INLEIDING

Sinds het Verdrag van Maastricht werkt de Europese Unie aan een Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en sinds het Verdrag van Amsterdam aan een Gemeenschappelijk Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (GEVDB). Wij, deelnemers van de Europese vredesconferentie te Brussel, moedigen een gemeenschappelijk internationaal beleid aan, in zoverre dat zo'n beleid gericht is op duurzame ontwikkeling en vrede. Wij roepen op voor een veiligheidsbeleid die gericht is op niet-militaire conflictantering. We willen onze bezorgdheid uitdrukken over het huidige veiligheidsbeleid, dat tal van gevaren en zwaktes inhoudt. De opeenvolgende Europese Raden van Keulen, Helsinki, Feira, Nice en Göteborg hebben het veiligheidsbeleid grotendeels verengd tot een militaire kwestie. Er wordt hard gewerkt aan de oprichting van een militaire snelle reactiemacht en de herstructurering van de defensie-industrie, terwijl het niet-militaire veiligheidsbeleid nog in de kinderschoenen staat.

2. ALS VREDESBEWEGING ZIJN WE TEGEN EEN MILITARISTISCHE UITBOUW VAN DE EUROPESE UNIE. DE EUROPESE VREDESCONFERENTIE TE BRUSSEL VAN 7 EN 8 DECEMBER VRAAGT DAAROM AAN DE EUROPESE MINISTERS DAT:

2.1. Het huidige veiligheidsbeleid grondig wordt herbekeken. Het opzetten van een militaire interventiemacht creëert de illusie dat we over een uitstekend instrument beschikken om crisissen mee te lijf te gaan. Een dergelijk interventieleger is niet zonder gevaren gezien:

- de criteria voor een militair optreden niet duidelijk zijn gedefinieerd. Enge belangenpolitiek is niet uitgesloten.
- de relaties met de VN en OVSE, in tegenstelling tot de NAVO, vaag of niet omschreven zijn. De conclusies van Helsinki laten de mogelijkheid open dat militaire interventies opgezet kunnen worden zonder een uitdrukkelijk mandaat van de VN.
- de parlementaire controle de facto onbestaande is.
- de installatie van een snelle reactiemacht kan leiden tot een gevaarlijke politiek van bewapening en militaire opbouw
- de overdreven aandacht voor de militaire component van het GEVDB een alibi dreigt te worden om geen werk te maken van een niet-militair veiligheidsbeleid

2.2. er dringend werk wordt gemaakt van een grotere democratische controle en transparantie van het GBVB. Het is verontrustend dat het GBVB en het GEVDB tot stand komen zonder veel inspraak en controle mogelijkheden van parlementen, burgers, mannen en vrouwen. Zo is sinds de zomer van 2000 de toegang tot documenten die te maken hebben met het GBVB sterk ingeperkt. Ook institutioneel is de parlementaire controle bemoeilijkt. Het GBVB is in toenemende mate Europees georganiseerd terwijl de parlementaire controle op nationaal niveau geschiedt, zonder dat men daarvoor eigenlijk is uitgerust

- 2.3. dat uitvoering gegeven wordt aan de implementatie van Resolutie 1325 van de VN Veiligheidsraad (New York, 30 oktober 2000). Dit vergt o.a.
- de integratie van een genderperspectief in de analyse, ontwikkeling, structuren en uitvoering van het GBVB en GEVDB
 - maatregelen om de evenwaardige deelname van vrouwen aan besluitvorming en macht over oorlog en vrede te verzekeren
 - de uitbouw en installatie van genderunits, van genderadviseurs en de systematische integratie van gendertrainingen voor alle betrokkenen, op alle niveaus
- 2.4. er meer politieke aandacht komen voor een niet-militair veiligheidsbeleid dat ook niet langer in functie staat van het militaire veiligheidsbeleid. Dat betekent:
- dat er meer middelen en personeel moeten worden ingezet volgens duidelijk gedefinieerde prioriteiten
 - dat gekozen wordt voor een beleid van duurzame ontwikkeling op sociaal, economisch, financieel en ecologisch vlak. Dat is tegelijk een langetermijnstrategie van geweldpreventie. Veel geweld is immers het resultaat van armoede en milieuvernieting en meer algemeen van economische en politieke onevenwichten
 - het uitwerken van doelstellingen, strategie en instrumenten, gekoppeld aan een tijdschema, voor geweldloze geweldpreventie en crisisbeheersing en -hantering op korte termijn.
 - versterken van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht door maatregelen te nemen die de internationale rechtsorde, de internationale samenwerking en integratie bevorderen. In dat verband is het noodzakelijk dat de Verenigde Naties hervormd, gedemocratiseerd en versterkt worden
 - democratisering en de promotie van een cultuur van vrede en geweldloosheid door vredesopvoeding- en vormingsprogramma's uit te bouwen. De sleutelrol van vrouwen in geweldpreventie en vredesopbouw moet erkend en benut worden. Onafhankelijke, democratische en gedecentraliseerde media spelen eveneens een belangrijke rol en verdienen steun.
 - erkennen van het recht op gewetensbezwaar tegen verplichte militaire dienst waar nodig, en het recht op gewetensbezwaar tegen de militaire bestemming van belastingsgeld
 - de oprichting van een goed opgeleid niet-militair vredeskorpis ter preventie en blokkering van gewelddadige conflicten
 - oprichting van een vredesinstituut met 1 procent van de militaire uitgaven dat instaat voor o.a. studie, advies, vredesopleiding en -educatie en financiering van vredeswerk
- 2.5. werk gemaakt wordt van een politiek van ontwapening, door
- te kiezen voor de omschakeling van de Europese wapenindustrie i.p.v. te werken aan de uitbouw van een eengemaakte Europese wapenindustrie
 - de gedragscode inzake wapenexport controleerbaar, strenger en wettelijk afdwingbaar te maken en deze ook toepasbaar te maken voor wapentechnologieoverdracht
 - de transparantie verhogen in de nationale en Europese jaarrapporten met betrekking tot de wapenexporten en de overdracht van technologie voor wapenproductie
 - verder te investeren in demobilisatie en herintegratie van ex-strijders in conflictgebieden
 - maatregelen te nemen tegen de illegale wapentraffieken en meer bepaald een Europees markerings- en opsporingssysteem van lichte wapens alsook de Europese normen verstrengen op de controle van brokeringsactiviteiten en de brokers zelf
 - opstarten van onderhandelingen die leiden tot de volledige ontmanteling van alle ballistische raketten, d.w.z. de uitvoering van het non-proliferatieverdrag
 - zich te verzetten tegen de uitholling van het ABM-verdrag en de bouw van een anti-raketterschild. Het ABM-verdrag moet integendeel verstrengd en gemultilateraliseerd worden
 - werk te maken van de ontmanteling van de illegale nucleaire wapens op NAVO-basisen in Duitsland, België, Griekenland, Nederland en Italië.
 - een verbod af te kondigen op de productie, verspreiding en het bezit van nucleaire wapens, clusterbommen en wapens met verarmd uranium

3. DE OORLOG IN AFGHANISTAN

De bombardementen op Afghanistan en de militaire acties moeten worden stopgezet. Wij dringen er bij de Europese landen op aan om hun samenwerking aan het gewelddadige antwoord van de VS stop te zetten en:

- de strijd tegen blind terrorisme voortaan met niet-militaire, juridische middelen te voeren en met respect voor de rechtsstaat. De verantwoordelijken voor de aanslagen van 11 september moeten gestraft worden door een onafhankelijke rechterlijke macht. De vlotte ratificatie van het verdrag tot oprichting van het Internationaal Strafhof is dan ook noodzakelijk.
- wraak- of vergeldingsacties niet alleen contraproductief zijn maar ook in strijd zijn met de rechtsstaat en bovendien verboden volgens het internationaal recht
- een onderscheid te maken tussen blinde terreur van groeperingen en landen enerzijds en het recht om zich te verdedigen tegen onderdrukking, bezetting en geweld
- de anti-terrorisemaatregelen van de EU kunnen leiden tot de ondermijning van die rechtsstaat. We zijn bezorgd dat het uitbreiden van de bevoegdheden van inlichtingendiensten

en andere maatregelen de democratische verworvenheden, zoals recht op privacy, zullen ondergraven

- 3.4. frustratie en geweld slechts voorkomen worden door dialoog en structurele veranderingen. Dat vereist een radicale ommezwaai van het Noord-Zuid- en Oost-Westbeleid en het wegwerken van de alsmear groeiende kloof tussen rijk en arm, man en vrouw. Daartoe is ook een evenwichtigere verdeling van de economische en politieke macht tussen beschavingen, landen, groepen, vrouwen en mannen, nodig
- 3.5. geldstromen naar organisaties die steun verlenen aan het blinde terrorisme worden drooggelegd en dat de wapenhandel in de wereld dringend wordt aangepakt. Wij vragen in het bijzonder dat de grootste wapenleveranciers, allemaal permanent lid van de VN- Veiligheidsraad, dringend hun verantwoordelijkheid opnemen. Ook terroristische groeperingen profiteren van de massale verspreiding van wapens in de wereld.
- 3.6. de beslissing van 5 november van de Europese ministerraad tot opheffing van het wapenembargo tegen de Noordelijke Alliantie wordt ongedaan gemaakt. Het wapenembargo is er gekomen in toepassing van VN-resolutie 1076 (1996)
- 3.7. een onderzoek moet worden ingesteld ten aanzien van mensenrechtenschendingen en andere overtredingen van het oorlogsrecht bij alle partijen in het conflict
- 3.8. ernstige inspanningen moeten worden gedaan om de volwaardige deelname van Afghaanse vrouwen aan de vredesonderhandelingen, aan de interimregering en aan de reconstructie van hun land te garanderen.

4. PALESTINA

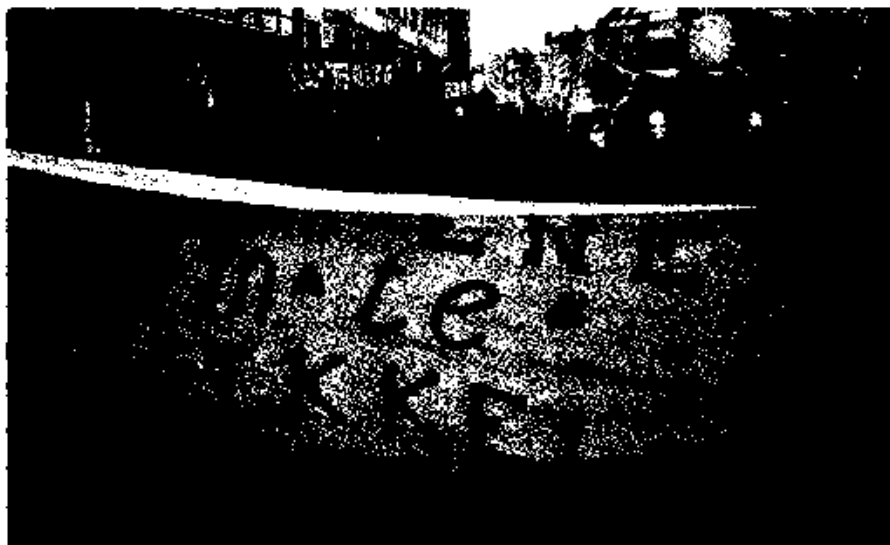
Het conflict in het Midden-Oosten slaapt al meer dan 50 jaar aan. De weigering van Israël om de illegale bezetting stop te zetten en de daarbij horende discriminatiepolitiek zijn de belangrijkste voedingsbodems van de huidige terreur en tegenterreur. De

Europese Unie moet een veel actievere Midden-Oostenpolitiek voeren, en de druk op Israël sterk verhogen zodat het internationaal recht wordt gerespecteerd. Dat betekent o.a.

- 4.1. dat Israël in toepassing van de VN-resolutie 242 en 338 zich terugtrekt uit de in 1967 bezette gebieden en het recht op terugkeer en/of compensatie van vluchtelingen (VN-resolutie 194) erkent, om uiteindelijk te komen tot een politiek-economisch leefbare en soevereine Palestijnse staat
- 4.2. dat de EU in overeenstemming met zijn eigen gedragscode rond landen in conflict de uitvoer van wapens naar Israël stopzet en tevens een verbod uitvaardigt op de invoer van Israëlische wapens
- 4.3. dat de EU de invoer van producten uit de Joodse Kolonies in de bezette gebieden verbiedt. Deze invoer is immers in strijd met het Associatieverdrag dat de EU met Israël heeft afgesloten. Dat Associatieverdrag moet daarom volgens de eigen bepalingen worden opgeschort
- 4.4. dat de EU aandringt op de oprichting van een VN-beschermingsmacht die zich opstelt langs de groene demarcatielijn.
- 4.5. Dat de Europese Raad de 3 resoluties van het parlement steunt waarin de vrijlating wordt gevraagd van Vanunu, die reeds 15 jaar arbitrair gevangen wordt gehouden wegens het openbaar maken van het bestaan van het Israëlisch nucleair arsenaal

5. SAMENWERKING

Het is van cruciaal belang dat de agenda's van de vredesbeweging en de andere bewegingen (vrouwen-, derdewereld-, vluchtelingen-, milieuorganisaties....) op mekaar worden afgestemd, dat zij elkaars prioriteiten, analyses en instrumenten integreren in de eigen werking en dat zij actie ondernemen om te komen tot een brede coalitie en netwerkvorming. ■

EERLIJKHEIDSHALVE

MUMIA ABU JAMAL, EEN EERSTE OVERWINNING

Sinds negentien jaar wacht Mumia Abu Jamal in de dodengang op zijn terechtstelling. Gewezen lid van de Zwarte Panters, journalist en gekend als de stem van de stemlozen, werd hij ter dood veroordeeld voor vermeende moord op een politieagent waarbij de rechter geen geldige bewijzen kon voorleggen. De gouverneur, Tom Ridge, ondertekende reeds twee maal de opdracht voor de executie, die telkenmale kon worden verhinderd door het wereldwijde protest. Opvallend is wel dat dezelfde Tom Ridge recent door president G.W.Bush aangesteld werd als directeur van de binnenlandse veiligheid. Herhaaldelijk werd de herziening van zijn proces geëist, o.m. gezien nieuwe bewijzen en getuigen zijn onschuld konden aantonen. Gouverneur Ridge en de rechter, handlangers van de politiebond die met de ex-Zwartepanther wilden afrekenen, weigerden dit steeds. Een moedige rechter van de Federale Justitie, dhr Yohn, heeft zich nu uitgesproken voor de herziening van het proces. De uitvoering van de terechtstelling van Mumia Jamal is voor een hele tijd opgeschort. Het is Angela Davis, vandaag professor aan de universiteit van Californië te Santa Cruz, die destijds dankzij een wereldcampagne aan de doodstraf ontsnapte, die nu in de U.S.A. en op wereldvlak de campagne leidt voor Mumia Jamal. In juni 2001 hield zij een toespraak ten gunste van Mumia in het Europees Parlement, dat hem het "paspoort voor de vrijheid" toekende. Kort geleden kreeg hij het ereburgerschap van de stad Parijs. De strijd voor de invrijheidstelling van Mumia Abu Jamal moet nu met meer kracht dan ooit worden verder gezet. (ads)

ZONDERLINGE VRIENDEN

Het Amerikaanse investeringsfonds Carlyle, dat bestuurd wordt door Frank Carlucci, de gewezen Staatssecretaris voor Defensie, heeft volgens de New York Times van 26.10.01 bekend gemaakt dat zij alle relaties verbreekt met de familie Laden. In het Carlyle-bestuur zetelt eveneens de gewezen minister van buitenlandse zaken, James Baker, die als advocaat presidentskandidaat G.W.Bush verdedigde tijdens de betwistingen over de verkiezingsuitslagen in Florida. James Baker werd ook aangesteld als V.N.-vertegenwoordiger om het referendum in

de Westelijke Sahara voor te bereiden. Wie eveneens gedeeltelijk in Carlyle werkt is ex-president George Bush. Deze nauwe financiële banden met de familie Laden werd door gouvernementele organisaties op veel kritiek onthaald, waarbij in 't bijzonder ex-president Bush (vader van de huidige president) het moet ontgelden. Het desbetreffende Amerikaans investeringsfonds verklaard vanzelfsprekend geen enkel contact te hebben gehad met de leider van Al Quaida, Osama Bin Laden. Als het om geld gaat wordt toch niet zo nauw gekeken naar de achtergronden van vrienden in de V.S. (ads)

DE AIDS- EN HIV-EPIDEMIE IN DE WERELD IN 2001

Unisida, de V.N.-organisatie waarvan onze landgenoot Peter Piot voorzitter is, en de Wereldgezondheidsorganisatie, hebben in december 2001 de cijfers bekend gemaakt van het aantal AIDS- en HIV-patiënten in de wereld.

Deze gegevens wijzen op een niet zo schitterende situatie, en tonen aan dat, ondanks de grote politieke verklaringen en conferenties, de ziekte overal toeneemt. De politieke wereldleiders blijken er zich onvoldoende van bewust dat woorden niet volstaan en dat dit probleem echt prioritair moet worden aangepakt.

Het gaat voor 2001 om een totaal aantal van 40 miljoen gevallen, waaronder 2,7 miljoen kinderen. Het resultaat is één sterfgeval alle 10 seconden; 20 miljoen mensen overleden in de voorbije 10 jaar.

Bij het overlopen van deze gegevens zal men vaststellen dat, alle verhoudingen in acht genomen, het aantal nieuwe gevallen en overlijdens aanzienlijk lager ligt in de geïndustrialiseerde en dus rijke landen dan in de derdewereldlanden. Bijzonder in het zuidelijk deel van Afrika zijn de cijfers catastrofaal. Wanneer in deze situatie geen verandering komt zullen deze landen ook economisch naar de ondergang gaan. Alles, maar ook alles moet worden gedaan om aan deze volkeren de gepaste geneesmiddelen te bezorgen die onontbeerlijk zijn om de uitbreiding van de AIDS-epidemie af te remmen. Een anti-retrovirale therapie zou niet meer dan 50 € per maand en per persoon kosten. Twee miljard euro dus voor de 40 miljoen mensen die al besmet zijn. De prijs van een maand oorlog in Afghanistan. (ads)

PER REGIO	TOTAAL	NIEUWE GEVALLEN	OVERLIJDENS
Afrika beneden de Sahara	28 miljoen	3.400.000	2.300.000
Noord-Afrika en Midden-Oosten	440.000	80.000	30.000
Zuid- & Midden-Azië	6,1 miljoen	800.000	400.000
Oost-Azië en Stille Oceaan	1 miljoen	250.000	23.000
Latijns-Amerika	1,4 miljoen	130.000	80.000
Caraïben	420.000	60.000	30.000
Oost-Europa en Centraal-Azië	1 miljoen	250.000	23.000
West-Europa	560.000	30.000	6.800
Noord-Amerika	940.000	45.000	20.000
Australië en Nieuw Zeeland	15.000	500	120

IN ARGENTINIË SCHIJNT DE NEO-LIBERALE ZON NIET MEER

I Antoine Uytterhaeghe |

Argentinië is het slachtoffer van de neoliberale keuzes die haar werden opgedrongen door de geldschieters. De laatste presidenten, Carlos Menem en Fernando De la Rúa, volgden enthousiast de dictaten van het IMF. De verpersoonlijking van deze politiek is Domingo Cavallo die minister van economie onder beide presidenten was. Hij koppelde de peso aan de dollar.

IMF-POLITIEK

Adolfo Perez Esquivel, Nobelprijswinnaar voor de vrede, schrijft dat minister Cavallo de man was van de "jarenlange bezuinigingspolitiek; hij privatiseerde alles. De terugbetaling van de buitenlandse schuld was belangrijker dan het aanpakken van de sociale schuld. Hij stelde zich niet tevreden met het afbreken van 's lands productiecapaciteit, maar als IMF-agent bevroor hij de spaarcenten van de kleine man, verarmde hij de bevolking." Esquivel stelt verder dat het niet te geloven valt dat in een graanproducerend land als Argentinië dagelijks 100 kinderen sterven van honger of van geneesbare ziektes.

Over gans het land zijn de mensen getroffen door de economische crisis, door de sociale uitsluiting, armoede en honger. Maar de mensen bieden weerstand. Reeds maanden is er actie: barricades, stakingen, betogingen, om de verloren rechten terug te eisen.

Perez Esquivel wijst nog op andere gevaren zoals de hermiliterisering van Latijns Amerika door de Verenigde Staten. In ruil voor kredieten installeert Washington militaire basissen (Manta in Ecuador bijvoorbeeld), voeren de V.S. het Plan Colombië uit, worden er gemeenschappelijke manoeuvres gehouden met het Argentijns leger en krijgen ze basissen in Argentinië zonder dat dit ooit door het parlement werd goedgekeurd.

WEERSTAND

Een regeringswissel biedt geen oplossing als er geen grondige andere sociale politiek wordt gevolgd en structurele wijzigingen worden doorgevoerd. Zo hield het Nationaal Front tegen de Armoede een volksraadpleging waarbij ze 3 miljoen handtekeningen kregen voor werkloosheidsvergoeding en vorming als middel om de armoede te bannen.

Een ander teken van hoop is, volgens Esquivel, het Wereld Sociaal Forum dat eind januari 2002 in Porto Alegre in Brazilië wordt gehouden, waar men een "eigen denken" wil ontwikkelen tegen het "eenheidsdenken" dat men ons wil opdringen. De weerstand van de volkeren heeft de capaciteit om de geschiedenis te wijzigen, en de dominanties te doorbreken, zegt de Nobelprijswinnaar. "Laat ons hopen dat onze politieke leiders dit begrijpen. Dat ze het volk ernstig nemen, dat waakzaam uitkijkt en waardige oplossingen verlangen tegenover diegenen die overal een prijs opplakken maar nergens waarde aan geven. Prijs en waarde zijn niet hetzelfde. Hopelijk onthouden ze de les die het volk hen heeft geleerd."

DE TOTALE CRISIS

4 miljoen mensen leven onder de armoedegrens op een totale bevolking van 37 miljoen inwoners of 37,84 procent. De voorbije vijf jaar is de koopkracht met 50 procent gedaald. Tijdens het generaalsregime werden 30.000 burgers vermoord en steeg de

buitenlandse schuld van 8 naar 43 miljard \$. Het land wordt sedert de voorbije vier jaar geteisterd door een economische achteruitgang. Duizenden ondernemingen zijn in bankroet gegaan. De opeenvolgende regeringen gebruiken het woord "democratie" als verpakking voor het corrupt beleid. De laatste weken uit de woede van het volk zich in de "cacerolazo" acties, waarbij de burger hun ongenoegen woede uiten door op kookpotten te slaan. De banken zijn voor 90 procent en de industrie voor 40 procent zijn in handen van het buitenlands kapitaal. Sedert 1970 is de buitenlandse schuld van 7,6 naar 132 miljard \$ gestegen, sommige bronnen spreken zelf van 155 miljard \$. De werkloosheid kent ook een onrustwekkende toename van 3 naar 20 procent. De extreme armoede kent een stijging van 200.000 burgers naar 5 miljoen, de stijging van deze die leven juist onder de armoedegrens of iets boven gaat van 1 miljoen naar 14 miljoen Argentijnse staatsburgers. Door deze verslechterende levensomstandigheden zien we ook het analfabetisme groeien van 2 naar 12 procent, deze die met moeite kunnen lezen of schrijven stijgen van 5 naar 32 procent. Het in het buitenland belegt fortuin van de politieke klasse, de vakbondsleiders en het patronaat bedraagt 120 miljard \$. Het land moest december 2001 750 miljoen \$ terugbetalen en 2 miljard eind januari 2002. ■

EEN NIEUWE RAMP VOOR CUBA

| Jakke Schelffhout |

Na 42 jaar succesvolle weerstand tegen de grootste imperialistische, of moeten we zeggen terroristische, natie ter wereld, en talrijke aanvallen van de wispelturige natuur in het Caraïbisch gebied, werd de Cubaanse Revolutie nu weer belaagd door de grootste natuurramp uit zijn geschiedenis.

EEN WARE RAVAGE

Op 4 november 2001 trok de orkaan Michelle een enorm verwoestende streep over het kleine eiland.

Niet minder dan 8 van de 14 provincies, van het oosten van Pinar del Rio tot Ciego de Avila, inbegrepen dus de hoofdstad Havana, werden zwaar getroffen. Dit betekent 45% van het territorium, waar 5 miljoen 899 duizend mensen wonen, d.w.z. 53% van de bevolking.

De ravage is enorm: duizenden woningen werden geheel of gedeeltelijk verwoest; 1500 scholen werden zwaar beschadigd, waarvan 50 totaal weggeveegd; het gehele elektriciteitsnet ging de prak in met o.a. de thermo-elektrische centrale van Guiteras; het hospitaal van Colo, 4 polyklinieken in Matanzas, 3 psychiatrische sanatoria, 10 dokterspraktijken en 12 apotheken werden uitgeschakeld. TV- en radiomasten werden weggeblazen. De suikerplantages, de aanplantingen van citrusvruchten en groenten werden enorm geteisterd en massa's werkplaatsen vernield.

OVERSTROMINGEN

In Jagüey en Cardenas bijvoorbeeld waren de overstromingen catastrofaal. Zowat 90.000 ton fruit ligt gewoon op de grond, waarvan de totaliteit van de appelsienen. De tabaksaanplantingen werden zwaar getroffen en praktisch 100% van de bananenplantages bestaat niet meer. Kortom een voorheen nooit geziene ramp die het moedige Cuba, naast de moordende VS-blokkade, maar weer eens treft.

SLACHTOFFERS

Toch geeft de Cubaanse revolutie en haar bevolking de strijd niet op. Bij dergelijke natuurrampen vallen in arme gewone ontwikkelingslanden steeds honderden, zometertijd duizenden, slachtoffers. Dat is in Cuba helemaal niet het geval. Het land is enorm georganiseerd voor het aanpakken van rampen, aanvallen en tegenslagen. Bij de aantocht van de vernietigende orkaan Michelle werden niet minder dan 800.000

mensen geëvacueerd en in veiligheid gebracht. Geeft toe, een ongelooflijke operatie.

Toch vielen er nog 5 doden, slechts 5 doden. Ondanks deze onoverzichtelijke ramp maakte de Cubaanse overheid zich sterk om voor einde november alle levensnoodzakelijke voorzieningen en behoeften te herstellen.

Je moet het maar doen als ontwikkelingsland.

DE WTO VEROORDEELT DE V.S. IN DE ZAAK VAN DE CUBAANSE RUM

De beroepscommissie van de Wereldhandelsorganisatie, (W.T.O. World Trade Organisation) heeft op 2 januari 2002 geoordeeld dat de Amerikaanse wet die de commercialisering van de Cubaanse rum 'Havana Club' in de VS verbiedt, "incompatible is met de TRIPS¹-akkoorden" voor wat het recht op handel betreft. Hiertegen werd klacht neergelegd door de Franse firma Pernod, die Havana Club in het buitenland vertegenwoordigt, en door de Europese Unie. Hierbij aansluitend verzoekt de beroepscommissie Washington haar wetten in overeenstemming te brengen met de TRIPS-akkoorden. Een Amerikaanse wet, sectie 211 genaamd, werd in 1998 door de Amerikaanse

regering goedgekeurd, om de commercialisering van Cubaanse rum in de Verenigde Staten te verhinderen, ten einde de belangen te verdedigen van het Amerikaanse Bacardi (gewezen Cubaan) die onder dezelfde naam 'Havana Club' rum uit de Dominicaanse Republiek wil commercialiseren. Van Bacardi is bekend dat hij een aanzienlijke steun verleende aan de twee grote Amerikaanse politieke partijen. (uit Le Monde- ADS)

¹ TRIPS trade related intellectueel property rights: intellectueel eigendomsrecht in de handel.

VERKIEZINGEN

| Andri De Smet |

NICARAGUA - PRESIDENT - 4.11.01

Amper een paar maanden geleden wonnen de sandinisten in Nicaragua de gemeenteraadsverkiezingen. Het rampzalig beleid van de liberale president en zijn regering tijdens de overstromingen van de voorbije jaren, was daar niet vreemd aan.

En toch..., ondanks het feit dat opiniepeilingen een gelijke trend tussen de twee presidentskandidaten aangaven, was het de liberale kandidaat Enrique Bolanos die met 53,73% de verkiezingen won. Daniel Ortega, de kandidaat van het Sandinistisch front, behaalde slechts 44,65%. Hier moet toch aan toegevoegd worden dat in de laatste dagen voor de verkiezingen de Amerikanen een harde campagne tegen Ortega hadden gevoerd. Hierin werd erop gewezen dat alle steun en economische samenwerking op de helling zou worden gezet bij een overwinning van Ortega.

NEW YORK - BURGEMEESTER - 6/11/01

Rudolf Giuliani, de democratische burgemeester van New York had zich erg in de schijnwerpers geplaatst tijdens de gebeurtenissen rond 11 september. Hij kon zich echter geen kandidaat stellen voor een derde ambtstermijn. De kandidaat van de Democratische Partij werd Marc Green. Op 24 oktober had deze in de opiniepeilingen een voorsprong van 16%. Ondertussen was de miljardair Michael Bloomberg opgedaagd. Hij was een Democraat maar gezien hij in deze partij geen kans zag, liep hij over naar de Republikeinen. De afgetreden democratische burgemeester Giuliani steunde tijdens de laatste weken van de kiescampagne echter Bloomberg. De miljardair Bloomberg pompte maar eventjes 50 miljoen dollar (55 miljoen euro) in zijn campagne: televisiespots toonden beelden waarin Giuliani hem prees als de beste kandidaat. Uiteindelijk won Bloomberg met een voorsprong van 30.000 stemmen, waardoor voor het eerst sedert lang de Democraten het burgemeesterschap verliezen. Wat geld, veel geld, mogelijk maakt... Ondertussen spreekt men over democratie.

BULGARIJE - PRESIDENT - 18/11/01

In juni laatstleden gingen in Bulgarije parlementsverkiezingen door. Tot ieders verbazing kwam de partij van de vroegere koning, Simeon II, de pas opgerichte Nationale Beweging Semon II, als absolute winnaar uit deze stembusgang.

De gewezen koning, die de kiezers mooie beloftes had gedaan, werd eerste minister. Vijf maanden later kwamen de presidentsverkiezingen aan de beurt. De belangrijkste kandidaten waren de aftredende rechts president Peter Stojanov, die de steun kreeg van de ex-koning en zijn regering, en Gregorgi Parvanov, de kandidaat van de Linkse Coalitie voor Bulgarije. Stojanov lag in de opiniepeilingen ver voorop, maar moest kennelijk de rekening betalen voor de niet gehouden beloften van de "koninklijke" regering. De stijging van de belastingen, de duurdere elektriciteit en vele andere prijsstijgingen hadden de kiezers niet vergeten. Uiteindelijk won de kandidaat van de linkse coalitie Gregorgi Paarvanov de tweede rond van de presidentsverkiezingen, dank zij de steun van de drie andere kandidaten uit de eerste ronde.

HONDURAS - PRESIDENT - 25/11/01

De conservatieve oppositiekandidaat Ricardo Maudro van de rechtse Nationale Partij won de presidentsverkiezingen met een voorsprong van 9 punten op zijn tegenstrever Rafael Pineda van de Liberale Partij. Maduro, een 55-jarige econoom, verdedigde een uitbreiding van de politie en langere gevangenisstraffen. Zijn zoon werd vier jaar geleden ontvoerd en vermoord.

EUROPA

Het is nuttig om sommige politieke leiders, die graag een hoge borst opzetten over hun bijdrage en inzet aan de Europese Unie, er even aan te herinneren dat, niet alleen de protesten van de democratische globalisten maar ook de kiezers zich heel wat vragen stellen. Dit kan nuttig zijn om er hen op te wijzen dat "de kloof met de burger" een realiteit is die niet mag onderschat worden.

Daarom dit overzichtje van de deelname van de kiezers aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in de verschillende landen op 18 juni 1999.

België, Luxemburg en Griekenland: stemplicht

Italië: 70,8% deelname

Spanje : 64,3%

Denemarken: 50,4%

Frankrijk: 47,02 %

Duitsland: 45,2%

Portugal: 40,4%

Ierland: 40%

Nederland: 29,9%

Groot-Brittannië: 29%

Aan het referendum van 8 juni 2001 over het Verdrag van Nice namen in Ierland 32% van de potentiële kiezers deel.

CHILI - PARLEMENT - 16.12.01

De Democratische Coördinatie van president Ricardo Lagos heeft bij de wetgevende verkiezingen zijn meerderheid in het parlement kunnen behouden. Zij behaalde 47-92% van de stemmen tegen 44,28% voor de rechtse alliantie.

In de senaat, waar ze over een meerderheid van 1 zetel beschikte, verloor ze deze aan rechts.

Het moet gezegd worden dat de Senaat waarin de achtendertig verkozenen zetelen, er eveneens negen senatoren worden aangeduid als vertegenwoordigers van het leger en andere staatsinstellingen. Bovendien zijn er twee senatoren voor het leven, met name de ex-presidenten generaal Augusto Pinochet en de Christendemocraat Eduardo Frei.

DENEMARKE - PARLEMENT - 18.12.01

De verkiezingen voor de Folketing, de Deense Kamer van volksvertegenwoordigers, heeft voor een aardverschuiving gezorgd. De liberale partij en haar conservatieve bondgenoten beschikken vandaag met de steun van extreem rechts, de Deense Volkspartij, over een absolute meerderheid. Zij behaalden 99 op de 179 te begeven zetels, waarvan 22 voor extreem rechts. De Sociaaldemocraten behaalden samen met de andere linkse partijen, 78 zetels. Verder ging 1 zetel naar de Inuits van Groenland en 1 zetel naar de Republikeners van de Faroer-eilanden.

De sociaaldemocratische premier Nyrup Rasmussen, bleek te zullen stand kunnen houden, maar in de laatste maanden ging hij toch enigszins in op de antimigrantencampagne die door zijn tegenstanders werd gevoerd. In Denemarken zijn er nochtans maar 5% vreemdelingen onder de bevolking; wat een van de laagste cijfers in Europa.

De liberale leider Andus Fogh Rasmussen voerde een demagogische campagne als de "enige verdediger van de kleine man" maar met een racistische achtergrond. Hij won hiermede van zijn socialistische tegenstander, maar de grote winst ging naar de extreem rechts partij van Pia Kjaersgaard, die 12% van de stemmen haalde. De vraag is nu hoelang deze extreem rechtse partij aan de liberalen steun zal verlenen.

DUITSLAND - DEELSTAAT - BERLIJN

Op 20 december 2000, twaalf jaar na de val van de muur, hebben de Sociaaldemocraten en de Partij van het Democratisch Socialisme (PDS, de erfgenamen van het de Oost-Duitse Communistische Partij) samen de regering van de deelstaat in Berlijn gevormd. De SPD behaalde in de recente gemeenteraadsverkiezingen 29,6% en de PDS 22,4% - en bijna 50% in Oost-Berlijn. Kanselier Gerhard Schröder had zich fel tegen een dergelijke coalitie verzet, zodat de Berlijnse SPD vooraf verplicht werd onderhandelingen te voeren met de Groenen en de Liberalen, die echter vast liepen.

De PDS werkt al langer samen met andere partijen in verschillende Oost-Duitse gemeenten. In de deelstaat Meckelenburg-Vorpommern regeerd ze samen met de SPD en in Saksen-Anhalt steunt ze een minderheidsregering van de SPD.

WIST JE DAT...

- het geheel van de lidstaten van de Organisatie voor Samenwerking en Ontwikkeling (OEESO), de rijkste 30 landen, jaarlijks 365 miljoen dollar subsidies geven aan hun landbouwers; wat zes maal meer uitmaakt dan wat ze aan ontwikkelingshulp uitgeven ?
- uit het rapport van het Internationaal Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF) voor 2001 blijkt dat 250 miljoen kinderen van 5 tot 14 jaar in zeer slechte omstandigheden werken, 500 miljoen met minder dan één (1) dollar per dag moeten leven, en 11 miljoen kinderen sterven door banale ziektes die normaal kunnen worden genezen
- India voor 4 dollar een behandeling tegen malaria op de markt kan brengen, die in de V.S. 37 dollar kost? De W.T.O. (Wereldhandelsorganisatie) die aan de grote multinationale farmaceutische firma's gehoorzaamt, ontnemt de ontwikkelingslanden deze mogelijkheid. Artikel 23/3 van het TRIPS-verdrag (over intellectuele eigendom in handel) eist de erkenning van de internationale octrooien op farmaceutische producten.

VREDESCAHIERS

zopas verschenen
VREDESCAHIER 4/2001
DE NIEUWE KRUISTOCHTEN

Net zomin als de historische kruistochten waarlijk draaiden om de 'heilige plaatsen', gaat het in de oorlog tegen Afghanistan fundamenteel om anti-terrorisme of verdediging van de democratie. Geostrategie en economie vormen de dieperliggende oorzaak voor deze oorlog.

Dit cahier werd samengesteld in samenwerking met onze Nederlandse vrienden van VD-Amok.

In 2001 publiceerden we:

Vredescahier 1/2001:

De opkomende militarisering van de Europese Unie

Vredescahier 2/2001:

Vrouwen, conflict en geweld: genitale verminking

Vredescahier 3/2001:

Het Amerikaanse ruimteschild, op stap naar de militarisering van de ruimte

MONDIALISERING: PRIVATISERINGEN EN SPECULATIE

I André De Smet I

Zoals in andere artikels wordt gemeld heeft de mondialisering verschillende aspecten. Deregulering, speculatie, privatisering zijn echter bijzonder belangrijke punten, die we moeten blijven onderzoeken, en er de concrete gevolgen van aantonen voor ieder van ons.

Het verlies van het aantal banen stapelt zich op.

Anderzijds gaat de strijd tegen de speculatie verder: de Tobintaks komt in in het parlement.

BELGIË, SPOORWEGEN

De N.M.B.S. heeft het traject van de hogesnelheidslijn tussen Lembeek (Halle) en de Franse grens verkocht aan een groep Amerikaanse investeerders voor een bedrag van 942 miljoen euro, d.i. 38 miljard Belgische frank. Tegelijkertijd tekenden de Belgische spoorwegen echter een huurcontract met de nieuwe eigenaars voor het gebruik van deze lijn.

Volgens Etienne Schouppe, gedelegeerd bestuurder van de N.M.B.S., zou de operatie, 'sale and lease back' genoemd, aan de N.M.B.S. 37 miljoen euro (15 miljard frank) opleveren. Na 27 jaar zou

2002 de postdiensten zullen geprivatiseerd worden.

GROOT-BRITANNIË, POSTERIJEN

De conservatieve premiers Margaret Thatcher en John Major hebben destijds de Britse spoorwegen geprivatiseerd, met alle gevolgen van dien. U weet dat door de onmiddellijke winstbetrachtingen het onderhoud van de lijnen en dus de veiligheid werden verwaarloosd. Verschillende treinongevallen met vele doden waren er het directe resultaat van. Privatisering is dus niet synoniem van verbetering.

dan 30.000 jobs zullen worden geschrapt.

VERENIGDE STATEN, TEWERKSTELLING

In de loop van het jaar 2001 werden door Amerikaanse ondernemingen meer dan 1 miljoen werknemers aan de deur gezet.

Deze golf van ontslagen begon in de telecomindustrie, de mobiele telefonie, de luchtvaart, maar nam nog toe na 11 september, bijzonder in de luchtvaartsector.

Hierbij een overzicht van de omvangrijkste ontslagen; we vermelden de onderneming, de sector, het aantal geschrapte banen en het procent van het personeelbestand dat dat vertegenwoordigt.

In de loop van het jaar 2001 werden min dan 1 miljoen werknemers aan de deur gezet door Amerikaanse ondernemingen

de N.M.B.S. opnieuw eigenaar worden.

Maar... de N.M.B.S. moet wel verder instaan voor het onderhouden van de lijn. Het is duidelijk dat dit een operatie is in perspectief van de privatiseringen. Het werd door Schouppe wel schoon ingekleurd maar investeerders zijn ook geen uilen. Zou men in de N.M.B.S. de ervaringen van Sabena vergeten zijn?

MAROKKO, POSTERIJEN

De Marokkaanse regering heeft aangekondigd dat in de loop van het jaar

Nu is het de sociaal democraat Tony Blair die hetzelfde doet met de post. Het begon reeds begin 2000 met een naamsverandering: 'Post office' werd 'Consigna', een operatie die 120 miljoen Belgische frank kostte. Consigna had vorig jaar (2000) nog een statuut van half privé half overheid, maar alles wordt in gereedheid gebracht voor de grote sprong.

John Roberts, algemeen directeur van de Britse post, heeft nu op 12 december 2001 aangekondigd dat in de komende achttien maanden niet minder

1. Motorola - telecommunicatie - 42.900 - 29,2%
2. Boeing - luchtvaart - 30.000 - 15,2%
3. General Electric - industrie - 22.000 - 7%
4. UAL - luchtvaart - 20.000 - 19,5%
5. A.M.R. - luchtvaart - 20.000 - 14%
6. Daimler-Chrysler - autonijverheid - 18.400 - 6,7%
7. J.D.S. Uniphax - telecommunicatie - 17.000 - 58,6%
8. Honeywell - industrie - 15.800 - 12,6%
9. Urizon - telecommunicatie - 15.000 - 6%
10. AT&T - telecommunicatie - 15.000 - 12%
11. Lucent - netwerking - 15.000 - 19,5%
12. Hewlett & Packard - telecommunicatie - 15.000 - 10%

In Europa kondigden de verschillende sectoren ook belangrijke jobverliezen aan voor eind 2001. Een opsomming.

In de technologiesector 53.000, luchtvaart 45.000, financiële sector 40.000, openbare sectoren 32.000, verwerkende nijverheid 30.000, automobielsector 26.000, chemie 22.000, distributie 13.000, staal 12.000, bouw 7.000, nutsector 6.000, media 6.000.

DE TOBIN-TAKS IN HET BELGISCH PARLEMENT

Toen Attac-internationaal, samen met andere organisaties, - in ons land met het geheel van de NGO-wereld uit o.m. de derdewereldsector, milieu- en vredesbeweging - de Tobintaks als een instrument tegen de financiële speculatie vooropstelde, werd dit voorstel in beleidskringen misprijzend onthaald. En zoals dit traditioneel het geval is, werd dit initiatief in de media meestal dood gezweven. In het beste geval merkten ze op dat dit een goed idee kon zijn maar niet verwezenlijkbaar.

Op een jaar is er veel veranderd. De actie loont. De tobintaks, of gelijkaardige voorstellen van andere economen, is reeds meerdere malen het onderwerp geworden van confrontaties, parlementscommissies op nationaal vlak en in het Europees Parlement. Sommige kranten presenteerden er reeds studies over waarin de verschillende aspecten werden belicht. De financiële en economische machten weren zich echter om de Tobintaks af te houden en de regeringen, die in grote mate van hen afhankelijk zijn, proberen af te remmen.

Alhoewel het voorzien was om in Luik, tijdens de top van de EU-ministers van financiën, de Tobintaks te bespreken, wist onze minister van financiën, Didier Reynnders, met de aanslagen van 11 september als argument, deze discussie weg te schuiven.

Naast de regeringen van Canada en Finland, die zich reeds vroeger positief uitlieten over de Tobintaks, hadden de Franse premier Jospin en de Duitse kanselier Schröder kort voor de vergadering van Luik, eveneens positief gereageerd op de noodzaak van een diepgaand onderzoek hieromtrent.

De globalisering berust op een visie van de economie die ontdaan is van iedere sociale en politieke controle. De stelling zegt: "Het is de economie die de maatschappij moet domineren."

Jean-Louis Levet in Le Monde van 20.11.01

Premier Verhofstadt antwoordt op deze eis dat de invoering van een grote monetaire zone een beter antwoord is tegen het gevaar van speculatie dan welke taks ook. Waarschijnlijk heeft ie gelijk wat betreft het eigen risico voor speculatie tegen de munt. Maar het remt een mogelijke speculatie tegen een andere (kleinere) munt niet af, of het is geen maatregel tegen de speculatie in het algemeen.

De betogers in Brugge, Luik, Gent en Brussel lieten zich echter niet in de wind zetten en bleven hun eis herhalen. Sindsdien

heeft de Franse regering zich uitgesproken ten gunste van de Tobintaks. Het nog met een 'maar', want ze blijft er van uitgaan dat alle lidstaten van de E.U. moeten meedoen.

Tijdens de maand december heeft Dirk Vander Maelen (SPA) samen met Leen Laenens (Agalev) en Ferdi Willems (Spirit) een wetsvoorstel ingediend voor het invoeren van deze taks. Michiel Maertens (Agalev) zal dit initiatief in de senaat overnemen. In de tekst van het wetsvoorstel wordt, in tegenstelling met het Franse standpunt, de band met de andere lidstaten weggelaten.

Traag maar zeker gaat de strijd voor de invoering van de Tobintaks verder. Het is nu tijd om aan dit parlementair initiatief meer ruchtbaarheid te geven. Via standpunten van organisaties, prominenten, gemeenteraden en individuen moeten we het parlement duidelijk maken dat de invoering van de Tobintaks een dringende noodzaak is.

uit "Manière de Voir"

'LE MONDE DIPLOMATIQUE' EN ATTAC

| André De Smet |

In het maandblad 'Le monde diplomatique' van december 1997 verscheen onder de titel 'ontwapen de markten' een merkwaardig hoofdartikel van Ignacio Ramonet, de voorzitter van het directiecomité van die krant. In deze bijdrage ontleedde hij de overheersing van de financiële en economische markten op onze samenleving. Hij besloot als volgt: "Is het niet dringend nodig om op wereldvlak een pluralistische niet-gouvernementele volksbeweging uit te bouwen met vertegenwoordigers van vakbonden, boeren, van culturele, ecologische en andere sociale organisaties zodat er een formidabele druk vanuit de burgers kan worden uitgeoefend en solidariteitsacties op wereldschaal zouden kunnen gevoerd worden onder de naam A.T.T.A.C. Association pour une taxation des transactions financières pour l'aide aux citoyens. (beweging voor een belasting op financiële transacties ten gunste van de burgers)"

Duizenden lezers reageerden enthousiast op dit voorstel.

Op 3 juni 1998 werd in Parijs Attac gesticht door verschillende organisaties en individuen met als voorzitter Bernard Cassen, directeur van 'Le monde diplomatique'. Een paar maanden later kwamen mensen uit verschillende landen samen in Parijs om er Attac-internationaal op te richten. Sindsdien werden er reeds in meer dan dertig landen nationale comités van Attac opgericht en werken er in alle continenten regionale kernen.

Attac speelde sinds die tijd een belangrijke rol bij de organisatie van internationale en nationale manifestaties. Ik vernoem Seattle, Washington, Praag, Quebec, Bangkok, Melbourne, Nice, Davos, Göteborg, en ook in ons land bij de betogingen naar aanleiding van het Belgisch EU-voorzitterschap te Brugge, Luik, Gent en Brussel. Een topmanifestatie

werd in Porto Alegre gehouden, op initiatief van verschillende Braziliaanse sociale bewegingen en Attac. Deelnemers uit de ganse wereld kwamen er samen en maakten een bilan op van de toestand van de wereld, ze bespraken er nieuwe mogelijke initiatieven in het kader van de strijd tegen de globalisering. 'Le monde diplomatique' speelde onder meer door het verstrekken van degelijke informatie een belangrijke rol, evenals door het ondersteunen van acties. Sommige kranten, die zichzelf een kwaliteitsetiket meegeven, blijken wel eens het engagement van 'Le monde diplomatique' en z'n steun aan Attac kwalijk te nemen. Het maandblad wordt

Een pluralistische volksbeweging om druk uit te oefenen voor een taks op financiële transacties ten gunste van de burgers.

dan van uit de hoogte bekeken als of het om een marginaal blaadje gaat. 'Le monde diplomatique' is echter een buitengewoon interessant en onafhankelijk maandblad dat kan rekenen op de medewerking van experts, journalisten en professoren uit de meeste landen van de wereld. Het maandblad verschijnt bovendien in negen verschillende talen en in zowat 25 landen met een gemeenschappelijke oplage van 1,2 miljoen exemplaren. Ik dacht het nuttig is de lezer hierover enige bijkomende informatie te verschaffen en meteen ook de uitnodiging te lanceren

met dit maandblad nader kennis te maken.

Frankrijk en Franstalige landen: meer dan 300.000 exemplaren.

Duitsland: Duits, als bijlage van 'Die Tageszeitung': 90.000

Argentinië: Spaans, uitgegeven door Capital Intelectual: 45.000

Oostenrijk: Duits, bijlage bij 'Der Standard': 200.000

Brazilië: Portugees op internet Jornal do Brasil: 150.000 en als bijlage bij Correio Brasileiro: 15.000

Chili: Spaans, uitgegeven door Accion Creemos: 10.000

Spanje: Spaans, uitgegeven door .Pres: 25.000

Joegoslavië: bijlage bij 'Politika': 120.000

Griekenland: Grieks, bijlage 'Eleftherotypie': 200.000

Italië: Italiaans, bijlage bij 'Il Manifesto': 90.000

Luxemburg: bijlage bij 'Tagesblatt': 30.000

Mexico: Spaans, uitgegeven als maandblad: 25.000

Portugal: als maandblad 30.000

Zweden: uitgegeven als maandblad: 15.000

Zwitserland: bijlage in 'Wochenzeitung': 20.000

Engelstalig: bijlage bij 'Guardian Weekly' als abonnement

Arabisch wereld: bijlage in verschillende landen.

Verder op internet in verschillende talen.

Wie deze lijst overloopt zal zeker vaststellen dat 'Le monde diplomatique' een belangrijke rol speelt inzake informatie over de mondialisering. Maar het blad overstijgt deze rol door haar actieve bijdrage en steun aan het verzet tegen de ondernemingsgerichte mondialisering. ■

ITALIË WIL CULTUREEL PATRIMONIUM PRIVATISEREN

| André De Smet |

De rechtse regering van Silvio Berlusconi stelt zich op als de absolute voortrekker van de neoliberale privatiseringen. Nu komt ook het cultureel patrimonium, o.a. de musea, aan de beurt.

ADMINISTRATIE

Premier Berlusconi heeft in het parlement reeds een wetsvoorstel ingediend voor de privatisering van de administratie. Men voorziet dat hierbij de helft van het personeel zijn job zou kunnen verliezen. Ook aan de gemeentebesturen wordt opgelegd om hun diensten te privatiseren. In voorbereiding daartoe worden ze aangespoord er een vereniging zonder winstoogmerk of autonome diensten van te maken.

Deze laatste formules worden ook reeds in vele steden in België toegepast.

Begin november werd bovendien de spoorlijn Verona-München voor vrachtovervoer aan een privé firma uitbesteed.

CULTUUR

Tijdens dezelfde periode was het de minister van cultuur, Guido Urbani, die in de senaat aankondigde de exploitatie van culturele goederen open te stellen voor privatisering. Het gaat hier onder meer over musea en archeologische sites die Italië in grote getale bezit.

De groep Fiat zou zich reeds kandidaat hebben gesteld om o.a. het museum Uffizi in Florence over te nemen.

Dergelijke praktijken mogen gerust een barbaarse omwenteling genoemd worden. 37 conservatoren van Europese en Amerikaanse musea hebben in een petitie krachtig geprotesteerd. Het gaat hier o.a. om de besturen van het British Museum van Londen, het Prado van Madrid, Het Louvre van Parijs, het New Yorkse Metropolitan Museum of Art, het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Brussel en nog vele andere. Minister van cultuur, Urbani, veegde dit protest van tafel en beschuldigde de ondertekenaars van vooringenomenheid. Dit doen denken aan Goebels die destijds eens verklaarde: "Als ik over cultuur hoor

praten trek ik mijn revolver".

Waar blijft het protest van de Europese

collega's van Urbani? Waar wacht minister Anciaux op om het initiatief te nemen? ■

TEGENMACHT: GLOBALISERING VAN ONDER UIT

| Antoine Uytterhaeghe |

De zoe eeuw is voorbij en we zijn nog altijd bijzonder ver verwijderd van het einde van de armoede, zoals blijkt uit de statistieken van de Wereldbank. De laatste tijd neemt de armoede eerder toe. Wanneer we de grens voor armoede leggen bij een derde van het gemiddelde inkomen van ieder land, en voor de Europese Unie bij 50 procent, dan leven in Latijns-Amerika 51,4%, Subsahara Afrika 50,5% en Zuid-Azië 40,2% mensen onder de armoedegrens.

Maar de neoliberale globalisering biedt aan sommige mensen ook mogelijkheden. Zo konden de 200 rijkste personen op deze wereld hun vermogen tussen 1994 en 98 zo goed als verdubbelen, ongeveer één biljoen \$. Het gezamenlijk vermogen van het kruim van de miljardairs is groter dan het totaal bruto sociaal product van de groep van de 40 armste landen met 600 miljoen inwoners. Volgens Wolfensohn, moet men ook de maatschappelijke werkelijkheid diversifiëren en niet uitsluitend het lot van een miljard hongerlijders zien. Ook in de industriestaten zien we dat armoede en sociale uitsluiting toeneemt.

VERLIEZER IS DE DEMOCRATIE

Tot de verliezers van de neoliberale globalisering behoort ook de parlementaire democratie.

De werkelijkheid is dat de regeringen zich steeds meer naar de wensen van de investeerders plooiën. Zo zien we meer en meer dat de financiële internationale markten opereren als een vijfde colonne in de nationale staat. Wanneer de democratie in het kader van de neoliberale globalisering

nog slechts een hoogdravende frase dreigt te worden, dan wordt het hoog tijd dat de ontketende neoliberale globale markten aan een democratische controle onderworpen worden. Want de kern van dit type van globalisering, een soort Manchester kapitalisme, is op mondiaal niveau ongereguleerd en destructief voor milieu en de solidaire samenleving.

De dialectiek van de geschiedenis kan niet uitgeschakeld worden, de neoliberale globalisering brengt haar eigen tegenkrachten voor. De democratische globalisten vormen een pluralistische tegenpool, die een brede waaier groepeert van mensen en organisaties uit de civiele maatschappij. Ze komt op voor concrete hervormingen en bekritiseert het globaliserende kapitalistische systeem. Het gaat hen niet om zich principieel op te stellen tegen internationalisering als dusdanig. Integendeel de gedachte van internationalisme is voor hen actueler ooit, maar dan op een rechtvaardige en sociale basis.

Het gaat hem hier om de globalisering van onder uit. ■

NEO-LIBERALE GLOBALISERING

I. Georges Spriet |

Is het een modewoord, of roept globalisering een precieze omschrijving op bij gebruikers van het woord en de toehoorders? Een poging – de zoveelste in de rij? – om het begrip tastbaarder te maken. Een poging tot eenvoudig beeld: bos, bomen met daartussen bospaden.

In dit deel willen we het voornamelijk hebben over de financiële aspecten in de neo-liberale globalisering.

Het economisch systeem dat nu al eeuwen in West-Europa z'n ontwikkeling kent noemen we vandaag de vrije markt. Maar reeds meer dan 150 jaar geleden werd het door iemand omschreven als kapitalisme. Dit systeem heeft z'n eigen economische wetten, zoals andere systemen andere economische wetmatigheden volgen.

De essentie van deze wetmatigheden komt erop neer dat elk ondernemerschap dat wil blijven meespelen, verplicht wordt om z'n kapitaal uit te breiden. Wie

dat niet doet wordt door het mechanisme van de concurrentie van de marktkaart geveegd. Om het kapitaal uit te breiden is er een 'natuurlijk' middel: de winst. Niet zomaar winst maken echter, nee, maximale winst maken. Deze winstmaximalisatie - om aan het kapitaal toegevoegd te worden, kapitaalsaccumulatie dus - is de fundamentele basisregel van het kapitalisme. In de louter productieve sector is de winst eigenlijk de meerwaarde die het eindproduct heeft ten opzichte van de opgetelde waarden van al de componenten en de kost om het

eindproduct te realiseren, met name de arbeid. Elke productie staat dus in het teken van deze kapitaalsaccumulatie.

Dit legt ook uit waarom "stil staan achteruit gaan is": groei is essentieel. Let wel, niet omdat groei een of ander mythisch of religieus karakter zou hebben, niet de groei om de groei, maar groei als motor tot winstmaximalisering. Het is precies het centrale kenmerk van het kapitalisme dat het niet gaat om een beslissing in deze of gene richting, maar

Het nieuwe aan de neo-liberale globalisering is dat de speculatieve kapitaalsaccumulatie sneller gaat dan in de productiesfeer.

om een 'raderwerk' waarvan elke ondernemer een deel van is'.

De basis van de kapitaalsaccumulatie ligt dus bij de economische productie. Reeds zeer geruime tijd kennen we afgeleide activiteiten die eveneens behoorlijk wat "nieuw kapitaal" opbrengen: de dienstensector. En al langer kennen we nog een andere, een eerder fictieve activiteit: de speculatie. Vijfendertig jaar geleden kreeg ik in de lessen economie al een uitleg over speculeren "à la hausse" (waarbij de fictief aangekochte goederen later tegen een hogere prijs worden verkocht, zonder dat

ik die goederen ooit zal zien) of "à la baisse" (waarbij vandaag een verkoopprijs wordt overeengekomen voor goederen die ik pas later - aan een veel lagere prijs - zal aankopen). M.a.w. het fenomeen speculatie is op zich niet nieuw. Het beurssysteem zelf is een onderdeel van dit kapitalistisch systeem dat moet dienen om de producent over meer kapitaal te laten beschikken (het uitschrijven van beursgenoteerde aandelen) om z'n activiteit op een winstgevende manier verder te kunnen zetten.

Met de huidige neoliberale globalisering komen we zeker in het beurswezen tot grondige vernieuwingen. Onder meer omwille van de overproductie zoekt het kapitaal naar andere manieren van accumulatie buiten de puur economische sfeer. De beurs is daartoe uitermate geschikt geworden omdat de nieuwe technologie het mogelijk maakt dat iemand van achter z'n bureau onmiddellijk, echt op hetzelfde moment als de opdrachtgeving, verrichtingen kan doen uitvoeren aan de andere kant van de wereld.

Twee beursfenomenen zijn hier extra interessant: de beursgang zelf van een bedrijf, en de speculatie met afgeleide producten.

De beursgang zelf van een bedrijf is, zoals hierboven reeds vermeld, in de eerste plaats bedoeld om nieuw kapitaal "te lenen" in functie van de economische bedrijvigheid van de onderneming. Wie aandelen koopt hoopt op een winst op het einde van het jaar: het dividend. Aandelen die hoge dividenden uitkeren zijn dus erg gegeerd. Aandelen die lagere dividenden uitkeren zijn niet interessant. De

producent die er kan voor zorgen boven het gemiddelde te liggen zal verder nieuw kapitaal kunnen aantrekken (nieuwe investeringen...), de producent die onder de gemiddelde winstvoet ligt kan niemand op de beurs meer bekoren en is eigenlijk op termijn afgeschreven (vandaar dat sommige nog (kleinere) winst opleverende bedrijven toch worden gesloten).

Zeker in de sector van de nieuwe technologieën is het niet evident om reeds in het begin van de economische activiteit winst te kunnen maken, toch is (moet ik hier niet eerder zeggen "was") er bijzondere aandacht voor omdat men hoopt (speculeert) op de mogelijke toekomstige winst van de onderneming, waardoor ze dan een hoger genoteerde beurswaarde zal krijgen. De aandelenkoper of aandeelhouder van vandaag veronderstelt dus binnen een bepaalde tijd het aandeel met winst van de hand te kunnen doen. Met andere woorden, een bijzonder belangrijk beleidsobjectief in dergelijke onderneming wordt de beursnotering. Die probeert men met allerlei gestaafde of ongegronde (of valse) beloftes en winstvoorspellingen hoog te houden. Denken we hierbij maar aan Lernout en Hauspie. De globalisering situeert zich hier op het feit dat inderdaad zowel Hongkongers als Japanners, als Australiërs, als Canadezen of inwoners van de Verenigde Staten via de "informatietechnologie" aandeelhouder kunnen worden van gelijk welk beursgenoteerd bedrijf in gelijk welke regio van deze aardbol. Waardoor het hierboven mechanisme nog in een versnelling komt.

Maar er is meer.

In de zoektocht naar winstmaximalisatie van het kapitaal blijkt de directe investering in de productiesector niet altijd de

interessantste wijze om het hoogste rendement te vinden. Ook hier biedt de beurs dé uitweg bij uitstek. In plaats van aandelen te kopen (al dan niet voor het dividend of om met hogere beurswaarde nadien te verkopen) zoekt de kapitaalbezitter een andere manier om winst te vergaren. Hij of zij speculeert op de afgeleide producten - bijvoorbeeld futures (contract voor toekomstige verkoop aan de prijs van vandaag) en opties (recht op kopen) - of op wisselkoersen. Door voor zeer grote bedragen bijvoorbeeld options aan te kopen en ze dan snel met een minimale (een tiende of minder procent) winst (de prijsstijging is dan te wijten aan de net zelfgeprovoceerde verhoging van de vraag) weer te verkopen wordt er op een minimum van tijd heel wat geld verdiend. Door deze operatie regelmatig te herhalen en over de wereld te verspreiden (dankzij de informatietechnologie) stijgt het rendement van het kapitaal op het einde van de rit enorm. Om toch nog voldoende vers kapitaal aan te kunnen trekken moet de productieve sector op zoek gaan naar hoge rendementen: een nieuwe impuls om die sectoren of deelsectoren met lagere winst af te stoten of te sluiten.

Deze kapitaalbezitters zijn in de eerste plaats de grote transnationale concerns, banken en verzekeringen, de pensioenfondsen, en een aantal

individuele superspelers als de gekende George Soros. ATTAC Duitsland stelde op een studiedag dat de winsten van het Siemensconcern voor viervijfden uit financiële opbrengsten bestaat, en slechts voor een vijfde uit winst op de productieve sector. De elektriciteitsreus in de VS, Enron, legt ons uit dat de grote verliezen die ze maakte te wijten is aan het frauduleus optreden voor eigen rekening van bepaalde managers en bedienden. Maar het kan

even goed de eigen politiek van een onderneming zijn om maximaal beurswinsten te realiseren; die echter kan "tegenslaan". Herinneren we ons dat de Hongkong Lloyds Bank failliet ging omdat iemand verkeerd speculeerde? Omdat het ondermeer om speculerende pensioenfondsen gaat van de "middle-class-werknemer" die via het systeem van de groepsverzekering e.d.m. spaart, menen heel wat sociaal-democraten dat er geen tegenstelling arbeid-kapitaal meer zou bestaan. Alsof een "klassiek" spaarboekje bij de Fortis-bank ook niet gebruikt werd en wordt in de "klassieke" of "nieuwe" werkmethode van de bank om op kapitalistische wijze winsten te maken, en bedrijven tot sociale afbraak dwingen?

[Een recapitulieren.

Het nieuwe aan de neo-liberale globalisering is dat dankzij de nieuwe technologieën de kapitaalsaccumulatie in de speculatieve beurs sfeer sneller gaat dan in de klassieke productiesector. Dat wil uiteraard niet zeggen dat deze financiële sfeer de productie zal verdrijven. De uiteindelijke garantie van elke operatie met fictieve producten (futures, options etc.) blijft de werkelijke economie. De globalisering dwingt echter deze werkelijke economie in versneld tempo naar hoger kapitaalrendement te streven. Vraag het maar aan de mensen van Renault.

GLOBALISERING EN CONFLICT

I Georges Spriet I

U weet dat we bij Vrede een breed veiligheidsconcept hanteren. We maakten daar begin de jaren '90 een basistekst rond, maar we kunnen ons bijzonder goed voelen in de definitie die het UNDP (VN-ontwikkelingsprogramma) geeft over menselijke veiligheid. Daarin stelt men dat 7 onderling verbonden componenten gezamenlijk veiligheid uitmaken: economische veiligheid, voedselveiligheid, gezondheidsveiligheid, milieuveiligheid, persoonlijke veiligheid, veiligheid van de gemeenschap en politieke veiligheid. Wij denken nu dat de neoliberale globalisering op verschillende vlakken deze menselijke veiligheid bedreigt, en dus oorzaak wordt van conflict en geweld. Deze globalisering wordt gekenmerkt door een enorme aantrekkingskracht van de financiële markten, waardoor de productieve sector gedwongen wordt hogere winstvoeten te realiseren. Daarom kennen we deregulering, wereldwijde productieketens, privatisering, productiviteitsdwang. Hieronder vindt u 10 voorbeelden waar deze neoliberale globalisering naar conflicten leidt.

FINANCIËLE CRISIS

We herinneren ons nog wel de enorme financiële crisis in het Verre Oosten van enkele jaren geleden. De economie stortte daar in mekaar na speculatieve aanvallen op de munten. De diepere oorzaak ligt echter bij de overproductie en bij de te grote afhankelijkheid van externe financiering om het circuit 'grondstoffenaankoop - productie - afzetmarkt' te laten draaien. Vandaag kennen we de crisis in Argentinië, die gedeeltelijk haar oorzaak vindt in die Aziatische problemen. Dit toont aan dat de speculatieve kapitaalvorming nood heeft aan een reële grondslag: met andere woorden, er is altijd iemand die moet betalen. Het is de werkende bevolking van Zuid-Oost Azië, Mexico, Rusland, of Argentinië, die door werkloosheid, armoede, ineenstorting van gezondheidszorg, e.d. uiteindelijk de rekening betaalt. De samenleving valt letterlijk uiteen. De onzekerheid die deze situatie met zich meebrengt doet extreem-nationalisme en religieus fundamentalisme als een uitweg voor de problemen zien.

SOCIALE DEREGULERING

Het fenomeen zelf van kapitaalsaccumulatie via de beursspeculatie leidt tot een verscherpte uitbuitingsgraad van de werknemers in de productiesectoren om de winstvoet hoog

genoeg (financieel aantrekkelijk genoeg) te houden. Deze verscherpte uitbuiting verwerkelijkt zich via deregulering, loonsverminderingen, verplichte overuren, ontslagen, afbraak sociale voorzieningen. Dat kan op zich weer een reeks conflicten met zich mee brengen, zoals bijvoorbeeld de zogenaamde broodopstanden. Deze worden meestal beantwoord met een sterke repressie.

CONCURRENTIE ONDER LOKALE ELITES

Omdat het geglobaliseerde kapitaal zelf kiest waar het het makkelijkst z'n winsten kan realiseren ontstaat er een strijd onder regio's, landen, gebieden, steden en vrijhandelszones om investeerders te lokken. Deze strijd leidt tot zware concurrentie onder de lokale elites die elk hun deel willen meepikken van de voordelen van de globalisering als 'bemiddelaars' voor of 'facilitatoren' van het internationaal kapitaal. Deze elites zijn er dan niet vies van om ultra-nationalistische, etnische of religieuze argumenten te gebruiken voor het eigen gelijk, die echter de dekmantel zijn voor de ware achtergrond: een plaatsje onder de vrijhandelszon.

Deze strijd om toch te kunnen deelnemen aan de wereldhandel doet ook de tegenstelling tussen de agroproducenten voor de buitenlandse markt en de gewone boeren verscherpen. In bepaalde gevallen

komt het tot gewapend verdrijven van de boeren van hun landbouwgronden door de expansie van het grootgrondbezit. Colombië is daar het voorbeeld bij uitstek van.

EINDE NEOKOLONIALISME

De politiek van open grenzen die het IMF oplegt, doorbreekt eigenlijk de neokoloniale banden tussen de voormalige kolonisator en de ex-kolonie. De concurrentie onder de multinationale ondernemingen wordt veralgemeend ten nadele van de geprivilegieerde handelsrelaties van vroeger. Een aantal conflicten in Centraal-Afrika hebben zeker ook mede van doen met deze problematiek: de bloedige strijd om de macht in Congo-Brazzaville van enkele jaren geleden (waarbij Elf de verliezer was), het terugdringen van het Fransgezinde Hutu-regime in Rwanda, om maar deze twee te noemen.

TRANSPORTGEKTE: OLIE

Het vervoer van grondstoffen, halffabrikaten en afgewerkte producten is enorm toegenomen door de globalisering. Petroleum is en blijft de belangrijkste energiebron in het transport. Samen met de omvang van de petrochemische sector bepaalt dit mee het belang van de petroleum. De controle over deze vitale grondstof wordt dan ook de inzet van een strategische strijd tussen

belangengroepen en hun politieke vertegenwoordigers. Mede daarom werd de tweede golf voorlog gevoerd, is Turkije van essentieel belang als toegangspoort naar de Kaukasische petroleum, moet Afghanistan 'gepacificeerd' worden om de Centraal-Aziatische gas- en petroleumvoorraden te kunnen ontsluiten ter 'westers voordeel'.

PRIVATISERINGEN

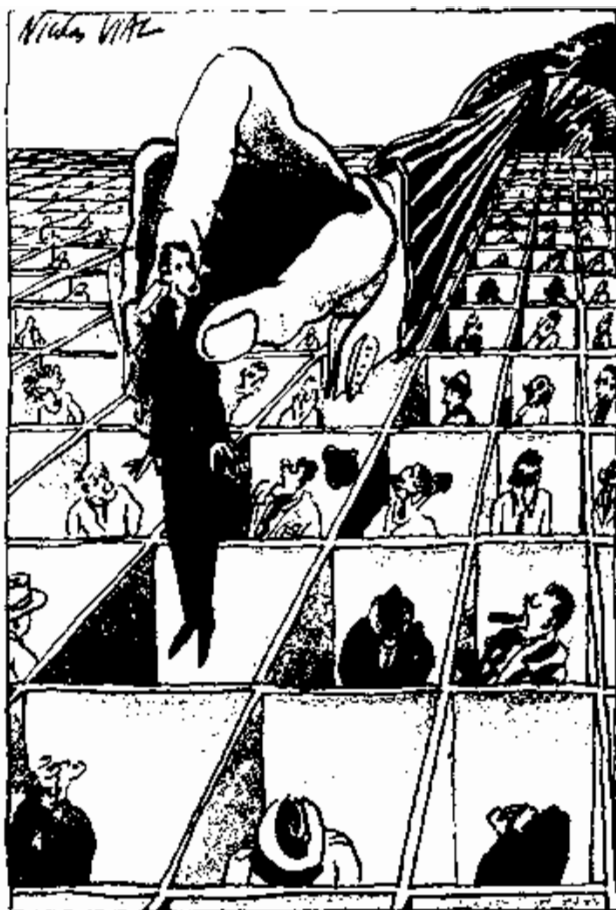
De privatisering dient om de grote ondernemingen nieuwe terreinen van winstaccumulatie aan te bieden. Maar deze privatiseringen leiden niet alleen tot massale ontslagen, en de daarbijhorende sociale reactie en onzekerheid. Door de privatisering van de waterdistributie bijvoorbeeld wordt de toegang tot water aan vele mensen onttrokken. Een markant voorbeeld hiervan is wat er in Cochabamba, Bolivia, gebeurde in 1999. Onder hevige druk van de Wereldbank werd het waterbedrijf van de stad Cochabamba geprivatiseerd: de waterprijs verdubbelde. Het protest kreeg scherpe vorm via betogingen, acties allerlei en barricades. Ten gevolge van de repressie vielen minstens 3 doden (sommige bronnen spraken van 7) en meer dan 100 gewonden. De staat van beleg werd voor drie maanden ingesteld.

VOEDSELZEKERHEID

De gevolgen van de globalisering reiken zeker heel ver op het vlak van de voedsel(ori)zekerheid. Zo is het patentrecht op levende organismen een flagrante en directe aantasting van de voedselzekerheid voor grote delen van de bevolking in derdewereldlanden. Het zal boeren en gemeenschappen verboden worden nog zaaigoed te selecteren uit de voorbijgevoerde oogst. Ook het opengooien van de grenzen brengt de lokale producent in directe concurrentie met agro-industrie: de verliezer is uiteraard vooraf al gekend.

WAPENSMOKKEL

De kapitaalmarkt is volledig van regels

uit "Manière de Voir"

ontdaan. Niet-gecontroleerde kapitaaltransfers van een land naar een ander maken de weg vrij voor allerlei malafide activiteiten, zoals mensenhandel, wapensmokkel en drugs. Groepen met maffiaconnecties kunnen overal opereren, ze zaaien onrust in stadswijken. De wapentransfers maken dat (lichte) wapens overal bijzonder makkelijk verkrijgbaar zijn. Gewapende bendes in stadswijken in verschillende derdewereldsteden én in de rijke landen vinden ongehinderd hun gading. In vele landen, zeker daar waar de centrale overheid sterk is teruggedrongen in haar organiserende rol van de samenleving, worden conflicten bijzonder snel met wapens beslecht.

NAVO

"De onzichtbare hand van de markt kan niet functioneren zonder een onzichtbare vuist. Mac Donald kan niet over de wereld uitbreiden zonder Mac Donnell-Douglas, de producent van de F-16. De garantie voor de wereldexpansie van technologie uit Silicon Valley wordt gevormd door het leger, de zee- en de luchtmacht, en de 'marines' van de Verenigde Staten", aldus

Thomas Friedman, raadgever van Madeleine Albright, in het New York Times Magazine van maart 1999. Dat betekent dat de Amerikaanse militaire superioriteit en de VS-controle over de NAVO, en de NAVO zelf de militaire garantie vormen voor de globaliserende economie onder VS-dominantie. Als men ons dan vertelt dat het militair optreden moet dienen om humanitaire doelstellingen te verwezenlijken, zitten we volop in de militaire propaganda van onze bewindslied. Amerikaans leger, NAVO en EU-interventieleger zijn dus de gewapende arm van de economische globalisering.

RUIMTESCHILD

In het document 'Vision 2020' van de US Space Command

wordt gesteld dat "door de ondernemingsglobalisering (corporate globalization) van de wereld economie er een groeiende kloof ontstaat tussen diegenen die er deel van uitmaken en de uitgesloten (de 'haves' en de 'have-nots'). US Space Command wil de ruimte controleren en domineren om de 'belangen en investeringen van de V.S.' te beschermen. De nood voor dergelijk algehele aanpak ('global engagement') is gebaseerd op de groeiende verspreiding van raketssystemen. En dat moet worden tegengegaan door het ruimteschild (NMD, National Missile Defense). Zoals de andere machten de opdracht hebben nationale belangen, handelsroutes, economische en strategische belangen veilig te stellen, elk op hun terrein, zo is dat ook voor de ruimte." Het centrale punt van de Pentagonbeleidsplannen om de militaire dominantie van de Verenigde Staten werkelijk te globaliseren (om de investeringen te beschermen) ligt in de militaire dominantie in de ruimte. (Global engagement combines global surveillance with the potential for a spacebased global precision strike capability).

RENTEVRIJ?

I Hugo Wanner I
(Netwerk Vlaanderen)

Een bank is een handelaar in geld en de prijs ervoor is de interest. Die krijg je voor je spaargeld en die betaal je voor een lening. Vanuit maatschappelijke visies en vanuit godsdiensten (Christendom, Islam) bestaat er al eeuwenlang kritiek op interest.

Je betaalt altijd mee interest in onze economie, ook al betaal je zelf geen lening en daarmee interesten af. Ga maar na. In de prijs van elk product zit wel een deel rente: de producent zelf ging lenen of heeft een kaskrediet lopen, en allicht ook meerdere van zijn leveranciers. (Margrit Kennedy deed hierover onderzoek en publiceerde 'Interest free money'.) Interest zit in ons geldsysteem als het ware ingebakken. We aanvaarden het bijna als een natuurwet en staan er niet bij stil.

Kijken we hoe interest in het dagelijks leven werkt. Iemand die geld nodig heeft maar het niet bezit, gaat lenen bij wie het wel bezit maar het (op dat moment) niet nodig heeft. En betaalt daarvoor een prijs: interest. Zo stroomt er geld van wie niet heeft naar wie wel heeft, van niet-bezitter naar eigenaar, van arm naar rijk. Dit geldt op kleine schaal voor de particulier, maar ook op wereldvlak.

Het interestmechanisme past perfect in de winstlogica van onze vrije markteconomie. Het motto luidt 'hoe meer winst hoe beter'. Daarom doen banken en andere kredietinstellingen extra moeite om het hun klanten gemakkelijk te maken met kortlopend krediet en kredietkaarten. Daarop kunnen immers de hoogste interestvoeten worden aangerekend. Deze winst- en interestlogica versterkt de groeiwang in onze economie: groei is goed, groei moet.

De particulier wordt in onze consumptie maatschappij bestookt met reclameboodschappen voor kredieten. Maak je dromen nu al waar: auto op krediet, airco, een exotische reis, zelfs dagelijkse aankopen in het grootwarenhuis. Dit voor de financiële

sector rendabel mechanisme maakt ook vele slachtoffers die in een schuldschroef terecht komen en hun leningen niet meer kunnen aflossen. Aankloppen bij het OCMW is soms de enige uitweg.

Ook de bedrijven maken gebruik van krediet om hun werking en hun groei te financieren. Maar vanuit financieel standpunt maakt het niet uit of deze groei gevolg is van een toename van auto-ongelukken (= autoverkoop) of van meer milieuvriendelijke energiewinning (bv. windmolens). Alleen daar wordt geleend waar voldoende winst gemaakt wordt om de dikwijls grote interestlast te dragen. Of dit nu maatschappelijk nuttige ontwikkelingen zijn is financieel gezien geen punt. Zo was er enorm verzet van de farmaceutische sector tegen goedkopere aidsremmers voor de armen, want minder of niet winstgevend. En de financiële sector staat niet te springen om daaraan te lenen.

Op wereldvlak zien we de leningen aan staten en aan derde wereldlanden. Velen raken ingevolge stijgende interesten in problemen om leningen af te lossen en dienen daarom te bezuinigen. In de eerste plaats gaan de uitgaven die niet op korte termijn rendabel zijn, zoals onderwijs of gezondheidszorg, voor de bijl. Dikwijls hebben schuldenlanden echter al interesten terugbetaald die meer bedragen dan het geleende bedrag! Maar ook ons land komt niet onder deze logica uit: jaarlijks gaat een groot deel van de begroting naar de betaling van interesten op de staatsschuld.

Interest is niet zoals een natuurwet die we moeten accepteren. Interest berust op afspraken in ons geldsysteem, en die

kunnen we veranderen. Rond deze schijnbaar abstracte problematiek wil Netwerk Vlaanderen meer maatschappelijke aandacht trekken door actie te voeren. In het najaar 2001 staan tevens een aantal vormingsavonden op het programma. We maken het heel concreet als het op het formuleren van alternatieven aankomt. Lets-groepen werken in hun dagelijkse praktijk zonder interest. In Denemarken en Zweden bestaan rentevrije banken met een decennialange traditie. Ze werken allemaal op kleine schaal en houden oog voor lokale groepen of gemeenschappen. Bij die banken krijg je geen rente op spaargeld, maar betaal je ook geen rente op leningen. Wel moet betaald worden voor administratieve kost. Het werkingsprincipe is gebaseerd op wederkerigheid. Wil je lenen dan moet je nadien ook sparen, of voordien al gespaard hebben. Als je leent, gebruik je immers tijdelijk ander's spaargeld. En als je spaart stel je aan een ander leengeld ter beschikking. Het voordeel is dat je als lid van zo'n bank mee bepaalt wie een (rentevrije) lening kan genieten. Dat kan je zelf zijn, maar ook een familielid of een organisatie/initiatief dat je de moeite waard vindt. De praktijk wijst uit dat deze banken voor het grootste deel lenen aan particuliere klanten, maar bovendien een vijfde van hun rentevrije leningen toezeggen aan maatschappelijk nuttige initiatieven. Netwerk Vlaanderen koestert de ambitie om rentevrij bankieren ook in België mogelijk te maken, liefst in samenwerking met bestaande interestvrije banken. ■

W.T.O.-TOP IN DOHA: EEN DODE MUS

| André De Smet |

Na de mislukking van de W.T.O.-top in Seattle, waar dank zij het verzet en de mobilisatie van de NGO's ook de derdewereldlanden het been stijf hielden, zochten de groten van deze aarde naar een plaats voor hun volgende top. Het werd Doha in Qatar, een stad in een land met een feodaal regime, waar geen rekening moest worden gehouden met hun nachttans zo geprezen democratische principes. Gezien er voor dit land een visumplicht bestaat, konden de manifestanten dus eenvoudigweg worden buiten gehouden.

Om de schijn te redden kregen de ingeschreven niet-gouvernementele organisaties wel een visum, maar slechts een of twee afgevaardigden. Daarbij kwamen nog de hoge kost en de beperkte mogelijkheden voor verblijf, zodat de kans op protestmanifestaties zo goed als nihil was.

ONTGOOCHELING

Jose Bovie, woordvoerder van de Boerenconfederatie, François Dufour, ondervoorzitter van ATTAC, Yannick Jadat, vertegenwoordiger van Sologral, Bruno Rebelli, directeur van Greenpeace Frankrijk, waren in Doha aanwezig. In een artikel in 'Le Monde' (23/11/01) drukten ze hun ontgoocheling uit over deze bijeenkomst. Zij vragen, volgens eigen zeggen, een ernstige evaluatie over de invloed van de liberale commercialisering op de sociale problemen, het milieu en de volksgezondheid. Ze menen dat een grondige wijziging van de mechanismen van onderhandelingen en van geschillenregeling nodig is, wil men de W.T.O. democratischer maken. Verder moeten de principes van voedselzekerheid en de openbare diensten worden erkend, alsook het niet brevetteren van levende wezens, het beëindigen van de economische suprematie ten opzichte van de politieke, burgerlijke en culturele rechten, ten opzichte van het milieu en het recht op arbeid.

"Na Seattle", zeggen ze verder "had de W.T.O. zich verbonden tot meer openheid en democratie. De conferentie in Doha werd echter in een soort bunker gehouden, met militaire aanwezigheid en

politiebewaking, en de NGO-afgevaardigden werden afgezonderd en verwijderd van alle plaatsen waar regeringsafgevaardigden aanwezig waren."

NIEUWE ONDERHANDELINGEN

Wat de top zelf betreft, mag gezegd worden dat het gesteld doel bereikt werd, met name de start van een nieuwe onderhandelingscyclus. Een

De tekst voorziet de voortzetting van de liberalisering van landbouw en diensten

werkdokument van negentien punten werd goedgekeurd. Het economische luik voorziet de voortzetting van de liberalisering van de landbouwproducten en de diensten, het recht op intellectuele eigendom, o.a. inzake geneesmiddelen, enz..

Nieuwe onderhandelingen zijn voorzien tussen 2002 en 2005, met een tussentop van ministers in 2003. Mexico stelde zich trouwens kandidaat als gastland voor de volgende top.

Inzake landbouw hebben Europa en de V.S. het been stijf gehouden, en weigeren dus de toekenning van subsidies aan hun landbouwers af te schaffen. Dit wordt afgewezen door de derde wereld. Europa

hield een pleidooi voor sociale en ecologische regels bij investeringen. De derdewereldlanden wezen dit echter af, en werden hierbij gesteund door de Verenigde Staten, die hier ook eigenbelang in ziet.

ADIEU MILIEU?

In de slottekst wordt erop gewezen dat landen die de speciale milieuconventies niet ondertekenen, ook niet kunnen verplicht worden de daarin afgesproken regels te volgen. De V.S. onderschreef dit standpunt met beide handen, gezien ze nu verder de besluiten van Kyoto en Rio niet hoeven na te leven.

Een van de weinige positieve punten was de toestemming aan sommige landen voor het vervaardigen van generische medicamenten tegen AIDS. Totnogtoe kwam het verzet hieromtrent voornamelijk van de Verenigde Staten en Zwitserland. Dat is dus nu kennelijk gebroken, maar... het recht om deze geneesmiddelen aan andere ontwikkelingslanden door te verkopen wordt hen totaal ontzegd.

PORTO ALEGRE

Uiteindelijk is de W.T.O.-top in Doha een flop geworden. De strijd van de progressieve krachten, samen met de derdewereldlanden, zal dus moeten verder gezet worden. Het Wereld Sociaal Forum dat eind januari in Porto Alegre (Brazilië) wordt georganiseerd, waar vijfduizend afgevaardigden uit de ganse wereld worden verwacht, kan een belangrijke stap betekenen in deze richting. ■

IN NAAM VAN DE WINST: GUATEMALA 1954

| Jan Dumolyn |

Deze nieuwe rubriek wil episodes belichten uit de vorige eeuw, die misschien iets minder goed gekend zijn bij het publiek.

Hieronder presenteren we u een uittreksel uit een langer artikel van historicus Jan Dumolyn over de CIA-staatsgreep in Guatemala 1954 tegen de verkozen president Jacobo Arbenz. Hierover zijn kort geleden CIA-archieven rij gegeven.

Plaatsgebrek heeft ons verplicht zeer zwaar te knippen in zijn tekst.

De volledige tekst komt echter op onze website www.vrede.be. Door het knipwerk werden wel een aantal algemene tendensen die ook vandaag nog actueel zijn, weggesneden uit het artikel (red).

GROOTGRONDBEZIT

Jacobo Arbenz Guzmán (*1913), die in 1951 ingehuldigd werd als democratisch verkozen president van Guatemala, was zeker geen revolutionaire volkstribuun. Hij was een voormalig legerofficier uit de middenklasse. Onder invloed van zijn socialistische echtgenote ontwikkelde hij zich tot een linkse reformist die beperkte landhervormingen voorstond in een land met een geweldige kloof tussen arm en rijk en een massa ongeschoolde arme boeren, meestal van inheemse oorsprong. Onder Arbenz werden ook vakbonden toegelaten en werden wetten ingevoerd om de wijdverbreide discriminaties tegen de Indianen te bestrijden. In tegenstelling tot wat werd, en nog steeds wordt, beweerd, was de communistische invloed in Guatemala zeer beperkt. De communistische partij hield slechts vier van de 65 kamerzetels en maakte geen deel uit van de regering. Wel mocht ze nu openlijk aan politiek doen. Het sociaal economische programma van Arbenz werd door de Amerikanen direct als 'nationalistisch' en 'anti-buitenland' bestempeld. De CIA drukte in haar rapporten minachting uit over het inferioriteitscomplex van deze 'bananenrepubliek' dat uit Arbenz' plannen zou blijken. De nog half-feodale grootgrondbezittersklasse stond steeds aan de zijde van het buitenlandse kapitaal om er gezamenlijk de boeren en arbeiders onder te houden. Nu zouden beperkte percentages van het land dat zij onbebouwd lieten mits vergoeding aan coöperatieven van de armste boeren

worden overgedragen. President Arbenz was om het voorbeeld te geven begonnen met zijn eigen grond.

Volgens Arbenz was het systeem van de *latifundios*, de grote landgoederen, een nadelige erfenis uit het koloniale en feodale tijdperk. Hij wilde eigenlijk een modern nationaal kapitalisme ontwikkelen. Bovendien wilde hij een nationale haven uitbouwen in concurrentie met de privé haven die United Fruit in Puerto Barrios uitbaatte en een progressieve inkomstenbelasting instellen. Zeker de landhervormingen, waarvan 100 000 arme Guatemalteekse families profiteerden, raakten echter aan de belangen van de United Fruit Company omdat een flink deel van het braakliggende land, dat werd onteigend om onder de landloze boeren te herverdelen, eigendom was van die multinational. De compensatie die het bedrijf in ruil kreeg aangeboden volstond niet. De Company zette in de VS een publiciteits- en lobbycampagne op om de maatregel van Arbenz voor te stellen als een onderdeel van een 'internationale communistische samenzwering', een retoriek die goed aansloeg in de hysterische anticommunistische sfeer van het

moment. De United Fruit Company was al sinds het einde van de negentiende eeuw aanwezig in Guatemala en had van alle opeenvolgende dictators concessies en voordelen verkregen. Ze hield zich bezig met de bananenproductie, maar liet om marktredenen 55 procent van haar grondgebied onbewerkt liggen.

ALLIANTIE: VS-LEGER EN ONDERNEMINGEN

Allerlei Amerikaanse bedrijven wilden na

WOII in het buitenland investeren en buitenlandse markten veroveren. De militaire macht zou hen helpen in samenwerking met de lokale elites een 'gunstig investeringsklimaat' af te dwingen. Men vreesde dat de landonteigeningen die Arbenz doorvoerde het sein zouden zijn voor andere arme landen om gelijkaardige maatregelen te nemen.

Al in februari 1952, zo blijkt uit het CIA-materiaal, gaf president Harry Truman het sein om oppositiekrachten van wapens en geld te voorzien. Militaire dissidenten uit Guatemala werden overtuigd van de noodzaak Arbenz omver te werpen. Huurlingen werden opgeleid in Honduras en Nicaragua. Een CIA-staatsgreep wordt steeds voorafgegaan door een destabilisatieprogramma. Steun van binnenlandse oppositiekrachten en liefst ook van bevriende staatshoofden uit de regio is onmisbaar. In 1952 was het de uiterst brutale Nicaraguaanse dictator Somoza die deze handlangersrol speelde.

Stap twee van de operatie tegen de regering van Jacobo Arbenz begon in augustus 1953. Intussen was in maart de onteigening van de gronden van de United Fruit Company begonnen. Het actieplan van de CIA noemde het Guatemalteekse leger het enige betrouwbare georganiseerde element in de samenleving die de politieke situatie zou kunnen doen omslaan. Ook die opvatting zou een vaste VS-tactiek worden. Een budget van 2,7 miljoen dollar werd ingezet voor psychologische oorlogsvoering en politieke actie. Dit gebeurde onder de codenaam 'operatie Sherwood'. Kerken werden bijvoorbeeld met communistische slogans beklad, prominente burgers werden zogenaamd ontvoerd, er werden geruchten verspreid over het persoonlijke leven van de ministers uit Arbenz' regering en rechtse studentengroeperingen werden aangezet en betaald om een kunstmatige sfeer van protest tegen de regering te creëren. Zo creëerde de CIA een sfeer van onzekerheid en instabiliteit, die de bevolking moest warm maken voor een autoritair regime.

GEWAPENDE INTERVENTIE

In juni 1954 gaven de gebroeders John

Foster en Allan Dulles, respectievelijk minister van buitenlandse zaken en CIA-directeur, het sein voor de aanval. De huurlingen werden tijdens hun actie ondersteund door vier Amerikaanse vliegtuigen die ook door Amerikaanse piloten werden bemand. Die begonnen vanaf juni met het droppen van pamfletten waarin het ontslag van de president werd geëist. Door de CIA gecontroleerde radio's creëerden een panieksfeer door over de dreigende invasie van een rebellenleger te berichten. In feite ging het over hun eigen huurlingenleger. Uit de vrijgegeven CIA-documenten blijkt dat Amerikaanse agenten moordenaars opleidden om wanneer de tijd zou gekomen zijn 58 communisten uit te schakelen die ze nauwkeurig op een lijstje hadden genoteerd. Anderen waren voorbestemd gevangen gezet of verbannen te worden. De CIA liet niet veel aan het toeval over. Er was een handboek van 22 pagina's moordtechnieken voorzien en enkele nuttige tips over hoe een 'zenuwoorlog' moest worden gevoerd (dreig telefoons, allerlei vormen van intimidatie). Tussen 18 en 27 juni bombardeerden Amerikaanse piloten (uiteraard 'officieus') de hoofdstad. Uiteindelijk zette het leger de president af omdat in legerkringen werd gevreesd voor een echte VS-invasie. Op 27 juni nam Arbenz ontslag en slaagde er in met zijn getrouwen via de Mexicaanse ambassade het land uit te vluchten. Velen van zijn aanhangers onder het volk waren ontgoocheld in zijn capitulatie en verweten hem de revolutie niet tot het einde te hebben willen doorvoeren. Arbenz vreesde echter voor een bloedvergieten dat hij niet kon winnen. Intussen was in de VS Eisenhower president geworden. CIA-chef Allan Dulles bracht na de operatie verslag bij hem uit en loog over het aantal gesneuvelden aan pro-Amerikaanse zijde. Zo kon hij het CIA-plan voorstellen als een absolute triomf. Maar het relatieve gemak waarmee de operatie was uitgevoerd gaf de geheime dienst inderdaad een groot zelfvertrouwen. De Amerikanen waren er nu van overtuigd dat ze overal ongestraft konden manipuleren en interveniëren.

BEGIN VAN JAREN SCHIJN-DEMOCRATIE EN DICTATUUR

De nieuwe sterke man werd kolonel Carlos Castillo Armas, die een militaire opleiding had genoten in de VS en een betrouwbare marionet zou zijn. Hij gaf de United Fruit Company haar grond terug en schafte taksen af ten gunste van buitenlandse bedrijven. De boerencoöperatieven, vrije vakbonden en politieke partijen werden verboden. Geheime stemming tijdens verkiezingen werd afgeschaft, wat in Guatemala een langdurige traditie van totale schijndemocratie zou inluiden, een vorm die de VS prefereren omdat het PR-gewijs interessanter is. Het nieuwe regime nam duizenden politieke gevangenen vermoordde honderden tegenstanders. De jonge arts Ernesto Guevara en had was op reis door het continent in Guatemala halt gehouden. Hij sympathiseerde met Arbenz vluchtte samen met anderen het land uit. Samen met een paar leden van de communistische partij had hij nog milities proberen te organiseren om de regering te beschermen. De coup gaf weer aanleiding tot een opstand, die voor het nieuwe bewind het sein was een langdurige moordende campagne te beginnen. Armas zelf werd drie jaar later al uitgeschakeld door een lid van zijn eigen presidentiële garde, waarna verschillende staatsgrepen elkaar in snel tempo opvolgden. De CIA had eigenlijk niet gepland wat er precies na de staatsgreep moest gebeuren, maar democratie - zo stelden ze het letterlijk - zou in elk geval een 'onrealistisch' alternatief zijn. Dat bleek een goede inschatting. Tussen 1954 en 1990 zouden opeenvolgende dictatoriale regimes en pseudo-democratieën in Guatemala tenminste 100.000 burgers vermoorden, vooral Indianen. Sommige mensenrechtenactivisten spreken zelfs van 250.000 slachtoffers. De mannen, vrouwen en kinderen die in de 'stille holocaust' van het Guatemala van de jaren tachtig zijn gesneuveld, zullen wel nooit precies worden geteld. 440 Maya-dorpen werden in die periode van de kaart geveegd, *all in the name of democracy*. De CIA-coup van 1954 legde de basis voor deze sluipende genocide, waar amper wordt over gesproken. ■

BOEKBESPREKING

| Pascal Versavel |

Ik wist niet dat de wereld zo klein was van Lucas Catherine

Globalisering. Geen enkele politieke, economische of culturele analyse van het wereldgebeuren kan er nog om heen. De huidige globalisering is een nieuwe fase in het mondialiseringsproces dat zo oud is als het kapitalisme zelf. Maar daarvoor bestond er ook al een wereldsysteem: het Arabische. Het was geen kapitalistisch maar een louter handelssysteem. En Europa speelde er geen rol in.

In zijn nieuwe boek 'Ik wist niet dat de wereld zo klein was. Reisverslagen van een eerste globalisering' schetst Lucas Catherine de geschiedenis van dit Arabische wereldsysteem. Het versmolt alle toen bestaande handelsroutes. Sommige van die handelsroutes dateren uit de antieke oudheid. Deze handelsroutes vormden de kiemen van de latere netwerken van wereldhandel. Via handelscontacten werden niet alleen goederen verspreid maar ook ideeën en technische innovaties. Het Boeddhisme ging met de handelaars mee vanuit Indië in westelijke en oostelijke richting.

De politieke basis werd gevormd door het islamitische rijk dat ontstond in de achtste eeuw.

Aanvankelijk liep de expansie vanuit het Arabische schiereiland west- en zuidwaarts. Maar de grote expansie richtte zich naar het Oosten op de zijderoute. Die handelsverbinding liep van Dunhuang aan het westelijke einde van de Chinese muur tot aan Tyrus (Libanon) en stamde al uit de tweede eeuw voor Christus. Ze bestond eigenlijk uit drie alternatieve routes over land en kreeg later concurrentie van de zeeroute tussen China en het Midden-Oosten. Er werd heel

wat meer verhandeld dan enkel zijde: paarden, de meest diverse etenswaren, thee, ijzer, staal, keramiek en lakproducten gingen langs deze weg. De handel gebeurde via tussenpersonen en was versnipperd over talloze etnische volkeren, talen en religies.

Ook het Chinese keizerrijk wou deze route onder haar controle krijgen en een militaire confrontatie bleef niet uit. De Chinese legers werden in 751 verslagen. De Arabieren stelden zich tevreden met een symbolische inlijving en de vrede werd bezegeld met een bloeiende handel langsheen de zijderoute. De Arabische overwinning leidde wel tot de verspreiding van de islam in China. Nu nog leven er 30 miljoen moslims in China. De helft bestaat uit etnische Chinezen, de andere helft uit allerlei minderheden (zoals de Oeigoeren).

Het Arabisch wereldsysteem kende één politiek gezag, één ideologie (de islam) en één handelstaal (het Arabisch). De handelaars waren gebonden aan de islamitische handelswetgeving. Er heerste een vrij verkeer van personen, goederen en kennis. Het was een multipolair systeem met vijf centra: Andaloesië met West-Afrika, het Midden-Oosten met Perzië, Indië, Indonesië en China. De ideologische en economische samenhang was sterk genoeg om het wereldsysteem het uitéenvallen van de politieke eenheid in de 10e eeuw te laten overleven. Uiteindelijk verzwakte het in de 14e en 15e eeuw door allerlei factoren en werden de handelsroutes overgenomen door de Europeanen op basis van hun militair overwicht.

Catherine vertelt het verhaal van die eerste globalisering aan de hand van reisverslagen en –verhalen. Zo kunnen we de Chinese expedities volgen in hun zoektocht naar de mythische Hemelse Paarden die bloed zweten en de cavalerie van de keizer onoverwinnelijk moesten maken. Catherine neemt de lezer ook mee in het voetspoor van de Chinese monniken die tot in Afghanistan op zoek gaan naar de wortels van het Boeddhisme. Zelfs de avonturen van Sinbad de Zeeman uit de Verhalen van Duizend en één Nacht die gebaseerd zijn op een bundel zeemansverhalen uit de 10e eeuw komen aan bod. Een veel betrouwbaardere bron is de Marokkaanse geleerde Ibn Batuta die de toen bekende wereld bezocht, op West-Europa na. Ook de confrontatie van Arabieren met de cultuur van de Noormannen levert boeiende lectuur op.

Die mix van waarheidsgetrouwe reisverhalen en prachtige legendes (o.m. over het ontstaan van zijde) maken dit boek aangenaam om lezen. Alleen jammer dat de auteur in zijn aanvullende kanttekeningen de kans laat liggen om het verschil tussen toenmalige en huidige globalisering theoretisch wat meer uit te diepen. Niettemin vormt dit boek een welgekomen aanvulling op het traditionele geschiedenisonderwijs dat de wereldgeschiedenis nogal eens verwart met de Europese geschiedenis. ■

Ik wist niet dat de wereld zo klein was.
Lucas Catherine,
EPO / 221 blz.

WEBSITEBESPREKING

| Merel De Smet |

INTERNET ALGEMEEN

Ondanks de massale faillissementen in de e-business blijft het internet zelf exponentieel groeien. Minstens om de 53 dagen verdubbelt het aantal internetpagina's. Om in deze reusachtige berg iets (bruikbaar) terug te vinden, kan je niets anders doen dan vaak surfen en gebruik maken van recent bijgewerkte en krachtige zoekmotoren. Een lijst met je favoriete linken is hierbij een onmisbaar hulpmiddel. Ik raad iedereen die regelmatig websites bezoekt aan een kopij van de favorieten (zie C:\WINDOWS\Favorieten) op diskette te plaatsen. Onderschat niet hoeveel tijd het terugvinden van je geliefde sites kan vereisen.

Een vaste waarde onder de zoekmotoren is Google (<http://www.google.com>). De resultaten worden op een snelle en overzichtelijke manier in je browser (zoals internet explorer, netscape e.a.) gepresenteerd. Het gevorderd zoeken biedt de mogelijkheid zeer specifieke zoekopdrachten te formuleren. Zo kan je bvb. enkel sites met het achtervoegsel .be (voor België), .nl (voor Nederland), .de (voor Duitse sites) enz. opvragen. Een klein nadeel van Google is dat de linken niet in nieuwe pagina's geopend worden. Je moet dit zelf vragen (klik met je rechtermuisknop op de link en kies "open in nieuw venster"). Wanneer je dit niet doet, is het vrij onhandig terug te keren naar je resultaten (gebruik dan je "terug"-pijl). Wie heel vaak opzoeken wenst te doen en de resultaten ook wil bijhouden voor latere referentie, raad ik Copernic 2001 Professional aan. Dit is een alleenstaand programma dat alle bestaande zoekmotoren (ook Google!) integreert. Je kan het downloaden van deze website: <http://kickme.to/FOSI>.

Wie een snelle of permanente internetconnectie heeft (zoals kabel- of ADSL-modem) zal het internet na een tijd ook gebruiken voor het opzoeken van alledaagse informatie. Na een viertal jaar ervaring ben en blijf ik tevreden over de volgende informatieve websites.

<http://www.belgacom.be>

Opzoeken van telefoonnummers en adressen van privé-personen. Dit kan aan de hand van de naam of het adres, maar eveneens op nummer. Zo kan u een telefoonnummer zonder naam verifiëren.

<http://www.goudengids.be>

Het opzoeken van bedrijven. Het bezoeken van deze site is enkel mogelijk wanneer uw internet configuratie "cookies" (kleine bestanden die tussen uw computer en de website communiceren) aanvaardt. U kan via de Gouden Gids het adres opvragen een routebeschrijving en -waar mogelijk- meteen de website van het bedrijf in casu bezoeken.

<http://www.nmbs.be>

Raadplegen van de dienstregeling van de treinen. De functie "stationslijst" is erg handig indien u niet weet of een bepaald station bereikbaar is met de trein of niet. U kan via deze knop een opzoeking doen naar het dichtstbijgelegen station.

<http://www.mapquest.com>

Op deze uitstekende webstek kan u stadsplannen en landkaarten van de meerderheid van de landen en steden in de wereld raadplegen. De opties grote kaart, inzoomen en NOZW-navigatie maken van deze site een topper. Routebeschrijvingen werken jammer genoeg enkel voor de U.S.A.

POLITIEK EN ACTIE

<http://www.legalbits.be>

Deze recent bijgekomen website organiseert op overzichtelijke wijze (vergelijkbaar met de werkwijze van de startpagina's, zie vorige websitebespreking) een voorlopig beperkte verzameling van 1294 linken over de volgende grote thema's:

Maatschappij – Overheid – Politiek – Recht

In de categorie politiek trof ik de volgende subgroepen met bijbehorende linken aan: Bewegingen, Debat, Drukkingsgroepen, Informatie, Internationaal, Nieuws, Politici, Politieke partijen

Deze verzameling biedt de bezoeker een uitvalsbasis in zijn/haar zoektocht en geeft eveneens de mogelijkheid zelf linken toe te voegen. Op die manier heeft deze site het potentieel uit te groeien tot een heuse database met webadressen. Het valt voorlopig nog wat af te wachten of de respons van de bezoekers massaal zal zijn.

<http://www.amazone.be>

Dit is de webstek van Amazone, een organisatie die verschillende initiatieven voor en door vrouwen groepeerd in een gebouw in Brussel. Op de mooie en sobere website treffen we een verzameling linken die uitsluitend betrekking hebben op de vrouwen thematiek. Amazone wil inspirerende ontmoetingen en een constructieve dialoog stimuleren tussen beleidsverantwoordelijken, vrouwenorganisaties en iedereen die gelijke kansen tussen mannen en vrouwen nastreeft. De collectie linken is bij voor deze dialoog een mooie uitvalsbasis.

<http://www.petitions.org>

<http://www.petitions.com>

De onderwerpen van sommige petitie lenen zich tot een wijde verspreiding. Voor thema's die de wereldbevolking aanbelangen (mondialisering, strijd tegen het terrorisme) kan je een beroep doen op gratis diensten op het internet waar je je petitie online kan plaatsen. Wat me meteen opvalt is de massale aanwezigheid van dergelijke sites. Via deze twee vermelde sites is het in een paar eenvoudige stappen mogelijk je petitie te publiceren en de handtekeningen te beheren. Je bereikt hiermee op weinig inspannende wijze een wereldwijd publiek. ■

“RETRO”-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 14

GEBASEERD OP DE INHOUD VAN NUMMER 352 (NOVEMBER-DECEMBER 2001).

HORIZONTAAL

1) Titel van het gedicht van Jozef Vandromme - Deze van Ariadne is wereldberoemd. 2) Aanwezigheid elders - Republiek Française (afkorting) - Schrijfgerief. 3) Indien - Kortstondige rijzing van het zeewater - Afgekorte titel voor een 'meisje'. 4) Muzieknoot - Snelle loop - Niet zachte - Noord-Oost (afkorting). 5) Proper - Hoenderachtige moerasvogel - En volgende (afkorting) Stang. 6) Omgekeerde meetstok - Zijrivier van de Maas. 7) Hij is actief in Welzijnswerk, Basiseducatie en Vredesbeweging (voor- en familienaam). 8) Toekomstig (in ...) - Lisbloem - Driemaal dezelfde klinker - Bevestiging. 9) Voorvoegsel Waskoek in een bijenkorf - Geweven goudboordsel. 10) Zich vrij en vrolijk bewegen - Reeds - Juni (zonder klinkers) - Achter. 11) De zesde maand van het jaar - Staat in Noord-Oost India. 12) Muzieknoot - Europeaan - Vrouwelijke dominee (titel) - Berg op Kreta. 13) Dubbele medeklinker - Eigenaardige - Landbouwwerktuig. 14) Was 11 november 2001 ("30e ...") - Spaanse rivier. 15) Aanwijzing voornaamwoord - Appelsort. 16) Europese Vredesconferentie ("Ontwapenen om te ...") - Tien (Romeinse cijfer).

HORIZONTAAL

1) Echt - Er verscheen een interview met dat meisje (... De Temmerman) - Met alle kracht inspanningen uit zijn op iets. 2) Zijrivier van de Donau - Meisjesspeelgoed. 3) Uitsparing in een muur om er een beeld in te plaatsen - Gemeente van het Hoofdstedelijk Gewest - Walgvoegel. 4) Terbium (scheikundig symbool) - Hoog gras met stijve halmen - Muzieknoot - Zandheuvel. 5) Vorderen (verlangen) - Ierland - Geheel van geldende voorschriften. 6) Reeks afhanginge draden las garnering. 7) Ferlang - Bestlsvrouwelijk van aard - Tijdsmaten. 8) Aziatisch land in de actuele belangstelling - Deel van een huis. 9) Bitter lichaamsvocht - Chinese afstandsmaat - Getroffen. 10) Door middel van - Veel voedende bestanddelen in zich hebbend - Voegijzer. 11) Klaskrant van de leerlinge van die klas (2 woorden) - Thallium (chemisch symbool). 12) Radon (scheikundig symbool) - Op dezelfde wijze - Dubbele klinker. 13) Stoomschip (afkorting) - Muzieknoot - Tenen mand. 14) Strijdperken - Dichterbij (zijnde). 15) Is Schrijver, Nobel prijswinnaar en lid van de Portugese Vredesbeweging (voor- en familienaam) - 24e letter van het alfabet.

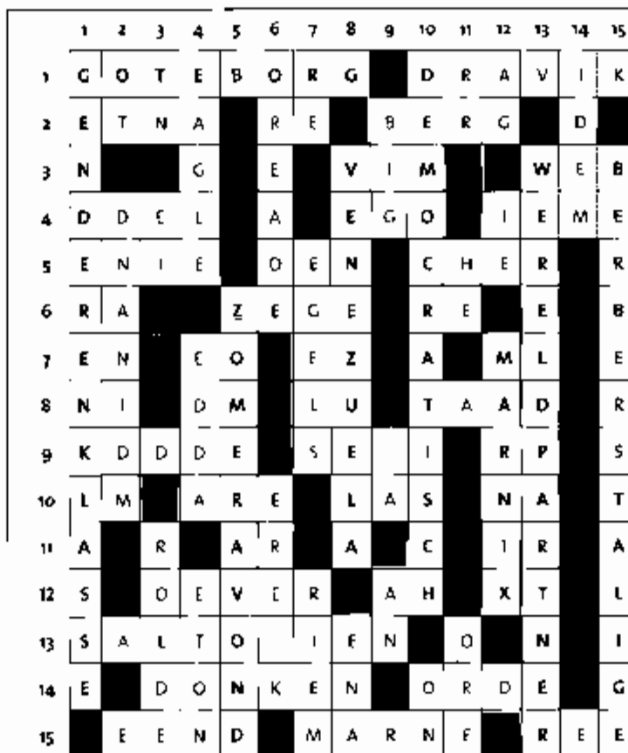
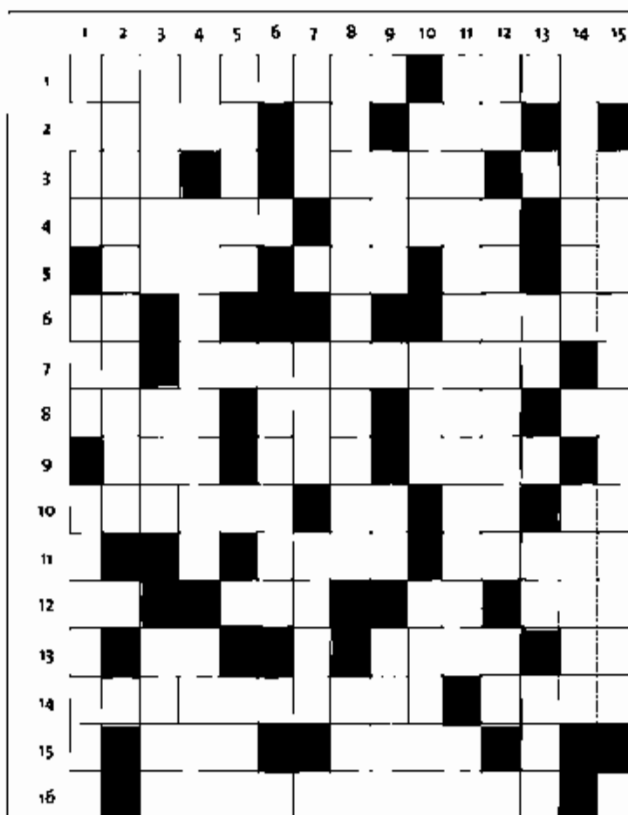
Opgesteld door Michel BILLIAU.

"Retro" kruiswoordraadsel nr. 12 - Gebaseerd op de inhoud van nr. 350 (juli augustus 2001) wegens plaatsgebrek konden we in nr. 351 geen kruiswoord opnemen - "RETROVERANTWOORDING"

Horizontaal (1): 1) Göteborg (blz. 27).

Vertikaal (7): 1) Gender en Klasse (blz. 51) 5) "Zomeravond" (blz. 56) - 8) Venezuela (blz. 14) - 10) Democratisch (blz. 3) - 12) "Marnix" (blz. 54) 13) Werldpartner (blz. 33) - 15) Berberstalige (blz. 8).

De trefwoorden (- "retrobegrippen") zijn in het letters met streep vermeld.

AGENDA

DIALOOGAVONDEN

OOSTENDE

DONDERDAG 10 JANUARI OM 20U *Ierland, vandaag en toen in de hangerjaren*

door *Joost Van Dammele*
(Ierlandkenner)

In den Anklap (Culturele Raad)

Leffingestraat 84 Oostende

Org: vredesbeweging Regio Oostende

VRIJDAG 8 FEBRUARI OM 20U

Argentinië, een land in crisis

door *Annemie Watteeuw*

Actief in de solidariteit met Latijns

Amerika

In den Anklap (Culturele Raad)

Leffingestraat 84 Oostende

Org: Vredesbeweging Regio Oostende

VRIJDAG 8 MAART OM 20U

Porto Alegre: Wereld Sociaal Forum

Welke alternatieven voor de neoliberale globalisering?

Door *prof.em. FRANÇOIS HOUTART*

Van het studiecentrum CETRI in Louvain-la Neuve

.....

3E WERELDDAG MENEN **SERGE BERTEN HERDENKING**

20 jaar Serge Berten: omwille van zijn strijd met en voor het volk van Guatemala, ontvoerd in Guatemala-stad op 19 januari 1982

Zaterdag 19 januari 2002

16u30 Bevrijdingsplein (station):

herdenkingsfakkeltocht

Zondag 20 januari 2002

OC 't Ghelant Menen

Muziek, getuigen uit Guatemala, wereldse keuken

.....

ATTAC OOSTENDE

Zaterdag 26 januari 2002 om 10u

Algemene Vergadering van ATTAC-Oostende in de zalen van de Theater Café De Illusie
Graaf de Smet de Naeyerlaan 19 te Oostende

Programma 9u30 onthaal met koffie
10.00u overzicht werking ATTAC en perspectieven
10.30u discussie
11.00u 'Het neoliberalisme en de globalisering'
door *prof.em. Jaap Kruithof van de Universiteit Gent*
11.00u: vragen
12.30u nieuwjaarsreceptie
13.00u warme lunch
14.30u uitbollen en napraten met koffie

prijs 15 €

inschrijvingen :

telefonisch naar 059.43.50.05

Netwerk voor Vrede en Mensenrechten
Een internationale vredesconferentie in het Europees Parlement wil een netwerk oprichten om de vredesbeweging in de Europese Unie beter te structureren.

De hoofddoelstellingen zijn:

- overal de acties tegen het ruimteschild op elkaar af te stemmen en te stimuleren;
- opnieuw de "gewoonte" invoeren om als vredesactivisten over de grenzen heen samen te werken;
- de bevolking oproepen te ageren voor een internationaal akkoord voor atoomontwapening;
- een Europees Netwerk voor Vrede & Mensenrechten op te richten;
- praktische voorstellen bespreken om de ideeën te concretiseren.

www.russfound.org.

PAASMARS IN DUITSLAND

Vredesbetoging in Aachen of Düsseldorf

PAASMAANDAG 1 APRIL 2002

Met de bus naar de vredesbetoging.

Help de Europese vredesbeweging opbouwen van onderuit.

Inschrijven bij Vrede Galgenberg 29 9000 Gent

Vrede@vrede.be fax 09 233 46 88

De Lingerie

van de Kerkstraat DE MUNCK

L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

*NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT !*

BOEKHANDEL MARNIX

NEDERKOUTER 109

9000 GENT

TEL. (09) 225 10 92

FAX (09) 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur
en van 13.30 tot 18 uur.

De Lombarde

Camping en vakantiehuisjes op 500 meter van de zee!

De Lombarde omvat een groene, kindvriendelijke camping met modern sanitair

Voor de kleinsten is er een speeltuin en

tijdens de schoolvakanties is er een ruim animatie-aanbod voor groot & klein

Je kunt hier ook terecht voor een partijtje air-hockey, tafelvoetbal, biljart, tafeltennis, petanque, basket, tennis ...

Vissers worden verwacht: langs de uitgestrekte visvijver

Het restaurant en het cafétaria hebben een goede naam.

Door een ruim aanbod, lage prijzen en heerlijk verse broodjes, zorgt de winkel ervoor dat je van een deel van de dagelijkse beslommeringen verloost wordt.

Voor de fietser en/of wandelaar staan er 5 trekfietshutten ter beschikking.

De routes kunnen ter plaatse uitgeslisseld worden, er is een ruime keuze.

Kom gerust eens langs of vraag vrijblijvend een folder aan met prijslijst

De Lombarde, Elisabethlaan 4, 8434 Lombardsijde - Tel. (058) 23 68 39

Een initiatief van vzw Volkstoerisme

JONGERENWERKING VAN VREDE VZW: EEN PRESENTATIE

| Pieter Teirlinck en Roel De Coninck |

GESCHIEDENIS

Ergens te velde, in Zomergem, kwamen in de winter van 1999-2000 een 10-tal geïnteresseerde jongeren bijeen in de schuur van Mong Rosseel. Zoals ook de schuur wat tijd nodig had om op te warmen, zo verliep het ook met de kennismaking van de jongeren. Daar werden de algemene doelstellingen besproken, de interessesfeer uitgediept en had men het over de richting van de werking. Het resultaat is een hecht groepje geëngageerde jonge mensen dat op regelmatige basis bijeenkomt en nu haar derde jaar inzet.

De basis van de werking bestaat uit vrijwilligers enerzijds, namelijk een enthousiast groepje 16- tot 30-jarige jongeren met een interesse voor internationale politiek, demilitarisering, duurzame ontwikkeling, rechtvaardige handel en natuurlijk ook het vraagstuk rond de democratische globalisering. Anderzijds houdt de werking stand dank zij de doorwinterde medewerkers van Vrede vzw en worden de stagiairs van Vrede hierbij actief betrokken.

Naast de ondersteuning via de kas van Vrede vzw wordt de werking met eigen middelen bekostigd. Daarom durft de ploeg het gevecht aan te gaan met de papiermolen van de subsidieverstrekkers, waaronder bijvoorbeeld Netwerk Vlaanderen en Jint.

De jonge ploeg legt vooral de nadruk op een opvolging van de actualiteit, gekoppeld aan dynamische actie, en het specifiek bereiken van het jongere publiek, om zo dat publiek vertrouwd te maken met internationale politiek en de informerende werking van Vrede en haar bibliotheek. Andere aandachtspunten zijn algemene sensibilisering en een uitbreiding van de jongerenwerking.

EEN SELECTIE UIT DE GEPLEEGDE ACTIVITEITEN:

Zoals gezegd werkt de ploeg vooral rond actuele thema's zoals

ontwapening, de Koerdische en Palestijnse kwestie en het globaliseringsdebat. In het kader daarvan werd in Brussel een jongerenmars georganiseerd tegen het Navo-optreden en de daarmee gepaard gaande bombardementen in Kosovo. Een delegatie van de jongerenwerking was aanwezig op verschillende protestwakes aan de ambassade van Rusland (cf. Tsjetsjenië), aan die van de V.S. (cf. Kosovo) en aan de ambassade van Israël (cf. Palestijnse kwestie). De klimaatconferentie van Den Haag werd gevolgd door de jongeren, hetzelfde geldt ook voor de Top van Gent (D19) en de Europese Top van Laken (D14) jongstleden. De pijlen worden ook gericht op het jonge academische volkje. Zo werden er verschillende voordrachten, videovoortstellingen en debatavonden georganiseerd aan de RUG. Laagdrempelige activiteiten (fototentoonstellingen met bijhorende vernissages en optredens georganiseerd rond de Koerdische en de Palestijnse kwestie en de politieke protestfluit naar aanleiding van de Top van Laken) kenden een groot succes. Inhoudelijke vormingsweekends lieten de gegadigden toe dieper in te gaan op bepaalde facetten van de politieke actualiteit.

GEPLANEDE ACTIVITEITEN

Momenteel voert het jongerenteam verkenningen uit omtrent het samenwerken met andere jongerenorganisaties. Een actieve deelname aan de nakende betoging van Hand in Hand staat op stapel. Een uitwisseling met de Mouvement de la Paix is in volle ontwikkeling. In het eigen huis staan debatavonden op til. Een regelmatige bijdrage aan het tijdschrift Vrede behoort ook tot de nieuwe voornemens.

UITNODIGING

Heb jij ook zin om iets meer te doen met jouw interesses voor internationale politiek & solidariteit? Of wil je gewoon wat meer verdiepen in de besproken thema's? Altijd welkom.

Tijdens betoging 14 december 2001

(Foto Peter Jochems)

TEZOTOMLOSTELOPEN

We lezen in 'De Standaard' van 3 december een interview met de Eurocommissaris voor Handel, de Franse socialist Pascal Lamy. Daar lezen we volgende uitspraak: "De antiglobalisten stellen de juiste vragen maar geven er zelf de verkeerde antwoorden op." Toeval, maar premier Verhofstadt gebruikte reeds precies dezelfde woorden in zijn open brief. Toeval, afspraken of gewoon de stem van de meester, want Pascal Lamy is de man die de Europese Unie in de W.T.O. vertegenwoordigt.

Gerard Miller is een jonge Franse schrijver die bekendheid verwierf met zijn boek 'De minderheid'. Hij werkt ook regelmatig mee in een programma van Michel Drucker, waarin bekende personen ontvangen worden. Een van zijn opdrachten was een geschenk te overhandigen aan de genodigde. In mei was de miljardair en voorzitter van de multinational Vivendi-Universal, Jean-Marie Messier, de gast. Miller schonk hem het loonbriefje van een arbeider met een minimumloon. Een veelzeggend geschenk. Eind november werd Gerard Miller plots bedankt voor bewezen diensten. De firma van Drucker die het genoemde programma verzorgt, was ondertussen opgekocht door J.M. Messier.

Tijdens de discussies rond de post werd bekend gemaakt dat Rombouts, de grote baas, een loontje heeft van 30 miljoen Bef per jaar. Hoevel postbodes kunnen hiermee betaald worden?

Nu we het toch over de 'loontjes' hebben van de topmannen. Tijdens een tv-debat werd medegedeeld dat Bodson, de man die de affaire Lernout en Hauspie moest oplossen, het nog veel beter doet. Die zou maar eventjes 6 miljoen per maand oprapen. Vergeet ondertussen ook niet dat Bodson ook nog senator is. En dan is men verbaasd over de kloof met de burger die dit soort zaken kotsbeu is.

Nu de affaire Lernout en Hauspie ten einde loopt publiceerde 'De Standaard' op 8 dec. 2001 een interview met Jo Lernout. Vraag: "Komt er nog veel volk bij u over de vloer? Ziet u Jean-Luc Dehaene bijvoorbeeld nog wel eens?" Antwoord: (luide lach) "Dehaene heeft zijn zaken

afgehandeld, maar sinds hij bij Sail Trust gestopt is heb ik hem niet meer gezien. Andere politici trouwens ook niet. Zo gaat dat, zeker als je geen succes meer hebt. De ene dag waren we voor de media de wonderboys, de volgende dag plots misdadigers. De balans sloeg volledig door. Hugo De Ridder noemt dat de emocratie. Ik heb die nu ook aan den lijve ervaren."

't Kan verkeren zei Bredero.

Om zijn 'vriendschap' tegenover de moslims wereldkundig te maken had president Bush voor het eerste avondmaal van de ramadam een aantal Amerikaanse islamitische personaliteiten uitgenodigd. 's Anderdaags vernamen we dat dezelfde avond Amerikaanse bommenwerpers een bom van 250 kg hadden neergedropt op de moskee van de stad Khost in Afghanistan.

Naakte vrouwen in de pers, abortus en homoseksuelen laten trouwen zijn in de ogen van de moslims geen menselijke daden, zegt Joachim Meisner, de kardinaal van Keulen. Maar hij voegde er aan toe dat hij het niettemin moreel verantwoord en gerechtvaardigd achtte dat het "monster" Osama Bin Laden zou vermoord worden.

Tijdens de eerste dagen en weken na de aanval van 11 september op het World Trade Center, had men het steeds over 10.000 doden. Senator Hillary Clinton citeerde op de radio N.P.R. zelfs het cijfer van 15.000 doden. Het kwam er op aan de mensen murw te maken om de oorlog in Afghanistan aanvaardbaar te maken. Uiteindelijk blijken er 2950 dodelijke slachtoffers te zijn, wat er zonder twijfel 2950 te veel zijn... Zelfs de Amerikaanse pers schrijft nu dat ze op sleeptouw werd genomen, alhoewel men moet erkennen dat ze graag het spel van de overdrijvingen hebben meegespeeld. Het door Blair opgegeven 300 Britse vermisten blijkt eveneens, gelukkig, teruggespeeld te zijn op 81.

De doden zijn begraven, de beurs kreeg enkele harde noten te kraken, Boeing maakt moeilijke momenten door, en de werkloosheid is aanzienlijk toegenomen. Ondertussen gaat het opperbest met de Amerikaanse wapenindustrie. De kanonnen-

fabrieken maken nu goede tijden mee. De Senaat stemde in een spoedprocedure een bijkomende militaire uitgave van 40 miljard dollar. De aandelen van de firma Raytheon, nr. één van de kruisrakettenfabrikanten, o.a. de Tomahawk-raket, die begin september 25 dollar bedroegen stegen na de eerste aanval op Kaboel tot 27 dollar en zijn ondertussen nog met 50% gestegen.

Een van de laatste snufjes van het Pentagon is de Blu 82 bom. Ze heeft ook een charmante naam: "de margrietensnijder" (daisy cutter bomb). Ze werd reeds in Vietnam getest en tegen Irak gebruikt. Deze uiterst gevaarlijk bom weegt 6,8 ton en heeft de omvang van een volkswagen. Men werpt ze uit een vliegtuig van op 2000 m hoogte. Haar val wordt afgeremd door een valscheren en ze ontploft op één meter boven de grond met een ontzettende luchtverplaatsing. De ontploffing van de 5,7 ton explosieven die ze bevat, zorgt dat alles in de omgeving vernietigd wordt. Planten, bloemen en mensen. En dit allemaal in naam van democratie en mensenrechten.

In België hebben we nog maar eens de hoofpluim afgeschoten en ons in de ganse wereld belachtelijk gemaakt. De Katholieke Universiteit van Leuven heeft namelijk kroonprins Filip een eredoctoraat toegekend voor de bevordering van het samenleven tussen Vlamingen en Walen, de internationale solidariteit en zijn bijdrage tot de wereldvrede. Wat dit inhoudt mag Joost weten. We zullen dus met zijn allen in hoeken en kanten moeten zoeken naar de ware reden. Het departement Politieke Wetenschappen heeft terecht protest aangetekend.

Nieuwjaar 2002

In de kringloop der seizoenen
Vergaat elk stukje tijd in eeuwigheid.
't Voorbij jaar sluit weer zijn deuren
en wekt in ons de wensdroom
van 't Kind dat vrede brengt.

Jozeef Vandromme